

2024

Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych
Gminy Dobra
na lata 2024-2030

Ośrodek Pomocy Społecznej
w Dobrej

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	5
1.1. Metodologia opracowania strategii	9
1.2. Podstawy prawne	13
1.3. Zgodność SRPS z dokumentami programowymi wyższej rangi	16
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO- ANALITYCZNA	24
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRA	24
2.1.1. Sytuacja demograficzna	26
2.1.2. Podmioty gospodarcze, przedsiębiorczość i rolnictwo	29
2.1.3. Rynek pracy i bezrobocie.....	30
2.1.4. Edukacja publiczna.....	33
2.1.5. Mieszkalnictwo	34
2.1.6. Kultura	35
2.1.7. Turystyka, sport i rekreacja.....	36
2.1.8. Ekonomia społeczna i organizacje pozarządowe.....	37
2.1.9. Promocja i ochrona zdrowia.....	39
2.1.10. Bezpieczeństwo	40
2.2. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W DOBREJ	41
2.2.1. Charakterystyka osób objętych pomocą społeczną	42
2.2.2. Aspekt finansowy celów społecznych.....	46
2.2.3. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej.....	48
2.2.4. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w Gminie Dobra w ocenie Ośrodka Pomocy Społecznej	50
- Rodzina - Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	50
- Rodzina- Ubóstwo	52
- Rodzina- Uzależnienia	53
- Rodzina- Przemoc domowa.....	55
- Osoby starsze, niepełnosprawne i dotknięte długotrwałą chorobą.....	57
- Bezrobocie.....	60
2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE NA TERENIE GMINY W OPINII MIESZKAŃCÓW NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH.....	60
2.3.1. Struktura badanej próby	61
2.3.2. Część I ankiety- ocena problemów społecznych i warunków życia mieszkańców gminy Dobra	63
2.3.3. Część II ankiety - pytania uszczegóławiające obszary strategiczne.....	67
2.3.4. Część III ankiety – dotychczas podejmowane działania w ocenie respondentów.....	74
2.4. Analiza SWOT	76
2.5. Podsumowanie diagnozy	81

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	89
3.1. Wizja i Misja w obszarze zintegrowanej polityki społecznej Gminy Dobra.....	90
3.2. Cele i kierunki strategicznych działań oraz prognozy zmian.....	91
3.3. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	108
3.4. Analiza ryzyk	112
3.5. System wdrażania SRPS.....	114
3.6. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja SRPS.....	116
PODSUMOWANIE.....	118
SPIS RYSUNKÓW	120
ZAŁĄCZNIKI.....	122

Skróty

Zastosowane skróty oznaczają:

bd	Brak danych
BDL	Bank Danych Lokalnych
CEiDG	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
UE	Unia Europejska
NFZ	Narodowy Fundusz Zdrowia
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
SRPS	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030
SRG	Strategia Rozwoju Gminy
NGO	(ang. Non-government organization) Organizacja pozarządowa
UM	Urząd Miejski
GKRPA	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
DUTW	Doberski Uniwersytet Trzeciego Wieku
POZ	Podstawowa Opieka Zdrowotna
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
GUS	Główny Urząd Statystyczny
ZESPÓŁ	Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030

PLACÓWKI OŚWIATOWE - publiczne i niepubliczne przedszkola, szkoły publiczne i niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno- wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku przygotowania przedszkolnego, szkolnego i obowiązku nauki, placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania.

I. WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, której głównym założeniem jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów w obszarze polityki społecznej. Przyjęcie i realizacja SRPS jest zadaniem obligatoryjnym gminy, a jej opracowanie i realizacja wynika z obowiązku prawnego nałożonego na samorząd gminny i powiatowy na mocy art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876) ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Zintegrowana polityka społeczna która zawarta jest w SRPS koncentruje się zarówno na problemach społecznych, o których mowa w Ustawie o pomocy społecznej, ale również obejmuje inne obszary poza tymi zdefiniowanymi w ustawie, których poruszenie może przyczynić się do poprawy funkcjonowania lokalnej społeczności, w tym usług społecznych w zakresie o którym mowa w art. 2. ust 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. *o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych*.

W ujęciu strategicznym polityka społeczna oraz usługi społeczne w nie skupiają się jedynie na udzielaniu wsparcia materialnego. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych znacznie wykracza poza obszar typowej pomocy społecznej i obejmuje swym zasięgiem także inne obszary jak: rynek pracy, edukację, sport i kulturę. Są one ściśle powiązane ze sobą i stanowią o jakości życia. Współdziałanie ze wszystkimi podmiotami działającymi na terenie gminy oraz angażowanie środowiska lokalnego w rozwiązywanie problemów wzmacnia efektywność prowadzonych działań, sprzyja zwiększaniu skuteczności udzielanej pomocy i pełniejszemu zaspokajaniu potrzeb społecznych.

W swoich założeniach programowych SRPS jest kompatybilna z innymi dokumentami z zakresu polityki społecznej obowiązującymi na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym. Do kluczowych strategii i programów w zakresie polityki społecznej w gminie Dobra zaliczamy: Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, Strategię Rozwoju Gminy, Gminny Program Wspierania Rodziny, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Zapisy SRPS pozostają w ścisłej korelacji i wpisują się w strategiczne obszary działania opracowane w Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026. Cele i działania SRPS stanowią rozszerzenie zapisów Strategii Rozwoju Gminy w obszarze „Społeczeństwo”, z kolei działania w obszarach „Gospodarka i infrastruktura techniczna” oraz „Przyjazne środowisko” z uwagi na ich szczegółowe rozwinięcie w SRG w niniejszym dokumencie zostały ujęte w ograniczonym zakresie.

Koordynatorem prac nad budową Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobra na lata 2024-2030 był Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej. Dokument SRPS został opracowany we współpracy pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej oraz Zespołu ds. opracowywania SRPS przy udziale i wsparciu eksperta zewnętrznego. Pełny zakres prac nad strategią obejmował:

- 1) przygotowanie metodologii prac, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
- 2) zbieranie danych statystycznych,
- 3) ankietę konsultacyjną dla instytucji i mieszkańców gminy,

- 4) opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, demograficznej i gospodarczej– problemów i zjawisk społecznych,
- 5) przeprowadzenie warsztatów strategicznych podczas których dokonano: oceny strategicznego obszaru polityki społecznej, analizę SWOT, zdefiniowania celów strategicznych, wyznaczenia strategicznych kierunków działań,
- 6) określenie założeń systemu wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji SRPS,
- 7) przeprowadzenie konsultacji społecznych i opracowanie finalnej wersji dokumentu.

W ramach pracy nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Dobra na lata 2024-2030, zarządzeniem nr 53/2023 Burmistrza Dobrej z dnia 7 listopada 2023 r. został powołany Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030, w składzie:

1. Małgorzata Kłos- Kierownik Ośrodka Pomocy w Dobrej,
2. Józef Kirejczyk– Przewodniczący Rady Miejskiej w Dobrej,
3. Monika Gałka- Radna, członek Komisji Społecznej, Oświaty, Kultury i Sportu,
4. Marta Padzińska- Zastępca Dyrektora Szkoły Podstawowej w Dobrej,
5. Aleksandra Gromadzka– Zastępca Dyrektora Szkoły Podstawowej w Wojtaszycach,
6. Krystian Dolny– Kierownik Posterunku Policji w Dobrej,
7. Sebastian Kuran- przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Dobrej,
8. Barbara Ostrowska- przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
9. Urszula Stankiewiczza przedstawiciel Filii Poradni Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Dobrej,
10. Krystyna Kirejczyk- Prezes Doberskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
11. Justyna Bernacka- Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego w Dobrej, przedstawiciel organizacji pozarządowej,
12. Marta Sadłowska– sołtys wsi Tucze,
13. Aneta Kubska- specjalista pracy socjalnej w Ośrodku Pomocy Społecznej w Dobrej
14. Patrycja Zielińska- przedstawiciel Urzędu Miejskiego w Dobrej.

Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030 z założenia miał mieć charakter interdyscyplinarny w związku z czym zostały do niego powołane osoby reprezentujące różne instytucje i środowiska, a także o różnych umiejętnościach i doświadczeniu. Zadaniem Zespołu było opracowanie wstępnego projektu dokumentu, monitorowanie etapów jego powstawania, udział w opracowaniu ostatecznej wersji SRPS oraz praca nad monitorowaniem i aktualizowaniem Strategii. W toku prac nad dokumentem zorganizowano i przeprowadzono trzy warsztaty strategiczne podczas których dokonano analizy danych, diagnozy sytuacji społecznej, opracowano ankiety, przeprowadzono ocenę strategicznego obszaru polityki społecznej (analiza SWOT), zdefiniowano cele strategiczne i wyznaczono kierunki działań w zakresie przeciwdziałania problemom społecznym na najbliższe lata oraz działań w dalszym rozwoju gminy pod względem społecznym; a także dokonano analizy ryzyk. Ostatnie spotkanie Zespołu miało na celu zatwierdzenie projektu dokumentu i skierowania go do konsultacji społecznych. Część prac Zespołu przebiegała w drodze e- konsultacji (drogą e-mail). Warsztaty odbyły się w dniach: 30 listopada 2023 r., 22 stycznia 2024 r., 7 marca 2024 r., oraz spotkanie konsultacyjne 27 maja 2024 r. w Urzędzie Miejskim w Dobrej i uczestniczyli w nich członkowie Zespołu.

W ramach prac nad opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Dobra włączona została społeczność lokalna z terenu gminy. Przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców gminy Dobra. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w formie ankiety internetowej oraz formularzy papierowych dostępnych w Urzędzie Miejskim oraz w Ośrodku Pomocy Społecznej w okresie od 7 grudnia 2023 do 19 stycznia 2024 roku. Ankieta została zatwierdzona przez Zespół. Pytania ankietowe dotyczyły oceny jakości życia, występowania problemów społecznych oraz wskazań mieszkańców co do planowanych działań w ramach rozwiązywania lub minimalizowania problemów społecznych w gminie- wzór ankiety stanowi załącznik nr 1 do SRPS. Ponadto opracowany projekt dokumentu SRPS został przedłożony konsultacjom społecznym, które miały na celu zebranie głosów i opinii mieszkańców dotyczących Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra. Konsultacje społeczne przeprowadzone zostały w formie elektronicznej. Mieszkańcy mogli wnieść uwagi za pośrednictwem opracowanego formularza zamieszczonego na stronie internetowej gminy www.dobragmina.pl

Dokument SRPS składa się z dwóch części:

- części diagnostyczno– analitycznej, w której przeprowadzono analizę danych statystycznych, badań ankietowych, wyznaczenie silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT). Efektem pierwszego etapu prac była diagnoza sytuacji społecznej zawierająca identyfikację najważniejszych problemów, negatywnych zjawisk społecznych ale także zasobów gminy,
- części programowej, zawierającej najważniejsze cele polityki społecznej Gminy, w której zostały wskazane cele strategiczne i przyporządkowane im strategiczne kierunki działań. Wskazane zostały podmioty odpowiedzialne za realizację działań, określono ramy finansowe i wskaźniki realizacji SRPS oraz zaprojektowano sposób jej wdrażania, monitoringu i ewaluacji.

Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy zostały zdiagnozowane na podstawie danych statystycznych, sprawozdań oraz ankiet konsultacyjnych. Dane statystyczne zaprezentowano zarówno w ujęciu dynamicznym (zmiany, trendy i dynamika w ostatnich latach), jak i w ujęciu porównawczym (na tle innych gmin powiatu łobeskiego, ogółu powiatu, województwa zachodniopomorskiego czy kraju). Diagnoza sytuacji demograficzno-społecznej na terenie Gminy, obejmuje lata 2017-2022/23, natomiast część diagnostyczna dotycząca Ośrodka Pomocy Społecznej lata 2019-2023. Podstawą do diagnozy problemów społecznych były materiały i analizy statystyczne gromadzone i opracowane przez Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Urząd Miejski w Dobrej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, Posterunek Policji w Dobrej, Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz dane pozyskane w wyniku ankiety konsultacyjnej dotyczącej problemów społecznych w gminie Dobra. Dane statystyczne zebrali i opracowywali pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej.

Na podstawie sporządzonej diagnozy zostały wyłonione najważniejsze problemy społeczne oraz wyodrębnione obszary priorytetowe nad którymi powinna się skupić polityka społeczna gminy Dobra tj.: rodzina; osoby starsze, niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem lub marginalizacją oraz jakość życia mieszkańców. Do każdego obszaru priorytetowego wyznaczono cel strategiczny i po cztery strategiczne kierunki działań:

I cel strategiczny: **Wsparcie rodziny**, do którego wyznaczono strategiczne kierunki działań: rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji, podejmowanie działań na rzecz zmniejszania zjawiska przemocy

w rodzinie, zmniejszenie skali ubóstwa w rodzinach, przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zwalczanie ich skutków.

II cel strategiczny: **Ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym**, do którego wyznaczono strategiczne kierunki działań: stworzenie osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności, podnoszenie poziomu świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych i z niepełnosprawnościami, poprawa warunków życia osób chorych oraz osób z niepełnosprawnościami, zapobieganie marginalizacji i rozwój systemu wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,

III cel strategiczny: **Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia mieszkańców**, do którego wyznaczono strategiczne kierunki działań: podejmowanie działań w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia, rozwój infrastruktury społecznej, integracja i aktywizacja środowisk lokalnych, aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy.

SRPS jest dokumentem, do którego powinno się odwoływać planując wydatkowanie środków finansowych na cele społeczne, a także stanowi podstawę skutecznego pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów strefy społecznej. W 2023 roku wydatki na cele społeczne stanowiły 15% wszystkich wydatków gminy. Zakłada się, że wysokość wydatków na cele społeczne w okresie obowiązywania SRPS pozostanie utrzymana przynajmniej na poziomie prognozowanego planu finansowego i będzie wynosiła 5-6 milionów złotych. W SRPS na lata 2024-2030, oszacowano, że proporcje udziału wydatków na poszczególne cele strategiczne wyniosą 8% wydatków gminy na I cel strategiczny- wsparcie rodziny, 4 % na II cel strategiczny- ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym oraz 3% na III cel strategiczny- stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia mieszkańców.

Tabela 1. Prognozowana wysokość wydatków Gminy Dobra w latach 2024-2030

wydatki ogółem	prognozowane wydatki w gminie Dobra						
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	33 613 556	29 894 255	21 631 324	22 188 046	23 277 161	23 887 243	24 489 111
prognozowany wzrost wydatków na cele społeczne (prognozowany wzrost wydatków o 3% w stosunku do roku poprzedniego)	5 069 828	5 221 923	5 378 580	5 539 938	5 706 136	5 877 320	6 053 640

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Dobra na lata 2024-2030 jest dokumentem długoterminowym, a okres jej obowiązywania jest zgodny z horyzontem czasowym określonym dla dokumentów wyższej rangi na poziomie krajowym i regionalnym. Ostateczny kształt strategii został wypracowany z uwzględnieniem zwrotnych uwag i komentarzy reprezentantów społeczności lokalnej, co stanowiło podstawę do wypracowania końcowych rekomendacji dla lokalnej polityki społecznej. SRPS jest materiałem wyjściowym do opracowania bieżących i perspektywicznych programów i projektów pomocy społecznej. Ponadto SRPS ma pomóc instytucjom, organizacjom pozarządowym i innym podmiotom zaangażowanym w problemy społeczne rozwijać gminę, by w konsekwencji podjętych działań przyczynić się do poprawy życia mieszkańców na poziomie zabezpieczenia potrzeb zarówno materialnych jak i niematerialnych wszystkich grup społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który analizuje skalę zjawisk i problemów społecznych w gminie oraz wychodzi naprzeciw jej potrzebom, natomiast dla władz samorządowych stanowi kompleksowy i uporządkowany zbiór celów, działań i metod, ukierunkowanych na wprowadzenie skutecznych rozwiązań w sferze

społecznej. Efekty oraz skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez Gminę środków finansowych, ale także od skoordynowanej, aktywnej oraz szerokiej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej oraz partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych, a w celu osiągnięcia zakładanych efektów i celów SRPS, planowane do realizacji działania podlegać będą stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji w zależności od pojawiania się nowych problemów i zadań.

1.1. Metodologia opracowania strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej.

Zadaniem wskazanych w niej celów, zarówno głównych jak i szczegółowych jest przybliżenie Gminy do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Horyzont czasowy Strategii nie został wprawdzie wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, jednak zgodnie z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w okresie powyżej 5 lat (jako średnio- lub długoterminowego dokumentu planistycznego) oraz zgodnie z założeniami odnoszącymi się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie ogólnopolskim i europejskim. Przyjęcie tak określonego horyzontu czasowego wynika z planistycznego charakteru tego dokumentu oraz pozwala na dostosowanie Strategii do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej¹.

W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych².

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości

¹ STRATEGOR, Podręcznik metodyczny Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt MRiPS, FPAN, Warszawa 2020.

² R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

pozwała podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań. Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej.

Przygotowując metodykę opracowania strategii przyjęto model zintegrowanej polityki społecznej, w której występują ścisłe związki pomiędzy poszczególnymi dziedzinami funkcjonowania samorządu, a pomoc społeczna nie stanowi niezależnego obszaru funkcjonowania JST. W zintegrowanej polityce społecznej (rys. 1) występują ścisłe związki pomiędzy poszczególnymi dziedzinami funkcjonowania samorządu: system lokalnej pomocy społecznej, demografia, zatrudnienie i praca, przedsiębiorczość i lokalna gospodarka, sytuacja finansowa JST, integracja społeczna, ochrona zdrowia, mieszkalnictwo, system edukacji, oświata i wychowanie, aktywność obywatelska, bezpieczeństwo i porządek publiczny, kultura, ochrona środowiska, infrastruktura (techniczna i społeczna). Zastosowanie takiego podejście pozwala skuteczne rozwiązanie problemów społecznych poprzez działania w sferze usług społecznych (w tym inwestycje) na jednym obszarze (np. oświaty, kultury, mieszkalnictwa, pobudzenia przedsiębiorczości) bezpośrednio i pośrednio oddziałujące na występujące na danym terenie problemy społeczne. Zapisy tak przygotowanego dokumentu pozostają w ścisłej korelacji i wpisują się w strategiczne obszary działania przyjęte w Strategii Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026 (Społeczeństwo – Gospodarka i infrastruktura techniczna - Przyjazne środowisko).

Rysunek 1. Model zintegrowanej polityki społecznej

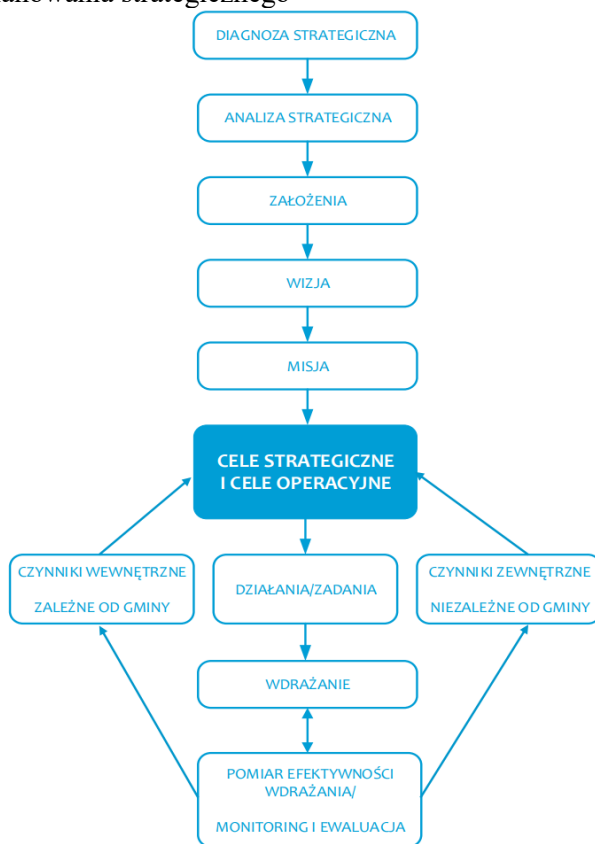

Źródło: opracowanie własne

Elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne, szczegółowe etapy jej opracowania zostały zaplanowane w Zarządzeniu Burmistrza Dobrej z dnia 7 listopada 2023 r. w sprawie harmonogramu opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2024-2030.

Model planowania strategicznego został przyjęty w oparciu o schemat ogólnopolskich rozwiązań zalecanych przez MRiPS, wypracowanych w projekcie/szkolenia „STRATEGOR Opracowanie narzędzia do programowania strategicznego w obszarze przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na poziomie lokalnym dla jednostek samorządu terytorialnego” (POWR.02.05.00-00-0217/18)- przy udziale i wsparciu eksperta zewnętrznego, z uspołecznieniem procesu planowania społecznego (poddanie treści dokumentów strategicznych konsultacjom ze społecznością lokalną na poszczególnych etapach przygotowania dokumentu).

Rysunek 2. Przyjęty model planowania strategicznego

Źródło: STRATEGOR, Podręcznik metodyczny Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt MRiPS, FPAN, Warszawa 2020.

W tabeli nr 2 poniżej zawarto charakterystykę głównych etapów prac nad Strategią, a konstrukcję strategii rozwiązywania problemów społecznych jako dokumentu planistycznego oparto na dwóch zasadniczych, podstawowych częściach: diagnostyczno-analitycznej i programowej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, powiązana ściśle ze Strategią Rozwoju Gminy, stanowi narzędzie służące instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmocnieniu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu w procesie jej tworzenia i wdrażania nie może zostać pominięty udział osób szczególnie nią zainteresowanych - mieszkańców.

Tabela 2. Główne etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Etap		Charakterystyka
Diagnoza i analiza strategiczna	Uspołecznienie procesu planowania strategicznego,- konsultacje społeczne	Informacje o jednostce oraz analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwiająca wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych (<i>desk research</i>), czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wnioski z przeprowadzonej na terenie Gminy diagnozy problemów społecznych (badanie ankietowe- metoda CAWI i PAPI ³). Na tym etapie ocenie poddano również otoczenie jednostki samorządowej, wpływające na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. W procesie opracowania części diagnostycznej zastosowano metodę triangulacji metodologicznej (analiza desk research+ metoda ilościowa+ metoda jakościowa) z zachowaniem zasady partycypacji społecznej. Ponadto wykorzystano Analizę SWOT jako sposób na określenie możliwości i ograniczeń Gminy, wskazując na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w otoczeniu zewnętrznym. W części analitycznej dokonano uporządkowania, selekcji i wartościowania informacji zgromadzonych w ramach diagnozy (proces analizy strategicznej).
Sformułowanie wizji i misji Strategii		Wizja określona w Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości stanowiąc określony punkt orientacyjny. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Misja gminy w obszarze zintegrowanej polityki społecznej wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje gminy. Wskazuje i komunikuje interesariuszom kierunki działania. Misja ściśle koresponduje z wizją, stanowiąc jej wyraz na potrzeby realizacji strategii. Wizja i misja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta i Gminy Dobra została opracowana przez Zespół w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej.
Określenie strategicznych celów, strategicznych kierunków działań i działań wskazanych do ich realizacji		W następstwie przeprowadzonej analizy strategicznej uzyskano możliwość wskazania głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazano najdotkliwsze trudności i określono kompleksowe działania minimalizujące ich skalę, zapewniając tym samym realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami mieszkańców, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii		Podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, określone ramy finansowe, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają znaczący wpływ na stopień i jakość wdrożenia Strategii. W dokumencie określono tryb i zasady monitorowania realizacji Strategii i przyjętych wskaźników (roczny raport monitoringowy – ocena działań w odniesieniu do zamierzonych celów), tryb aktualizacji (w miarę potrzeb) oraz ewaluacji (on-going).

Źródło: opracowanie własne

Przy opracowaniu Strategii zastosowano metodologię opartą na modelu partycypacyjnym, który wymagał uruchomienia procesu, w którym kluczowi interesariusze są współkreatorami rozwiązań. Przyjęcie takiego modelu w budowaniu Strategii wzmacnia

³ CAWI- (ang. *Computer Assisted Web Interview*)- wspomagane komputerowo wywiady przy pomocy strony WWW (poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Gminy/OPS linku do anonimowej ankiety), PAPI- badanie ankietowe – gromadzenie informacji za pomocą tradycyjnej ankiety papierowej (ang. *Paper and Pencil Assisted Personal Interviewing*).

rozwój partnerskiej współpracy oraz daje szansę na lepszy dostęp do informacji⁴. W procesie tworzenia Strategii nastąpiło włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań (partycypacja społeczna): powołanie zespołu interdyscyplinarnego, warsztaty strategiczne, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie przeprowadzone za pomocą sondażu diagnostycznego. Badanie ankietowe i badanie pogłębione wśród mieszkańców i przedstawicieli instytucji pozwoliło na zidentyfikowanie problemów społecznych, rozpoznanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe, określenie skali oraz zakresu występujących problemów społecznych, wskazanie propozycji rozwiązań mających na celu złagodzenie ich skutków w obszarach: wspieranie rodziny, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, interwencja kryzysowa, piecza zastępcza, opieka nad seniorem, ochrona zdrowia psychicznego, bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo, bezdomność i reintegracja osób w kryzysie bezdomności, przeciwdziałanie uzależnieniom, współpraca ze społecznością lokalną oraz współpraca międzysektorowa.

Część diagnostyczna dokumentu została opracowana równolegle w oparciu analizę danych zastanych, pochodzących z określonych źródeł: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łobzie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Podsumowaniem procesu gromadzenia danych było przygotowanie analizy SWOT, gdzie następnie dokonano zbiorczego określenia mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w przedmiocie Strategii jako całościowego dokumentu⁵.

Zdefiniowanie kluczowych problemów i rekomendacji dla każdego z analizowanych obszarów, w tym wybór wskaźników oceny realizacji celów strategicznych i zadań oraz wskazanie źródeł finansowania strategii przebiegało z udziałem członków Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030 (*skład Zespołu podany we wstępie*) oraz eksperta zewnętrznego i osób zaangażowanych w działania na rzecz określonej grupy odbiorców, w tym reprezentujących organizacje pozarządowe, przy zastosowaniu techniki grup fokusowych oraz konsultacji prowadzonych w formie zdalnej.

Z uwagi na okres opracowania i obowiązywania Strategii należy pamiętać, że Strategia stanowi dokument uniwersalny, koncentrujący się na rozwiązaniu najważniejszych problemów społecznych gminy.

1.2. Podstawy prawne

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030 jako całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy, podobnie jak inne dokumenty strategiczne samorządów terytorialnych wszystkich szczebli, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie.

Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (z późn. zm.) która w powiązaniu z art. 16b ust.1 i 17. ust.1 pkt.1. ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (z późn. zm.), stanowi, iż „Gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania

⁴ Kowalczyk L., Współczesne zarządzanie publiczne jako wynik procesu zmian w podejściu do administracji publicznej (w:) Zeszyty Naukowe Wałbrzyskiej Wyższej Szkoły Zarządzania i Przedsiębiorczości, Refleksje społeczno-gospodarcze (1) 2008.

⁵ <http://www.analiza-swot.org/>

problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej”, a do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Strategia zawiera w szczególności:

1. diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;
2. prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3. określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, wskaźników realizacji działań.

Ponadto „Strategia opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571), zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie”.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych opracowana przez gminę Dobra stanowi wyraz zintegrowanej polityki społecznej, w której występują ściśle związki pomiędzy poszczególnymi dziedzinami funkcjonowania samorządu i jest zgodna z zapisami w/w Ustaw.

Tabela 3. Obszary objęte analizą na potrzeby opracowania SRPS Gminy Dobra

Ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych	Ustawa o pomocy społecznej
<p>Art. 2. 1. Usługi społeczne oznaczają działania z zakresu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej <p>– podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.</p>	<p>Art. 7. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia, 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy domowej; 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) (uchylony) 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy o pomocy społecznej i Ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

Tabela 4. Akty prawne regulujące treść Strategii i wpływające na jej realizację według obszarów

OBSZAR	AKTY PRAWNE
WSPARCIE RODZINY I DZIECKA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (z późn. zm.), 2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (z późn.zm.). 3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (z późn. zm.). 4. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (z późn. zm.), 5. Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi do lat 3 (z późn.zm.), 6. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (z późn. zm.), 7. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (z późn. zm.), 8. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (z późn. zm.), 9. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (z późn.zm.), 10. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (z późn.zm.).
OCHRONA ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (z późn. zm.), 2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (z późn. zm.), 3. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (z późn. zm.), 4. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych (z późn. zm.), 5. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (z późn. zm.), 6. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (z późn. zm.)
OŚWIATA ZATRUDNIENIE ORAZ WSPARCIE SOCJALNE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (z późn. zm.), 2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (z późn. zm.), 3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (z późn. zm.), 4. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (z późn. zm.), 5. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (z późn. zm.), 6. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (z późn. zm.), 7. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (z późn. zm.), 8. Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (z późn. zm.), <i>Poprzednie tytuły:</i> a) Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych; b) Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń. 9. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (z późn.zm.), 10. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (z późn.zm), 11. Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (z późn. zm.), 12. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (z późn. zm.), 13. Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (z późn. zm.), 14. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (z późn. zm.), 15. Uchwała nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2024-2028.
ASPEKTY FINANSOWE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu Terytorialnego (z późn. zm.), 2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (z późn. zm.), 3. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (z późn. zm.).

Źródło: opracowanie własne

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz

komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. ,
2. Ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (z późn. zm.),
3. Ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (z późn. zm.),
4. Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (z późn. zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (skrótowo KRP) to najwyższy akt prawny w Polsce. Konstytucja RP gwarantuje równość wobec prawa, poszanowanie obywateli, ich praw osobistych, politycznych, ekonomicznych i socjalnych. Szczególną ochroną Konstytucja RP obejmuje dobro rodziny (rys. 3). Oznacza to również, że pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiać im życie w odpowiednich warunkach. Preambuła Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 roku wprowadza pojęcie zasady pomocniczości, jako ogólnej prawidłowości przy tworzeniu prawa w Polsce. Ponadto do ważniejszych aktów prawnych regulujących treść Strategii oraz wpływających na jej realizację należą również akty prawne, wraz z odpowiednimi aktami wykonawczymi, wskazane według obszarów w tabeli nr 4.

Rysunek 3. Rodzina jako centrum działań społecznych

Źródło: opracowanie własne

1.3. Zgodność SRPS z dokumentami programowymi wyższej rangi

Poza wyżej wymienionymi aktami prawnymi, których zapisy mają decydujący wpływ na tworzenie, a co ważniejsze na realizację zapisów strategii rozwiązywania problemów społecznych, istotnym jest, że dokument ten musi spełniać założenia polityki społecznej UE. Zgodność taka jest podstawą korzystania z funduszy unijnych skierowanych na rozwiązanie różnych problemów społecznych. Unia Europejska rozwija swój wymiar socjalny, mimo, że polityka społeczna leży przede wszystkim w gestii państw członkowskich. Wymiar ten nabiera szczególnego znaczenia w kontekście ostatnich wydarzeń, w znacznym stopniu wpływających na obniżenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców Europy.

Konieczność zachowania spójności inicjatyw gminnych z działaniami w powiatach i województwach służącymi wdrożeniu posiadanych przez nich strategii, warunkuje liczne zobowiązania dla gminy, zarówno na etapie opracowania, jak i realizacji SRPS. Oprócz strategii szczebla lokalnego i regionalnego, jest niezbędne utrzymanie zgodności z krajowymi i międzynarodowymi dokumentami strategicznymi. Strategie i programy, na podstawie których możliwe jest prowadzenie polityki społecznej, muszą być spójne i odnosić się do przepisów adekwatnych ustaw i dokumentów wyższej rangi. Od utrzymania zgodności w dużej mierze zależą trafność, celowość i efektywność prowadzonych działań w dłuższej perspektywie czasowej, a co za tym idzie – możliwość pozyskiwania i racjonalność wydatkowania publicznych pieniędzy. Zasada zgodności dokumentów ma ułatwić koordynację działalności podmiotów decyzyjnych z poszanowaniem subsydiarności władz samorządowych, a przez to służyć zminimalizowaniu ryzyka sprzeczności celów różnorodnych podmiotów⁶.

Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

Podstawowe dokumenty strategiczne:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.),
- Strategia Demograficzna 2040,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030,
- *Ustawy oraz regionalne, powiatowe i gminne dokumenty strategiczne*

Dodatkowe dokumenty o charakterze strategicznym

- Krajowy Plan Odbudowy,
- Program Dostępność Plus 2018-2025,
- Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ.

Źródło: Podręcznik metodyczny. Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt STRATEGOR, MRiPS, FPAN, Warszawa 2020-2023, s. 49.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dobra na lata 2024-2030 została oparta, a następnie poddana weryfikacji pod kątem spójności z kierunkami, celami, obszarami i priorytetami wskazanymi w politykach w sferze społecznej, które zostały zawarte w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym, regionalnym oraz lokalnym (tab. 5).

⁶ STRATEGOR, Podręcznik metodyczny. Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt MRiPS, FPAN, Warszawa 2020, s. 49.

Tabela 5. Spójność strategii z założeniami dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym

POZIOM KRAJOWY	
Nazwa dokumentu strategicznego	cel / obszar / priorytet
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030	Cel szczegółowy nr 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Cel szczegółowy nr 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.
Strategia Demograficzna 2040	Cel 1: Wzmocnienie rodziny, Cel 2: Znoszenie barier dla rodziców chcących mieć dzieci, Cel 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk (na szczeblu samorządowym).
Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030	Obszary (priorytety): II. Dostępność III. Edukacja IV. Praca V. Warunki życia i ochrona socjalna VI. Zdrowie VII. Budowanie świadomości
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030	Cel 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne, Cel 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.
Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035 (SRUS)	Cel 1: Zwiększenie udziału rodzin i rodzinnych form pieczy zastępczej w opiece i wychowaniu dzieci. Cel 2: Zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Cel 3: Włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami dające możliwość życia w społeczności lokalnej niezależnie od stopnia sprawności.
Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne dla systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.	Obszary: 1. Pacjent, 2. Procesy (pomoc społeczna). Strategia deinstytucjonalizacji: - opieka zdrowotna nad osobami starszymi; - opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi.
POZIOM REGIONALNY	
Nazwa dokumentu strategicznego	cel / obszar / priorytet
Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030	Cel strategiczny I: Otwarta społeczność.
POZIOM POWIATU	

Nazwa dokumentu strategicznego	cel / obszar / priorytet
Strategia rozwoju powiatu łobeskiego	Cel 6. Dobrze funkcjonująca infrastruktura społeczna.
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łobeskim na lata 2021-2025	Cel 1: Poprawa realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny biologiczne z powiatu łobeskiego, Cel 3: zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie Cel 4: Poprawa funkcjonowania osób z niepełnosprawnością.
Lokalna Strategia Rozwoju Centrum Inicjatyw Wiejskich 2023-2027	Cel 1. Poprawa jakości życia osób młodych, Cel 3. Włączenie społeczne mieszkańców.
POZIOM GMINY	
Nazwa dokumentu strategicznego	cel / obszar / priorytet
Strategia Rozwoju dla Gminy Dobra na lata 2017-2026	Obszar działania: Społeczeństwo Cel 1: Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno – zawodowego miejscowej ludności, Cel 2: Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, Cel 3: Zwiększenie współpracy Urzędu Miejskiego w Dobrej z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Źródło: opracowanie własne

W procesie opracowywania dokumentu szczególny nacisk został położony na zachowanie zgodności Strategii z krajowymi, regionalnymi, powiatowymi i gminnymi dokumentami strategicznymi. Zachowanie spójności pozwoliło na zaplanowanie w SRPS systematycznych działań, będących kontynuacją i adekwatną modyfikacją przedsięwzięć w odniesieniu do zdiagnozowanych problemów społecznych, z uwzględnieniem specyfiki potrzeb, uwarunkowań demograficznych, ekonomicznych, społecznych i kulturowych obszaru gminy w ramach modelu zintegrowanej polityki społecznej.

Należy zaznaczyć, że istotną rolę w realizacji gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych odgrywa również korzystanie z narzędzi i możliwości określonych także w opracowaniach niższej rangi, innych niż wymienione w tabeli 6. Polityki publiczne, dokumenty programowe i programy operacyjne o zasięgu ogólnokrajowym, „Posiłek w szkole i domu”, Opieka 75+, „Za życiem”, Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i inne (por. tabele 6 i 7) mogą stanowić dodatkową wytyczną dla tworzenia strategii i gminnych programów wdrożeniowych, a także skutkować powstawaniem nowych lokalnych instytucji czy umożliwić świadczenie pewnych funkcji istotnych dla danej społeczności.

W procesie opracowania dokumentu członkowie Zespołu uwzględnili spójność z zapisami polityk publicznych oraz programów krajowych i regionalnych (tabela 6), a także programów wsparcia poszczególnych grup, osób i rodzin, które były i są wdrażane na szczeblu krajowym (tabela 7), w tym m.in.:

Tabela 6. Wybrane polityki publiczne (społeczne) i programy realizowane na poziomie ogólnopolskim i regionalnym (województwo zachodniopomorskie)

Wybrane polityki społeczne i programy (poziom krajowy)	
Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo –Solidarność	<p><u>Obszary dotyczące ogółu osób starszych:</u></p> <p>Obszar I: Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.</p> <p>Obszar V: Zwiększenie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.</p> <p>Obszar VI: Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej,</p> <p><u>Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnich osób starszych:</u></p> <p>Obszar I: Zmniejszenie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnich osób starszych.</p> <p>Obszar III: Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym.</p>
Program Dostępność Plus 2018 – 2025	<p>Obszar: Architektura</p> <p>Obszar: Koordynacja</p> <p>Obszar: Cyfryzacja</p>
Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030	<p>Priorytet I: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,</p> <p>Priorytet II: Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu,</p> <p>Priorytet III: Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,</p> <p>Priorytet IV: Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin,</p>
Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku, Ekonomia Solidarności Społecznej	Obszar IV: Solidarne społeczeństwo
Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030	<p>Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.</p> <p>Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doznających przemocy domowej.</p> <p>Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.</p> <p>Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.</p>
Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025	<p>Cele operacyjne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Profilaktyka nadwagi i otyłości. 2. Profilaktyka uzależnień. 3. Promocja zdrowia psychicznego.

	4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne. 5. Wyzwania demograficzne.
Narodowy Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030	Cele główne: 1. zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi, w tym osobom uzależnionym oraz doświadczającym kryzysu psychicznego, wszechstronnej i kompleksowej opieki i wsparcia adekwatnych do ich potrzeb; 2. prowadzenie działań na rzecz zapobiegania stygmatyzacji i dyskryminacji osób z zaburzeniami psychicznymi.
Wybrane polityki społeczne i programy (poziom regionalny)	
Polityka kapitału oraz spójności społecznej woj. zachodniopomorskiego	Cel 1: Wzmocnienie potencjału demograficznego i funkcji rodziny, Cel 2: Włączenie społeczne i zapewnienie szans rozwoju wszystkim mieszkańcom regionu, Cel 3: Rozwój wspólnotowości i tworzenie kapitału społecznego.
Polityka rynku pracy województwa zachodniopomorskiego z perspektywą do 2030	Cel 1: Poprawa warunków sprzyjających aktywności zawodowej mieszkańców województwa, Cel 3: Stymulowanie procesów sprzyjających włączeniu społecznemu.
Wojewódzki program wyrównywania szans osób niepełnosprawnych i przeciwdziałania ich wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych. Region wyrównanych szans	Cel 1: wspieranie włączenia społecznego osób niepełnosprawnych (ON) Cel 2: wyrównywanie szans zawodowych ON,
Wojewódzki Program na rzecz Seniorów na lata 2023-2027 dla Województwa Zachodniopomorskiego	Cel I. Stworzenie warunków do aktywności i dostępności seniorów do usług. Cel III. Wzrost świadomości społecznej w zakresie wartości srebrnego kapitału.
Regionalny plan rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji dla województwa zachodniopomorskiego na lata 2023-2025	Obszary strategiczne: 1. Rodzina i piecza zastępcza, 2. Osoby starsze, 3. Osoby z niepełnosprawnościami, 4. Osoby w kryzysie psychicznym, 5. Osoby w kryzysie bezdomności.
Wojewódzki program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2021-2027 - "Region Przyjazny Rodzinie"	Cel I: wzmocnienie rodziny w województwie zachodniopomorskim. Cel II: rozwój systemu pieczy zastępczej zgodny z ideą deinstytucjonalizacji
Zachodniopomorski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do roku 2030	Cel 1: Solidarna wspólnota lokalna, Cel 3: Solidarne społeczeństwo.
Wojewódzki Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2021-2025	Cel strategiczny: Ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie w województwie zachodniopomorskim oraz redukcja szkód psychospołeczno-gospodarczych.
Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2026.	Cel główny: Ograniczenie skali problemów społecznych i zdrowotnych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych oraz uzależnieniami behawioralnymi

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Poziom krajowy- wybrane programy wsparcia grup, osób i rodzin w obszarze polityki społecznej

Nazwa	Obszar
Program „Rodzina 500+” (obecnie 800+)	Systemowe wsparcie polskich rodzin.
Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030	Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.
Program „Dobry Start”	Jednorazowe wsparcie finansowe dla dzieci rozpoczynających rok szkolny.
Świadczenia rodzinne	Zasiłki rodzinne, dodatki do zasiłków, zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne, specjalne zasiłki opiekuńcze.
Program wsparcia rodzin „Za życiem”	Wsparcie dla kobiet w ciąży i rodzin.
Program „Maluch+”	Zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów dzieci (dzieci w wieku do lat 3)
Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	Zniżki na produkty i usługi oferowane przez partnerów.
Program „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”	Finansowanie zatrudnienia asystentów rodziny i koordynatorów pieczy zastępczej realizujących zadania pracy z rodziną.
Programy MRiPS finansowane w ramach Funduszu Solidarnościowego:	- „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”, - „Opieka wytchnieniowa”, - „Centra opiekuńczo-mieszkalne”.
Program „Mama 4+”	Rodzicielskie świadczenie uzupełniające dla matek, które urodziły i wychowały co najmniej 4 dzieci.
Program „Posiłek w szkole i w domu”	Udzielanie pomocy przez gminy w formie posiłku, zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.
„Od wykluczenia do aktywizacji. Program pomocy osobom wykluczonym społecznie”	celem programu jest identyfikacja potrzeb, inicjowanie i wzmocnienie uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osób wykluczonych społecznie; program realizowany przez podmioty zatrudnienia socjalnego.
Centra usług społecznych	Tworzenie nowych podmiotów (m.in. na bazie ośrodków pomocy społecznej) w celu skoordynowanego i efektywnego świadczenia usług społecznych.
Program „Od zależności ku samodzielności”	Granty przyznawane w drodze konkursów dla podmiotów realizujących zadania dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
„Pokonać bezdomność”	Program pomocy osobom bezdomnym za pośrednictwem organizacji pozarządowych ubiegających się o granty w ramach ogłaszanych konkursów.
Program Osłonowy „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”	Cel programu- wzmocnienie jednostek samorządu terytorialnego w realizacji lokalnych projektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Rządowy Program na rzecz aktywności Społecznej Osób Starszych AKTYWNI+;	Program przeznaczony dla organizacji pozarządowych, których działalność statutowa poprawia jakość i poziom życia osób starszych za pośrednictwem grantów uzyskanych w ramach otwartych konkursów.
Program Wieloletni „Senior+”	Cel programu: rozbudowa infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior+” (dienne domy i kluby. Program przeznaczony dla jednostek samorządu terytorialnego.
Program „Opieka 75+”	Program przeznaczony dla gmin, a jego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób w wieku 75 lat i więcej.

<p>Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021 –2027 z perspektywą do 2030”.</p>	<p>Program rozwoju – zgodnie z zasadami polityki rozwoju. Dokument o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowiony w celu realizacji dążeń związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu zawartych w średniookresowej strategii rozwoju kraju – „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju” oraz „Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego”, jak również nawiązujący do problematyki ubóstwa i wykluczenia zawartych w innych dokumentach strategicznych, np. „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego”, „Narodowym Programie Mieszkalnictwa”, „Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030”, „Polityce Energetycznej Polski 2040”.</p>
--	---

Źródło: opracowanie własne

Istotną kwestią w dalszej perspektywie działań strategicznych staje się również idea deinstytucjonalizacji, wskazana w „Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju” jako przyjęty kierunek zmian w systemie usług społecznych.

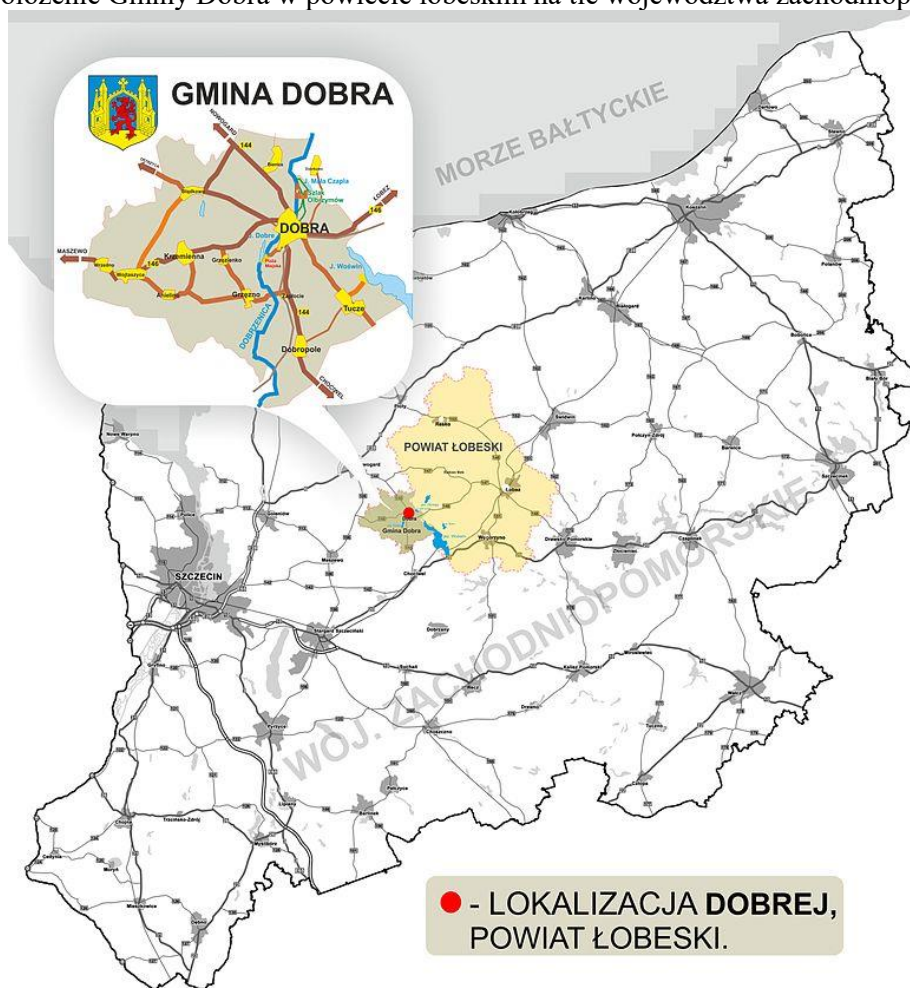
II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO- ANALITYCZNA

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBRA

Gmina Dobra położona jest w województwie zachodniopomorskim w odległości około 75 km od Szczecina. Jest to jedna z 5 gmin wchodzących w skład powiatu łobeskiego i graniczy z gminami: Radowo Małe i Węgorzyno (od wschodu), Chociwel (od południa), Maszewo (od zachodu) oraz z gminą Nowogard (od północy).

Rysunek 4. Położenie Gminy Dobra w powiecie łobeskim na tle województwa zachodniopomorskiego

Źródło: Wikimedia/ domena publiczna

Dobra jest gminą miejsko-wiejską. Najważniejszą miejscowością w gminie jest miasto Dobra, gdzie zlokalizowane są siedziby Urzędu Miejskiego i Ośrodka Pomocy Społecznej. Jednak w celu realizacji wielu usług czy załatwienia spraw, występuje konieczności dotarcia do większych ośrodków, tj. Łobza lub Nowogardu. W skład gminy, oprócz Dobrej, wchodzi wsie: Bienice, Błądkowo, Dobropole, Krzemienna, Wojtaszyce, Wrzešno, Anielino, Grzęzno, Grzęzienko, Zapłocie, Tucze.

Gmina Dobra leży na styku Wysoczyzny Łobeskiej, Pojezierza Ińskiego i Równiny Nowogardzkiej i posiada liczne walory turystyczne oraz przyrodnicze. Południowo-wschodnia część gminy przylega do Jeziora Woświn dostępnego dla kajaków. Tereny leśne

zajmują ok. 13% powierzchni gminy, a użytki rolne ok. 80%. Wąskie pasmo lasów nad jeziorem Woświn posiada status lasów ochronnych. Niewielki fragment gminy nad jeziorem Woświn znajduje się w otulinie Ińskiego Parku Krajobrazowego. Do nielicznych obiektów przyrodniczych objętych ochroną należą pomniki przyrody (Dobra Nowogardzka, Wojtaszyce, Grzęzno) i parki zabytkowe (10 obiektów). Czyste powietrze i wody jezior sprawiają, że tereny gminy są atrakcyjne dla turystów szukających zacisznego miejsca umożliwiającego obcowanie z przyrodą. Walory gminy podnoszą zabytki architektury wraz z całym bogactwem kulturowym i historycznym. Ochrona środowiska jest pod szczególną opieką władz gminy Dobra. Formy ochrony przyrody na terenie gminy Dobra to: Otulina parku krajobrazowego, Obszar ptasi Natura 2000, Obszar siedliskowy Natura 2000. Pominięto ten obszar w realizowanych usługach społecznych zawartych w SRPS, ponieważ działania i usługi społeczne dotyczące ochrony środowiska zostały zapisane w Strategii Rozwoju gminy Dobra na lata 2017-2026 w celu strategicznym „Przyjazne środowisko”.

Najważniejsze informacje charakteryzujące gminę Dobra zawarte są w tabeli nr 8 w której znajdują się główne wskaźniki kontekstowe czyli wybrane wskaźniki społeczno-gospodarcze przedstawiające dane o ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Dobra na tle powiatu łobeskiego.

Tabela 8. Wybrane wskaźniki społeczno- gospodarcze dla gminy Dobra na tle powiatu łobeskiego

Wybrane dane statystyczne	Gmina Dobra 2020	Gmina Dobra 2021	Gmina Dobra 2022	Powiat łobeski 2022 (średnia)
Ludność	4038	3917	3905	6752
Ludność na 1 km ²	35	34	34	32
Kobiety na 100 mężczyzn	101	101	100	100
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,1	68,5	70,2	72
Dochody ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	5196	6397	7909	7082
Wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca [zł]	4995	5271	7265	6817
Turystyczne obiekty noclegowe	-	-	-	1
Porady podstawowej opieki zdrowotnej	11 580	11 580	11 367	23 836
Lesistość [%]	13,4	13,4	13,4	29,5
Mieszkania oddane do użytkowania na 10 tys. Ludności	9,9	7,5	5,1	10,1
Pracujący na 1000 ludności	81	80	bd	bd
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,8	6,7	7,5	13,7
Ludność- w ogółu ludności – korzystająca z instalacji [%]				
wodociągowej	93,3	93,3	93,3	96,1
kanalizacyjnej	68,2	67,9	68	64,6
gazowej	0,1	0,1	0,1	28,6
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	1382	1389	1469	1714

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS- vademecum samorządowca

Gmina Dobra na tle powiatu łobeskiego odznacza się prawie 40% mniejszą liczbą ludności niż średnia liczba ludności w powiecie, przy jednoczesnym nieznacznie gęstszym poziomie zaludnienia swojego obszaru. Zarówno dochody jak i wydatki budżetu gminy na 1 mieszkańca znacząco wzrosły na przestrzeni lat 2020-2022 i są wyraźnie wyższe niż średnia w powiecie łobeskim. Ponad 90% mieszkańców gminy Dobra jest objęta siecią wodociągową

i prawie 70% siecią kanalizacyjną. Liczba mieszkańców gminy korzystająca z instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych jest zbliżona do poziomu w powiecie. Natomiast na terenie gminy Dobra, jak również na większości obszarów powiatu łobeskiego nie funkcjonuje system dystrybucyjny gazu ziemnego, i tylko co trzeci mieszkaniec powiatu korzysta z instalacji gazowej. W zapisach Strategii Rozwoju gminy Dobra na lata 2017-2026 zaplanowane są działania zmierzające do modernizacji i rozbudowy infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej oraz zapewnienia dostępu do sieci gazowej mieszkańcom gminy.

Gmina Dobra położona jest poza głównymi szlakami komunikacyjnymi (drogami krajowymi). Powiązania z województwem i sąsiednimi gminami zapewnia sieć dróg wojewódzkich i powiatowych. Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 144 łącząca Dobrą z Nowogardem i z Chociwlem oraz droga wojewódzka nr 146 łącząca Dobrą z Jenikowem i Strzemielami. Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe i gminne. Pomimo, że na terenie gminy Dobra działają prywatni przewoźnicy, którzy zapewniają transport publiczny to gmina charakteryzuje się słabo rozwiniętą siecią publicznej komunikacji.

W wielu miejscowościach na obszarze powiatu łobeskiego, w tym gminy Dobra dawniej funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne (PGR). Okres transformacji ustrojowej był dla mieszkańców tych obszarów szczególnie trudny, gdyż wielu z nich straciło pracę, źródła dochodu i perspektywy na przyszłość. Wydarzenia te mają oddziaływanie na lokalną społeczność do dnia dzisiejszego widoczne w niskim poziomie aktywności społecznej i obywatelskiej, niskim poziomie zaufania, niechęci do współpracy, niewielkim poziomie przedsiębiorczości. Miejscowości popegeerowskie niekorzystnie wyróżniają się też w zakresie stanu technicznego budynków i estetyki terenów publicznych. Wiele osób mieszkających w miejscowościach, w których niegdyś funkcjonowały PGR-y wciąż poszukuje zatrudnienia. Obecnie koncentrują się w nich liczne problemy wymagające zarówno dużych nakładów inwestycyjnych w celu poprawy jakości przestrzeni publicznej, jak i prób włączenia społecznego mieszkańców tych obszarów.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji gminy Dobra na lata 2017- 2023 dokonano diagnozy koncentracji negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej. Obszar na którym występują takie współzależności nazywany jest obszarem zdegradowanym. Z badań przeprowadzonych na potrzeby Lokalnego Programu Rewitalizacji wynika że na terenie gminy Dobra obszary zdegradowane to sołectwa: Dobropole, Wrzešno, Tucze, Grzęzno, Bienice, które zajmują łącznie 59,5% obszaru gminy.

2.1.1. Sytuacja demograficzna

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS liczba ludności gminy Dobra na koniec 2022 roku wynosiła 3905 osób. Gmina Dobra wykazuje się niekorzystnymi zmianami w strukturze demograficznej i charakteryzuje się spadkiem liczby mieszkańców. Ogółem jak wskazano w tabeli nr 9 liczba mieszkańców gminy w latach 2018-2022 zmniejszyła się o prawie 500 osób. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie na przestrzeni lat 2018-2022 jest zrównana i kształtuje się na podobnym poziomie, z tym że na początku badanego okresu była nieznaczna przewaga mężczyzn, która zmieniła się na nieznaczną przewagę liczby kobiet w 2022 roku, przy ogólnym spadku ludności zamieszkującej na terenie gminy.

Liczba ludności w gminie Dobra systematycznie maleje i jak wskazano we wskaźnikach kontekstowych tabeli nr 8 jest o 40 % niższa, niż średnia liczba ludności w powiecie łobeskim, przy jednoczesnej nieznacznie większej gęstości zaludnienia na swoim obszarze w porównaniu do powiatu.

Tabela 9. Liczba mieszkańców Gminy Dobra w latach 2018-2022 w podziale na płeć, miasto i obszary wiejskie

	2018	2019	2020	2021	2022
Miasto Dobra	2326	2290	2117	2035	2032
Obszary wiejskie	2077	2073	1921	1882	1873
Kobiety	2188	2168	2031	1965	1956
Mężczyźni	2215	2195	2007	1952	1949
Łącznie	4403	4363	4038	3917	3905

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Spadek liczby ludności na terenie gminy Dobra zauważalny jest zarówno na obszarach wiejskich jak i miejskich (tabela nr 9), tendencja spadkowa jest stała, choć jej nasilenie w roku 2022 znacząco się zmniejszyło. Udział procentowy liczby mieszkańców w mieście i na wsi nie uległ zmianom. Społeczność gminy zamieszkująca obszary wiejskie niezmiennie kształtuje się na poziomie 47/ 48% ogółu gminy. Największy spadek ludności nastąpił w latach 2020 oraz 2021, w trakcie trwania pandemii Covid-19, która wpłynęła negatywnie na przyrost naturalny. W tym czasie nastąpił znaczny wzrost zgonów, który w roku 2022 wrócił do poziomu sprzed pandemii.

Tabela 10. Liczba zgonów i urodzeń w Gminie Dobra w latach 2018-2022

	2018	2019	2020	2021	2022
ZGONY	55	51	60	73	50
URODZENIA	39	34	34	28	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

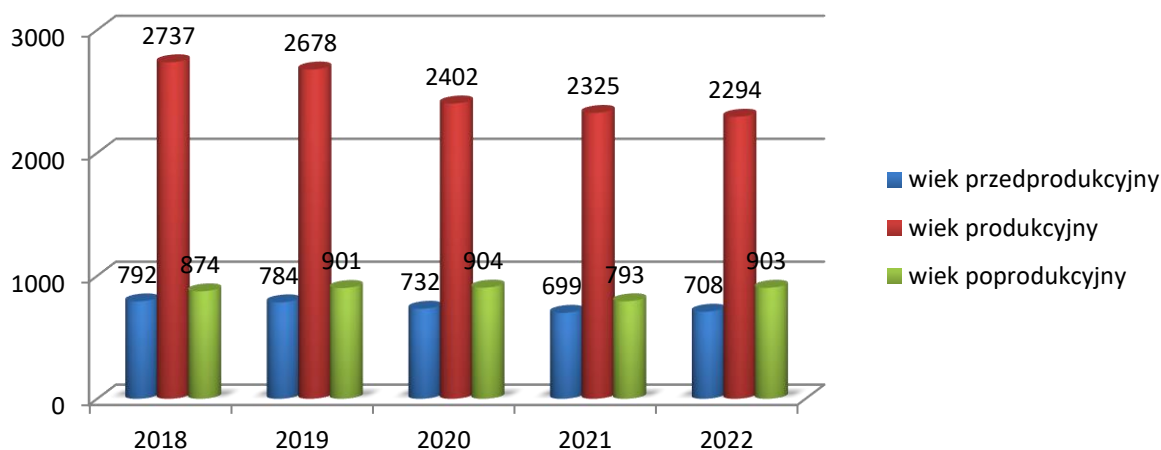
Przyczyną spadku liczby ludności Gminy Dobra w ostatnich latach był zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji. Przyrost naturalny w gminie odznacza się wartościami ujemnymi, co oznacza, że w każdym roku liczba urodzeń na terenie gminy była niższa od liczby zgonów. Gmina Dobra ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -7, odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,79 na 1000 mieszkańców gminy Dobra. Mimo, że przyrost naturalny w dalszym ciągu jest ujemny, to jego poziom znacznie wzrósł w porównaniu do lat poprzednich, kiedy w roku 2021 wynosił -45, a we wcześniejszych latach oscylował w granicach -20. W 2022 roku urodziło się 43 dzieci, o 15 więcej niż w roku poprzednim, w tym 46,5% dziewczynek i 53,5% chłopców. W tym samym roku było 50 zgonów, co oznacza, że na 1000 ludności gminy Dobra przypada 12,8 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od średniej wartości dla województwa zachodniopomorskiego oraz więcej od średniej wartości dla całego kraju. Liczba zgonów kształtuje się na stałym poziomie, za wyjątkiem lat 2020, 2021 kiedy nastąpił ich znaczny wzrost, który w roku 2022 wrócił do poprzedniego poziomu (tabela nr 10).

Dla określenia kondycji rodziny poddano analizie wskaźniki dotyczące małżeństw i rozwodów. Zgodnie z danymi BDL- GUS Mieszkańcy gminy Dobra w 2022 roku zawarli 12 małżeństw, co odpowiada 3,1 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości zarówno dla województwa zachodniopomorskiego jak i dla Polski. W tym samym

okresie odnotowano 2,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Według narodowego spisu ludności z 2021 r. stanu wolnego jest 19% mieszkańców gminy Dobra w wieku powyżej 15 lat, 59,5% żyje w małżeństwie, 7,5% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10% to wdowy/wdowcy.

Spadek liczby ludności na terenie gminy Dobra związany jest także z utrzymującym się ujemnym saldem migracji. W 2022 roku zarejestrowano 36 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 61 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wyniosło dla gminy Dobra -25. W roku 2021 zameldowań było 43 a wymeldowań 105, saldo migracji wyniosło – 62.

Rysunek 5. Liczba Ludności w podziale na grupy wiekowe w Gminie Dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS

Liczba ludności w funkcjonalnych grupach wiekowych w analizowanych latach 2018-2022 wskazuje na tendencję spadkową liczby ludności w wieku produkcyjnym, oraz w mniejszym stopniu ale również następuje spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (rys. 5). Liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzymywała się na stałym poziomie, poza spadkiem w roku 2021 i ponownym wzrostem do poprzedniego poziomu w 2022 roku. Pomimo, że liczba osób starszych utrzymuje się na stałym poziomie, to ich udział w populacji gminy jest coraz większy z powodu zmniejszenia się liczby ludności w gminie Dobra. Na tej podstawie przypuszczać należy, że gmina doświadcza postępującego procesu starzenia się społeczności lokalnej.

W 2022 roku 59% mieszkańców gminy Dobra było w wieku produkcyjnym, 18,1% w wieku przedprodukcyjnym, a 23% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego, liczonego jako stosunek ludzi w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, w 2022 r. wynosił 29,8, w stosunku do roku 2018 uległ zwiększeniu o 6,1 punktu procentowego. Średnia wieku mieszkańców gminy w 2022 roku, wynosiła 41,9 lat i była porównywalna do średniej wieku w województwie zachodniopomorskim (42,8 lat) oraz w kraju (42,1 lat). Charakterystyczne nie tylko dla gminy Dobra jest to, że średnio starsze są kobiety, ich średni wiek w gminie to 43,5 a mężczyzn to 40,2 lat.

Postępujący proces starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej i ma szczególne znaczenie w kontekście rozwoju dalszej polityki społecznej, która będzie wymuszała podjęcie odpowiednich działań ukierunkowanych na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych w tym wspierania ich w codziennym

funkcjonowaniu, organizacji odpowiedniej opieki wychowawczej oraz aktywizowaniu ich do zachowania aktywności społecznej jak najdłużej.

Spadek liczby ludności, ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny świadczy o zachodzących zmianach demograficznych w gminie, które są charakterystyczne dla całego województwa zachodniopomorskiego. Każdego roku odnotowuje się spadek liczby ludności, mniejszą liczbę nowych urodzeń oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. W kontekście uwarunkowań społecznych nie są to zmiany pozytywne, gdyż powodują przede wszystkim spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, a wzrost liczby osób starszych. Polityka społeczna w następnych latach będzie wymagała podjęcia wzmocnionych działań na rzecz osób starszych, ale także wyzwań w zakresie wzmacniania atrakcyjności osadniczej i dostosowywania systemu świadczenia usług publicznych – głównie w obszarze polityki społecznej i edukacji.

W społeczności Gminy Dobra nie występuje prosta zastępowalność pokoleń. W celu wsparcia młodych ludzi w decyzji tak o założeniu rodziny, jak i posiadania dziecka, konieczne są działania władz wspierające decyzje związane z założeniem rodziny. Działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, będą miały pośredni wpływ na zjawiska demograficzne, ponieważ stanowią uzupełnienie głównych działań podejmowanych na szczeblu gminnym w ramach Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026.

2.1.2. Podmioty gospodarcze, przedsiębiorczość i rolnictwo

Według Banku Danych Lokalnych GUS liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem zarejestrowanych w rejestrze REGON na koniec roku 2022 na terenie gminy Dobra wynosi 337 podmiotów, z czego w sektorze rolniczym zarejestrowanych jest 27 podmiotów, w sektorze przemysłowym 125 podmiotów, a w budowlanym 97 podmiotów. Ponadto w 2022 roku zarejestrowano 35 nowych podmiotów, a 16 podmiotów zostało wyrejestrowanych. W rejestrze CEIDG na dzień 11.01.2024 r. jest zarejestrowanych 138 podmiotów dla których głównym miejscem wykonywania działalności jest Gmina Dobra.

Pomiędzy rokiem 2017, a rokiem 2022 liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej zwiększyła się z 292 do 337 (tj. o 45 podmiotów). Podmiotów w sektorze publicznym jest 7, natomiast w sektorze prywatnym 327, z kolei w okresie porównawczym w roku 2017 podmiotów w sektorze publicznym było 8, a w prywatnym 284.

We wskaźnikach społeczno- gospodarczych zawartych w tabeli nr 8 widoczny jest wzrost w latach 2020-2022 liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym z 11382 do 1469, jednak nadal w 2022 roku było to o 250 podmiotów na 10 tys. ludności mniej od średniej w powiecie łobeskim. Zgodnie z danymi GUS jest to jedna z najmniejszej liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym zarówno w powiecie łobeskim, jak i w całym województwie zachodniopomorskim.

Działalność gospodarczą w Gminie Dobra w roku 2022 prowadziło 249 osób fizycznych, jest to o ponad 20 % więcej niż w roku 2017, kiedy działalność gospodarczą prowadziło 207 osób. Najczęściej deklarowane rodzaje działalności przez podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Dobra w roku 2022 to:

- pozostała działalność 54,9%,
- przemysł i budownictwo 37,1%,
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo 8,0%.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Dobra w roku 2022 najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są:

- budownictwo- 36,1% (90 osób),
- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – 20,5% (51 osób),
- przetwórstwo przemysłowe- 8% (20 osób),
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – 6% (15 osób).

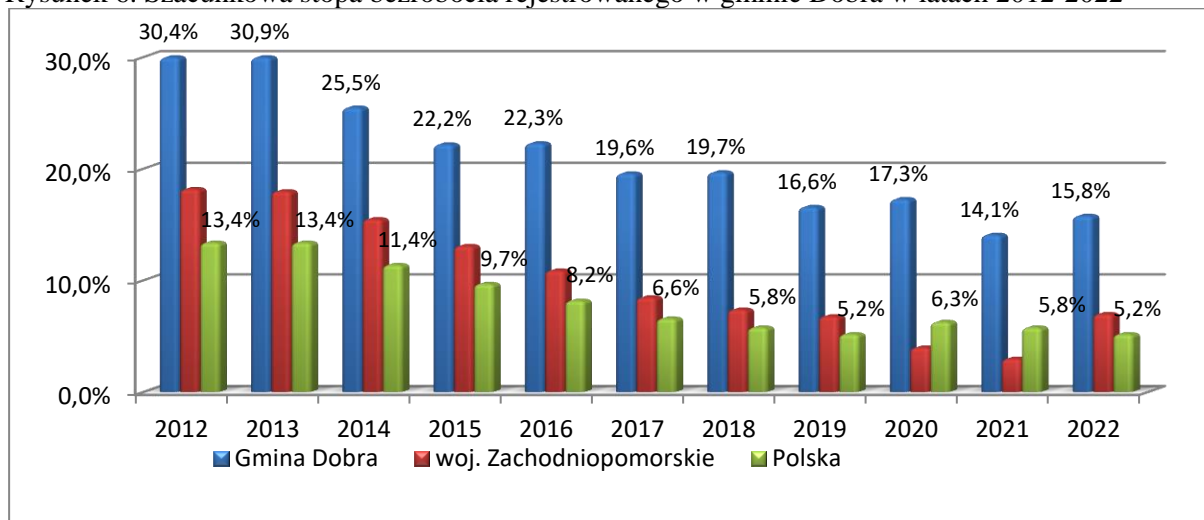
Ważnym sektorem gospodarki lokalnej w Gminie Dobra jest rolnictwo, w 2020 roku dla 121 gospodarstw domowych źródłem dochodu była działalność rolnicza. Użytki rolne w gminie zajmują 9 338,15 ha, co stanowi 80% powierzchni gminy. Zgodnie z informacjami z Powszechnego Spisu Rolnego 2020 – dane GUS na terenie gminy funkcjonuje 126 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa duże, tj. 15 ha i więcej, których jest 76 (60,32 %). Dużo mniejszy jest udział gospodarstw małych – od 1 do 5 ha łącznie, których jest 24 i stanowią 19,1% ogółu gospodarstw. Liczba Gospodarstw rolnych znacząco spadła w porównaniu do poprzedniego roku objętego badaniem tj. 2010 kiedy na terenie gminy funkcjonowało 191 gospodarstw rolnych.

2.1.3. Rynek pracy i bezrobocie

Ostatnie dostępne dane wskazują, że w gminie Dobra na 1000 mieszkańców pracuje 75 osób (Źródło: GUS, 31.XII.2021). Kobiety stanowią 68% wszystkich pracujących ogółem, a mężczyźni 32%. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Dobra 221 osób dojeżdża do pracy do innych gmin, a 64 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -157. Aktywni zawodowo mieszkańcy gminy Dobra pracują w sektorach: 16,4% rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 41,5% w przemyśle i budownictwie, 10,7% w sektorze usługowym (handel naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja), oraz 1,3% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości), w pozostałych branżach jest zatrudnionych 30% osób. Jak wskazuje tabela nr 9 zawierające główne wskaźniki społeczno- gospodarcze liczba pracujący osób na 1000 ludności w latach 2020 oraz 2021 wynosiła kolejno 81 i 80 osób. Natomiast udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Dobra wynosił kolejno: w roku 2020- 8,8%, w roku 2021- 6,7%, by w roku 2022 wzrosnąć do 7,5%, co było niższą wartością od średniej dla powiatu łobeskiego która wynosiła 13,7%.

Jednym z głównych zjawisk, które obserwuje się na obszarach zdegradowanych jest wysoki poziom bezrobocia. Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której część mieszkańców tego obszaru, zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Pojęcie osoby bezrobotnej oznacza ogólnie osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy). Bezrobocie szczególnie długotrwałe niesie za sobą negatywne skutki społeczne, wśród których najczęściej wymienia się: trudności materialne, utratę statusu społecznego, niską samoocenę, problemy rodzinne oraz problemy natury psychicznej (depresję), w niektórych przypadkach bezdomność, a często także zjawiska patologii społecznej jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość. Wysokie bezrobocie w regionie pociąga za sobą wysokie koszty związane z utrzymaniem osób bezrobotnych oraz służb zajmujących się ich problemami i obsługą.

Rysunek 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Dobra w latach 2012-2022

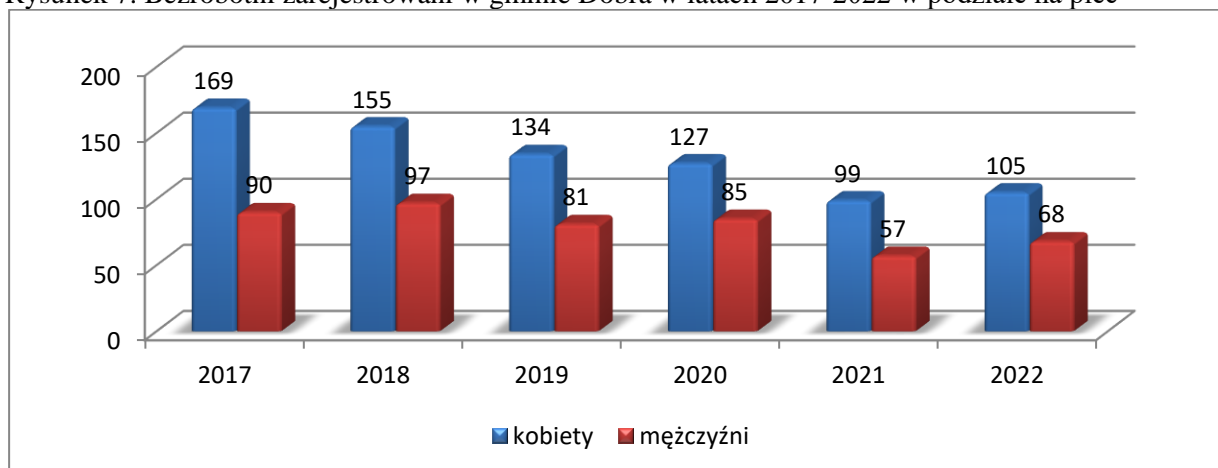

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na przestrzeni analizowanego okresu w latach 2012-2022, zgodnie z danymi GUS, tak w kraju jak i województwie zachodniopomorskim stopa bezrobocia znacząco spadała (rys. 6). Zmiany te w gminie Dobra były znacznie wolniejsze. Pomimo systematycznego spadku, stopa bezrobocia dla gminy w 2022 roku wynosiła 15,8 %, i była znacznie wyższa niż odsetek osób bezrobotnych na terenie województwa 6,7%, i kraju 5,2%. Należy zauważyć, że tendencje spadkowe które trwały do roku 2021 ustały, a stopa bezrobocia zarówno dla gminy jak i dla województwa w roku 2022 w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła.

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosi 7,5%. Różnica pomiędzy szacunkową stopą bezrobocia rejestrowanego, a udziałem bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym związana jest m.in. z faktem, że część osób nie mających zatrudnienia, nie rejestruje się w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łobzie.

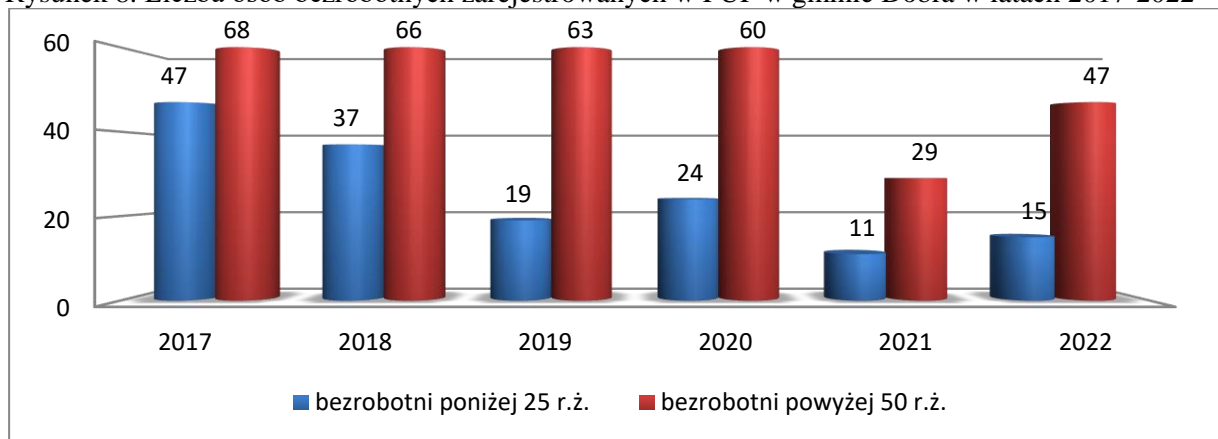
Rysunek 7. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Dobra w latach 2017-2022 w podziale na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

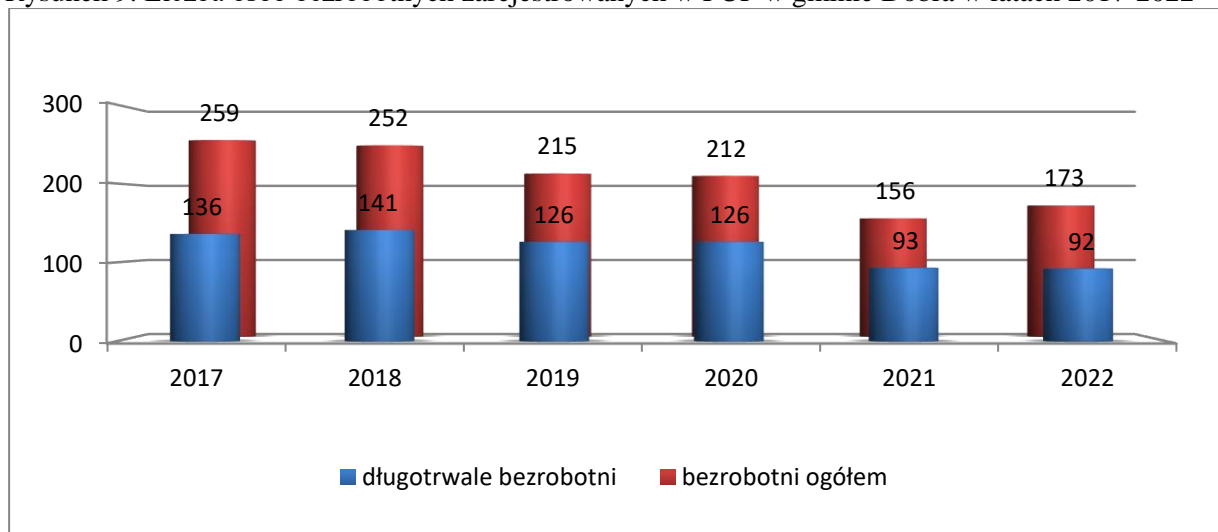
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, według stanu na 31.12.2022 r. na terenie gminy Dobra zarejestrowanych było 173 osób bezrobotnych, z czego 105 to kobiety, a 68 to mężczyźni (rys. 7). Liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na przestrzeni lat 2017-2021 malała aż do 2022 roku, kiedy nastąpił niewielki wzrost zarówno liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotnych jak i stopy szacunkowego bezrobocia.

Rysunek 8. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w gminie Dobra w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 9. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w gminie Dobra w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W analizowanym okresie 2017-2022 ponad połowa bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łobzie to osoby długotrwale bezrobotne czyli pozostające w rejestrze urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat (rys. 8). Natomiast co czwarta zarejestrowana osoba w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łobzie jest po 50 roku życia. Liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne przed 25 rokiem życia czyli wstępujących na rynek pracy znacząco spadła i stanowi około 10% wszystkich osób bezrobotnych (rys. 9).

Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Łobzie z gminy Dobra w roku 2023

Długotrwale bezrobotni	97
Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia	50
Osoby bezrobotne do 25 roku życia	16
Niepełnosprawni	6
Osoby bezrobotne posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	34
Ogółem bezrobotni zarejestrowani	180

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP Łobez

Z uwagi na brak pełnych danych dotyczących bezrobocia za rok 2023 w BDL GUS posłużono się aktualnymi danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Łobzie które wykazują, że w gminie Dobra, na koniec roku 2023, było zarejestrowanych jako bezrobotnych 180 osób. Wskazuje to na zmianę tendencji na wzrostową od roku 2022 w zakresie bezrobocia na terenie gminy. Na 180 osób zarejestrowanych jako bezrobotne były spełnione 203 przesłanki

dla kryterium osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji co wykazuje powyższa tabela nr 11. W ankiecie przeprowadzonej na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych bezrobocie zostało najczęściej wskazywane jako ważny i wymagający uwagi problem społeczny na terenie gminy Dobra.

2.1.4. Edukacja publiczna

Na obszarze gminy Dobra znajdują się wyłącznie dwie szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi dla których gmina Dobra jest organem prowadzącym. Do szkół podstawowych w roku 2023 uczęszczało 299 uczniów, a do oddziałów przedszkolnych 130 dzieci. Dla uczniów dojeżdżających do szkół z okolicznych miejscowości zapewniony jest bezpłatny przejazd autobusami.

Aktualnie na terenie gminy Dobra w zakresie szkolnictwa funkcjonują:

-Szkoła Podstawowa w Dobrej im. Polskich Olimpijczyków, w budynku szkoły funkcjonuje 5 oddziałów przedszkolnych w których realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego. Szkoła mieści się w dwóch budynkach:

- ul. Mieszcząńska 2 – oddziały przedszkolne i edukacja wczesnoszkolna
- ul. Strażacka 2 – klasy IV - VIII

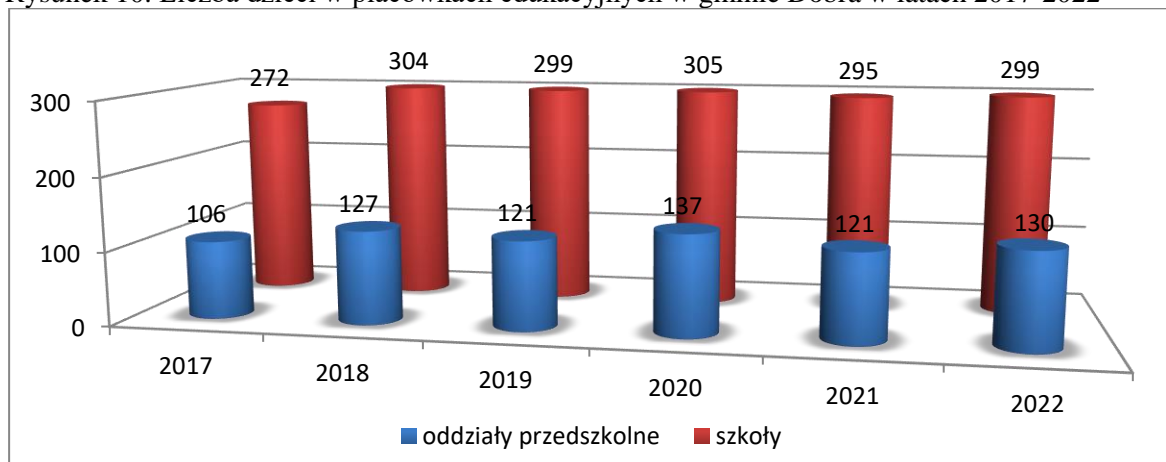
- Szkoła Podstawowa w Wojtaszycach, w szkole funkcjonuje oddział przedszkolny w którym realizowana jest podstawa programowa wychowania przedszkolnego.

Szkoła Podstawowa w Dobrej zapewnia uczniom opiekę świetlicową w obu budynkach. Placówki stwarzają możliwość rozwijania zainteresowań, poprzez organizowanie zajęć dodatkowych m.in. z języka angielskiego, języka polskiego, chóru szkolnego, zajęć teatralno-redakcyjnych, zajęć tanecznych oraz robotyki. Prowadzone są zajęcia specjalistyczne dla uczniów z dysfunkcjami: zajęcia logopedyczne, terapia logopedyczna, rewalidacja, zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze, zajęcia korekcyjno - kompensacyjne, zajęcia z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, techniki uczenia się, zajęcia z języka polskiego dla cudzoziemców, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne. Placówki realizują zajęcia z wykorzystaniem sprzętu i pomocy dydaktycznych zakupionych w ramach programów Ministra Edukacji i Nauki „Laboratoria Przyszłości” oraz „Aktywna Tablica”.

Szkoła Podstawowa zapewnia opiekę pedagoga szkolnego, pedagoga specjalnego, psychologa, a także w miarę potrzeby nauczyciela wspomagającego. W szkole odbywają się zajęcia z języka angielskiego i niemieckiego. Dzieci mają dostęp do dwóch szkolnych bibliotek. W trakcie roku szkolnego organizowane są wycieczki edukacyjne i kulturalne, podczas których realizowana jest podstawa programowa. Uczniowie biorą udział w akcjach ekologicznych i charytatywnych organizowanych przez społeczność szkolną i pozaszkolną. Większość klas wyposażona jest w tablice multimedialne i monitory interaktywne. Uczniowie mają do dyspozycji boiska trawiaste, asfaltowe oraz plac zabaw, salę gimnastyczną i halę miejską.

Szkoła Podstawowa w Wojtaszycach posiada 10 sal lekcyjnych, bibliotekę, salę gimnastyczną, stołówkę szkolną, świetlicę, toalety rozmieszczone na każdym poziomie kondygnacji budynku oraz zaplecze gospodarcze.

Rysunek 10. Liczba dzieci w placówkach edukacyjnych w gminie Dobra w latach 2017-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba dzieci uczęszczających do placówek edukacyjnych zarówno do szkół podstawowych jak i oddziałów przedszkolnych utrzymuje się na podobnym poziomie (rys. 10), od roku 2018 r. kiedy nastąpił 11% wzrost liczby zarówno uczniów szkół podstawowych jak i dzieci uczęszczających do przedszkola.

2.1.5. Mieszkalnictwo

Na terenie gminy Dobra według danych GUS za rok 2022 znajdowało się 1500 mieszkań z 5624 pomieszczeniami, o łącznej powierzchni użytkowej 101 659m². Dostrzegalny jest przyrost w porównaniu do roku 2019, kiedy mieszkań było 1468 o łącznej powierzchni 98 545m². Wskaźniki społeczno-gospodarcze z tabeli nr 8 wskazują, że w 2022 roku w gminie dobra było 5,1 mieszkań oddanych do użytkowania na 10 tys. ludności, podczas gdy średnia dla powiatu łobeskiego wynosiła 10,1. Budynków mieszkalnych w gminie jest 689. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 67,8m², w tym przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę– 26m².

Zdecydowana większość mieszkańców korzysta z instalacji wodociągowej, (tj. 99% w mieście i 96% na wsi), nieco mniej (87,2% w mieście i 37,7% na wsi) z instalacji kanalizacyjnej. Na terenie gminy Dobra nie funkcjonuje system dystrybucji gazu ziemnego w związku z czym mieszkańcy nie posiadają dostępu do sieci gazowej. Wskaźniki kontekstowe z tabeli nr 9 wykazują że z instalacji wodociągowej korzysta 93,3% mieszkańców gminy, jest to o 3% mniej niż średnia w całym powiecie łobeskim, z kolei z sieci kanalizacyjnej korzysta 68% ludności, czyli 3% więcej niż wynosi średnia w powiecie łobeskim, w przypadku sieci gazowej średnia liczba użytkowników dla całego powiatu to 28,6% ogółu ludności powiatu.

Polityka mieszkaniowa gminy uregulowana jest na podstawie załącznika do uchwały nr XLVIII/301/2023 Rady Miejskiej w Dobrej z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Dobra na lata 2023-2027.

Tabela 12. Liczba mieszkań komunalnych w gminie Dobra w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba mieszkań komunalnych	118	114	80	75	72
Liczba mieszkań socjalnych	7	7	7	8	7
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	7	4	2	1	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS i UM

W roku 2023, jak wskazano w tabeli nr 12 gmina posiadała w swym zasobie: – 72 lokale komunalne, z czego 52 znajdują się w Dobrej, a 20 w sołectwach (6 lokali pozostaje niezasiedlonych, z czego 2 przeznaczone były do sprzedaży w drodze przetargu), – 7 lokali socjalnych oraz 3 lokale użytkowe w Dobrej. Średni czas oczekiwania na mieszkanie socjalne wynosi miesiąc, a na mieszkanie komunalne 1,5 roku.

Stan zaległości w czynszu lokali komunalnych na dzień 31.12.2022 wynosił 326 301,79 zł, w tym: 72 540,08 zł to odsetki. Gmina zawarła ugody z 7 najemcami obejmujące rozłożenie na raty zaległości. Do Sądu trafiły 4 sprawy o nakaz zapłaty. Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, świadczona jest pomoc – dodatek mieszkaniowy. W gminie Dobra wsparcie udzielane jest przez Urząd Miejski. Wydatki poniesione na dodatki mieszkaniowe w gminie Dobra w roku 2022 wynosiły 74 397 zł, a w roku 2023- 86 776 zł.

2.1.6. Kultura

Za działalność kulturalną na terenie gminy Dobra odpowiedzialne są przede wszystkim gminne instytucje kultury: Dom Kultury oraz Biblioteka Publiczna wspomagane przez aktywnie działające koła i stowarzyszenia.

Realizując cele Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026 na początku roku 2024 pracę rozpoczął Dom Kultury w Dobrej, będący samorządową instytucją kultury o charakterze publicznym, który realizuje swoje cele statutowe poprzez m. in.:

- organizowanie wystaw artystycznych, przedstawień teatralnych oraz koncertów,
- organizowanie imprez kulturalnych takich jak np.: Jarmark Doberski, Dożynki Gminne oraz innych imprez kulturalnych,
- prowadzenie zajęć i warsztatów artystycznych oraz kół zainteresowań,
- prowadzenie i organizowanie działalności zespołów muzycznych, tanecznych oraz folklorystycznych,
- organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych oraz letnich, a także podczas roku szkolnego,
- wspieranie wolontariatu, prowadzenie aukcji, kwest i aukcji charytatywnych,
- wspieranie inicjatyw społecznych związanych z kulturą,
- promocję Gminy Dobra oraz prowadzenie stron gminnych jak również wydawanie Wiadomości Doberskich.

Biblioteka Publiczna w Dobrej znajduje się w budynku w Domu Kultury. Oferuje takie działy jak: wypożyczalnia dla dorosłych, czytelnia dla dorosłych, wypożyczalnia dla dzieci, czytelnia dla dzieci, czytelnia internetowa. Ponadto biblioteka posiada: stały dostęp do Internetu, czasopisma, przewodniki, informacje o Dobrej i regionie, nowości wydawnicze z literatury pięknej, lektury dla szkół, czasopisma dla dzieci i dorosłych, a także organizuje imprezy popularyzujące książkę i bibliotekę poprzez: lekcje biblioteczne, konkursy czytelnicze i plastyczne, spotkania autorskie, kiermasze książek, wystawy, kursy komputerowe.

Istotnym ogniwem upowszechniania kultury w gminie Dobra są Koła Gospodyń Wiejskich które znajdują się w Grzędzie, Bienicach i Anielinie oraz Ochotnicze Straże Pożarne w Dobrej i Tuczycy. Ponadto, ważnym elementem świadczącym o potencjale kulturowym gminy Dobra są zabytki, które są zauważalnymi „wizytówkami” gminy Dobra

i stanowią najgłębszy wyraz pozostałości wcześniejszych pokoleń wśród wszystkich historycznych obiektów.

Z cyklicznych imprez kulturalnych i rodzinnych które odbywają się na terenie gminy to m. in.:

- Pikniki Strażackie,
- Dożynki Gminne,
- Jarmark Doberski,
- Pikniki Rodzinne.

2.1.7. Turystyka, sport i rekreacja

Gmina Dobra oferuje mieszkańcom i odwiedzającym jej obszar obiekty sportowe zlokalizowane w Dobrej do których należą:

- stadion piłkarski w Dobrej, którego historia sięga roku 1946, obecnie posiadający widownię składającą się z 400 miejsc siedzących,
- wielofunkcyjna hala sportowa z 1999 r. z 200 miejscami siedzącymi,
- kompleks Sportowy Orlik 2012 z 2010 r. ze sztucznym oświetleniem składający się z pełnowymiarowego boiska do piłki siatkowej, pełnowymiarowego boiska do koszykówki i otwartego kortu tenisowego,
- centrum ruchowe dla dzieci i młodzieży składające się z skateparku oraz miasteczka ruchu drogowego.

Sieć obiektów sportowych uzupełniają te znajdujące się na terenie szkół na których są również place zabaw i siłownie zewnętrzne.

Na terenie gminy działają kluby sportowe, których celem jest popularyzacja kultury fizycznej i sportu:

- Uczniowski Klub Sportowy „ARBOD: przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Dobrej,
- Miejsko-Gminny Ludowy Klub Sportowy Sarmata Dobra,
- Fight Academy Dobra - klub sportów walki.

Kluby odnoszą sukcesy na arenie wojewódzkiej, a Fight Academy Dobra również na arenie krajowej.

W Gminie Dobra brak jest ścieżek rowerowych. Gmina pomimo swoich walorów przyrodniczych i potencjału turystycznego nie ma rozwiniętej bazy turystycznej. W planach jest rozbudowa ścieżek rowerowych oraz rozwój turystycznego zagospodarowania plaż w Tuczy i Dobrej co mogłoby pozytywnie wpłynąć na rozwój turystyki. Również w Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026 w działaniach wyznaczonych do realizacji swoich celów strategicznych obejmujących obszary: społeczeństwo, infrastrukturę i przyjazne środowisko wyznaczono kierunki zmierzające do zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy, są to m.in.:

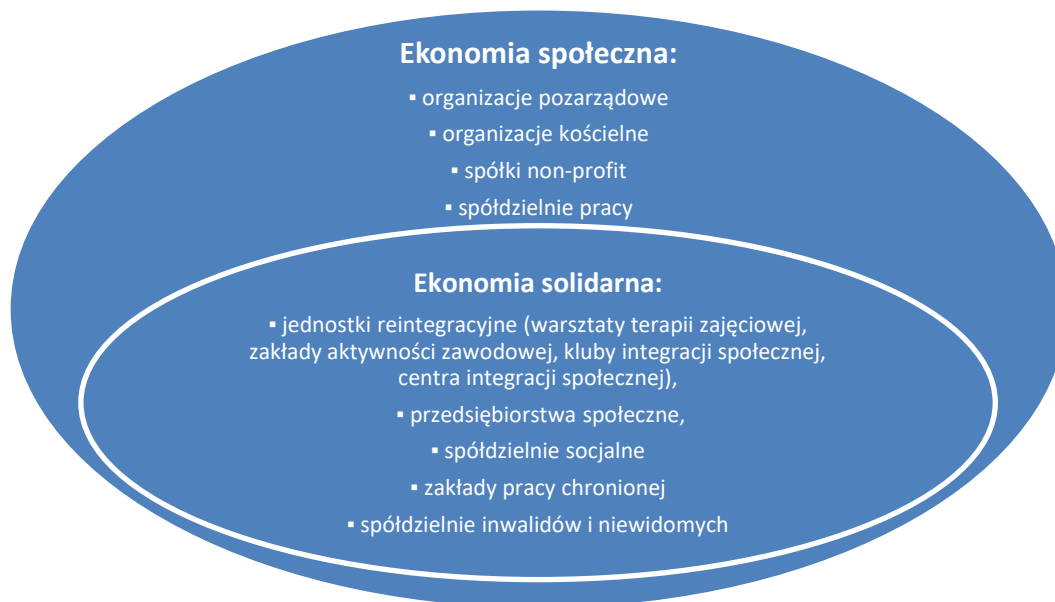
- budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych w celu prowadzenia zajęć sportowych zarówno w Dobrej, jak i na terenach wiejskich,
- budowa placów zabaw w celu zapewnienia miejsc aktywności dla dzieci,
- wspieranie rozwoju agroturystyki,
- wykorzystanie strony internetowej gminy Dobra na cele utworzenia bazy informacji turystycznej, gdzie prezentowane będą informacje o miejscach noclegowych na terenie gminy, obiektach gastronomicznych, miejscach rozrywki i kultury.

- zagospodarowanie terenów przeznaczonych do celów rekreacji: wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjną oraz sanitarną,
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy wykorzystaniu dostępnych środków,
- zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, historycznych i kulturowych,
- promocja walorów i zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych gminy Dobra
- oznakowanie turystyczne gminy Dobra.

2.1.8. Ekonomia społeczna i organizacje pozarządowe

Ważnym filarem społeczeństwa obywatelskiego jest wysoki poziom aktywności i zaangażowania społecznego mieszkańców. Aktywność przejawiać się może w tworzeniu i działalności mieszkańców w podmiotach ekonomii społecznej oraz organizacjach pozarządowych.

Rysunek 11. Podmioty ekonomii solidarnej w ramach ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Podręcznik metodyczny. Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt STRATEGOR, MRiPS, FPAN, Warszawa 2020-2023.

Ekonomia społeczna to sfera będąca przejawem aktywności obywatelskiej, w której działalność gospodarcza i pożytku publicznego służy realizacji celów społecznych: zatrudnianiu i reintegracji osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zagrożonych wykluczeniem społecznym (w szczególności osób z niepełnosprawnością, bezrobotnych oraz seniorów), wspieraniu samodzielności tych osób oraz odbudowa ich zdolności do pełniejszego uczestniczenia w życiu społecznym i zawodowym, a także działalność na rzecz rozwoju lokalnego. W sferze ekonomii społecznej wyodrębniono grupę podmiotów dla których podstawowym celem jest aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób z niepełno sprawnościami. W całym spektrum podmiotów ekonomii społecznej wyróżnia się węższą grupę sektora, czyli podmioty realizujące wyraźny cel aktywizacyjny i reintegracyjny-ekonomię solidarną (rys. 11).

Cele ekonomii społecznej realizowane są przez podmioty ekonomii społecznej, do których zalicza się:

- przedsiębiorstwa społeczne (np. spółdzielnie socjalne), które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym,
- jednostki reintegracyjne (m.in. zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej czy centra integracji społecznej, których głównym celem jest ponowna integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- podmioty działające w sferze pożytku publicznego – organizacje pozarządowe oraz podmioty sfery gospodarczej utworzone w związku z realizacją celu społecznego – spółki non-profit i spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie np. inwalidów i niewidomych.

W województwie zachodniopomorskim funkcjonuje Sieć Zachodniopomorska Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej której misją jest promowanie idei ekonomii społecznej i wzmacnianie potencjału lokalnych podmiotów ekonomii społecznej. Oferta SZOWES skupia cztery Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej obejmujące swym oddziaływaniem i wsparciem obszar województwa zachodniopomorskiego. Gmina Dobra objęta jest zasięgiem Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej dla regionu szczecineckiego mającego siedzibę w Koszalinie.

Jednym ze sposobów wpływania obywateli na życie publiczne jest działalność w zorganizowanych formach jakimi są organizacje pozarządowe, które często pomagają samorządowi w realizowaniu zadań użytecznych społecznie i wzmacniają kapitał społecznych. Na terenie gminy Dobra, jak wskazano w tabeli nr 13, istnieje kilkanaście efektywnych organizacji pozarządowych realizujących zadania w różnych obszarach, w tym krzewiących kulturę, integrujących i aktywizujących społeczeństwo.

Tabela 13. Organizacje pozarządowe w gminie Dobra

Nazwa organizacji	Obszary działań
Ochotnicza Straż Pożarna w Tuczy	ratownictwo, bezpieczeństwo
Ochotnicza Straż Pożarna w Dobrej,	ratownictwo, bezpieczeństwo
Stowarzyszenie "Błądkowanie",	rozwój lokalny, kultura, sztuka, hobby, pobudzanie aktywności obywatelskiej
Stowarzyszenie Doberski Uniwersytet Trzeciego Wieku	rozwój lokalny, kultura, sztuka, hobby, edukacja, pobudzanie aktywności obywatelskiej
Stowarzyszenie Łączy Nas Dobra,	integracja, pobudzanie aktywności obywatelskiej, działalność charytatywna
Stowarzyszenie Małe Dobra,	pobudzanie aktywności obywatelskiej, ochrona środowiska, pomoc społeczna
Uczniowski Klub Sportowy „ARBOD: przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Dobrej,	kultura fizyczna, rekreacja, hobby
Miejsko Gminny Ludowy Klub Sportowy Sarmata Dobra.	kultura fizyczna, rekreacja, hobby
Stowarzyszenie Edukacyjno - Kulturalne "Sowa"	integracja i współpraca ze środowiskiem lokalnym, edukacja
Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Wojtaszyce	edukacja, kultura, rekreacja, turystyka
Stowarzyszenie Miłośników Dobrej "Olbrzym"	rozwój lokalny, edukacja, kultura, turystyka, rekreacja, pobudzanie aktywności obywatelskiej
Koło Gospodyń Wiejskich w Anielinie	rozwój lokalny, kultura, tradycja, hobby, pobudzanie aktywności obywatelskiej
Koło Gospodyń Wiejskich w Grzęźnie	rozwój lokalny, kultura, tradycja, hobby, pobudzanie aktywności obywatelskiej
Koło Gospodyń Wiejskich "Bieniczanki"	rozwój lokalny, kultura, tradycja, hobby, pobudzanie aktywności obywatelskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM

Współpraca gminy z organizacjami odbywa się na podstawie uchwalanego co dwa lata Programu współpracy Gminy Dobra z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami

realizującymi zadania publiczne w sferze pożytku publicznego. Głównym celem programu jest budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi poprzez wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji ważnych celów społecznych. Cele szczegółowe wskazane w programie to:

- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- aktywizacja społeczności lokalnej,
- poprawa jakości życia poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych,
- zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych na rzecz mieszkańców.

Część organizacji korzysta z oferty otwartego konkursu na realizację zadań publicznych ogłaszanych przez Burmistrza Dobrej w ramach Programu współpracy Gminy Dobra z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Gmina wyodrębniła w budżecie środki na realizację zleconych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe które wynosiły co najmniej w latach 2018/19- 100 000 zł/ rok, 2020/21 – 265 000 zł/ rok, 2022/23- 200 000zł/rok.

Gmina Dobra oprócz współpracy z wymienionymi organizacjami pozarządowymi podejmuje współpracę z podmiotami ekonomii społecznej znajdującymi się na terenie powiatu łobeskiego. Samorząd gminny powierzył realizację zadania publicznego w zakresie działań mających na celu reintegrację zawodową i społeczną osób dotkniętych wykluczeniem społecznym i zawodowym w 2022 i 2023 roku organizacjom:

- Stowarzyszenie „Współlistnienie” w Łobzie,
- Centrum Integracji Społecznej „Od Nowa” w Łobzie.

Wysokość kwot udzielonych dotacji w wymienionym obszarze wyniosła odpowiednio 75 000,00 zł w roku 2022 oraz 75 600 w roku 2023.

Samorząd Gminny powierzył Doberskiemu Uniwersytetowi Trzeciego Wieku realizację zadań mających na celu aktywizację osób w wieku emerytalnym z obszaru Gminy Dobra. W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi udzielił dotacji na ten cel w wysokości po 13 000,00 zł w latach 2022- 2023.

Warsztaty terapii zajęciowej są prowadzone w Łabuniu Wielkim przez fundację Współlistnienie.

Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej, które działają na rzecz społeczności lokalnej stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Wiele usług przez nie świadczonych może zapewnić mieszkańcom dostęp do szerokiej oferty w środowisku lokalnym i spełnia kryteria art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. W gminie Dobra widoczny jest niedostatek podmiotów ekonomii społecznej. Przyczynia się to do zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, która jest ograniczona i niewystarczająca do zaspokojenia wszystkich potrzeb mieszkańców.

2.1.9. Promocja i ochrona zdrowia

W gminie Dobra świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej realizowane są w przychodni w Dobrej, gdzie można skorzystać z porady lekarza rodzinnego oraz pielęgniarek. Przychodnia POZ mieści się w Dobrej przy ul. Mieszcząńskiej 1a, jest czynna

od poniedziałku do piątku w godzinach 9- 18, oraz w soboty w godzinach 9-14. W przychodni pracuje 3 lekarzy oraz 3 pielęgniarki. Laboratorium znajdujące się na terenie przychodni jest czynne w czwartki od godziny 8:30. Na terenie przychodni znajduje się również stomatolog który przyjmuje w środy i w piątki w godzinach 15- 19.

Szpitałem położonym najbliżej gminy Dobra jest Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy przy ul. Wojska Polskiego 7 w Nowogardzie. Dla pacjentów w szpitalu wykonywane są wszystkie badania wymagane przez NFZ, związane z przebywaniem pacjenta na danym oddziale szpitalnym. Szpital udziela świadczeń medycznych na zasadzie skierowań od lekarzy POZ i specjalistów na oddziały szpitalne. Świadczenia udzielane są też przez SOR w stanach nagłych, wymagających natychmiastowej interwencji medycznej, znajduje się tam również karetka pogotowia. Nocna i świąteczna opieka zdrowotna również świadczona jest w Samodzielnym Publicznym Szpitalu Rejonowym w Nowogardzie.

W gminie Dobra znajduje się jedna apteka przy ul. Mieszczańskiej 1a, czynna od poniedziałku do piątku w godzinach 9-17 oraz w soboty w godzinach 9-13.

Gmina Dobra charakteryzuje się niewystarczającym dostępem do specjalistów oraz specjalistycznych usług medycznych. Ochrona zdrowia na terenie gminy jest problemem często sygnalizowanym przez mieszkańców w przeprowadzonych badaniach ankietowych na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

W zakresie usług społecznych obejmujących promocję i ochronę zdrowia jednostki oświatowe w gminie Dobra prowadzą warsztaty, szkolenia oraz różnego rodzaju akcje informacyjne. W roku szkolnym 2023/24 Szkoła podstawowa w Dobrej przystąpiła do programu pt. „Zdemaskuj depresję”. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łobzie prowadzi programy i zajęcia edukacyjno profilaktyczne w zakresie ochrony zdrowia w szkołach podstawowych w gminie w tym programy dotyczące higieny jamy ustnej i depresji. W związku z propagowaniem zdrowego stylu aktywnie działające organizacje pozarządowe na terenie gminy organizują dni zdrowych posiłków dla uczniów szkół podstawowych.

2.1.10. Bezpieczeństwo

Podstawowym filarem zapewnienia bezpieczeństwa na terenie gminy Dobra jest Komenda Powiatowa Policji w Łobzie z posterunkiem w Dobrej. Zadaniem Policji jest utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Na terenie gminy działalność prowadzi Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Łobzie, która dysponując niezbędnym specjalistycznym sprzętem jest pewnym elementem systemu mającym na celu dbanie o bezpieczeństwo mieszkańców powiatu. Wsparcie w lokalnych działaniach sprawują Ochotnicze Straże Pożarne w Dobrej i Tuczy. Kontrolę w zakresie bezpieczeństwa na terenie Gminy Dobra prowadzi również Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Szczecinie.

W oparciu o dane powiatowe w gminie Dobra w 2022 roku stwierdzono szacunkowo 78 przestępstw, oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,92 przestępstw. Wynika z tego, że poziom przestępczości w Gminie Dobra zgodnie z danymi BDL- GUS jest znacznie niższy od poziomu przestępczości dla województwa zachodniopomorskiego, a także od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Dobra wynosi 67,90% i jest nieznacznie niższy od wskaźnika wykrywalności dla województwa zachodniopomorskiego oraz całej Polski.

Tabela 14. Dane dotyczące przestępczości w gminie Dobra w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Interwencje policji	348	466	377
Przestępstwa w ruchu drogowym (nietrzeźwi kierowcy, złamanie zakazu, cofnięcie uprawnień)	17	13	11
Wypadki	2	1	2
Wypadki śmiertelne	0	1	1
Kolizje drogowe	17	14	13
Ilość przeprowadzonych dochodzeń i śledztw o przestępstwa ogółem	52	67	72
Ilość przeprowadzonych postępowań sprawdzających o przestępstwa ogółem	64	77	60

Źródło: opracowanie władne na podstawie danych Posterunku Policji w Dobrej

Z danych Komisariatu Policji w Dobrej wynika, że mimo wzrostu liczby przeprowadzonych dochodzeń o przestępstwa w latach 2021-2023 to ich ilość jest jeszcze niższa niż szacunkowa liczba przestępstw ustalona na podstawie danych powiatowych. Ponadto spadła liczba przestępstw w ruchu drogowym jak i samych kolizji na terenie gminy. Sama liczba interwencji policji przejawia spore wahania. Natomiast poza przestępstwami w ruchu drogowym których było najwięcej, najliczniejsze przestępstwa dotyczą kradzieży i włamań których w roku 2023 było kolejno 7 i 8 na terenie gminy. W badaniach ankietowych przeprowadzonych na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra zdecydowana większość mieszkańców wskazała, że czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Współpraca z policją w związku z problemami społecznymi dotyczącymi przemocy i nadużywania alkoholu omówiony jest w części poświęconej działaniom Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej.

2.2. DZIAŁALNOŚĆ OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W DOBREJ

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Dobra jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, którego zadania wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej. Do zadań Ośrodka Pomocy Społecznej realizującego zadania własne i zlecone Gminie z zakresu pomocy społecznej w szczególności należy:

- praca socjalna,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń,
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analiza i ocena zjawisk, które rodzą zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb,

- realizacja zadań, które wynikają z rozeznaczonych potrzeb społecznych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej swoje zadania wykonuje za pomocą kadry liczącej 13 osób w tym:

- kadra kierownicza - 1 osoba,
- pracownicy socjalni - 3 osoby,
- asystent rodziny - 1 osoba,
- pozostali pracownicy - 4 osoby,
- pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – 4 osoby

Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiadają wszyscy pracownicy socjalni, specjalizację II stopnia posiada dwóch pracowników socjalnych.

Programy społeczne realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej to:

- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dobra,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dobrej,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Zasady funkcjonowania pomocy społecznej określa przede wszystkim ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej i społecznej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej jest główną instytucją udzielającą wsparcia w gminie. Należy jednak zaznaczyć, że mieszkańcy mogą korzystać z pomocy jednostek usytuowanych poza gminą, które obejmują swoim wsparciem jej teren są to m. in.:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ul. Konopnickiej 42, Łobez,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ul. Bema 27, Łobez,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności ul. Skarbowa 1, Stargard,
- Centrum Zdrowia Psychicznego ul. Drawska 6, Łobez,
- Środowiskowy Dom Samopomocy ul. Łożnicka 31, Łobez,

Mieszkańcy gminy potrzebujący wsparcia całodobowego, którym nie można zabezpieczyć pomocy w innej formie, a którym zalecane jest wsparcie instytucjonalne, kierowani są do domów pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej ul. Kościuszki 35 i 71, Gryfice,
- Dom Pomocy Społecznej Jaromin 50, 72-320 Trzebiatów,
- Dom Pomocy Społecznej Modrzewiec 8 78-331 Rąbino,
- Dom Pomocy Społecznej ul. Władysława Broniewskiego 4/6, 71-460 Szczecin,
- Dom Pomocy Społecznej ul. Karlińska 1, 78-120 Gościno,
- Dom Pomocy Społecznej ul. Śniatowo 17, 72-400 Śniatowo.

2.2.1. Charakterystyka osób objętych pomocą społeczną

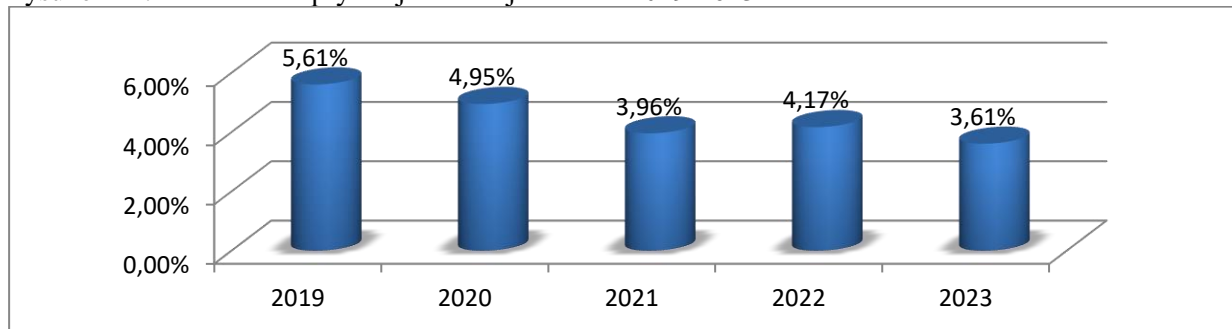
Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom kryzysowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osób oraz ich integracji ze środowiskiem. Osoby korzystające z pomocy społecznej są zobowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Ponieważ usamodzielnienie się nie jest możliwe do osiągnięcia przez każdą rodzinę i osobę, wtedy dąży się do poprawy funkcjonowania osób i rodzin oraz zmiany ich sytuacji.

Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2023 roku

Korzystający z pomocy społecznej	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok	2023 rok
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	170	162	144	140	163
Liczba osób w tych rodzinach	435	405	376	359	440
Liczba rodzin którym przyznano świadczenie	165	152	121	113	102
Liczba osób w tych rodzinach	417	384	323	294	273
Liczba osób którym przyznano świadczenie	247	215	171	163	140
Liczba rodzin objętych pracą socjalną	41	41	71	74	123
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	7	11	5	3	5
Liczba osób objętych kontraktem socjalnym	7	11	5	8	5
Liczba osób którym udzielono pomocy w formie świadczeń niepieniężnych	133	106	84	91	81
Liczba świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej	16 197	10 631	10 211	9 433	10 672
Liczba osób którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych	128	120	94	80	67
Liczba świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej	508	654	537	483	396
Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	9	5	4	5	7
Liczba dzieci objętych dożywianiem	97	82	77	81	75
Liczba rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	25	27	27	27	26
Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego	37	38	37	38	37
Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	20	24	21	24	24
Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	1	1	1	1	1
Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej	31	3	10	13	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

Rysunek 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

W latach 2019-2022, na terenie gminy Dobra widoczny był systematyczny spadek liczby klientów pomocy społecznej (tabela nr 15). W roku 2023 nastąpił wzrost liczby rodzin i osób, które skorzystały z pomocy społecznej w różny sposób, w porównaniu do lat poprzednich. Należy zauważyć, że ze 163 rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dobra w roku 2023, większość czyli 58% (96 rodzin) mieszka na obszarach wiejskich, a 42% (67 rodzin) rodzin mieszka na obszarze miasta Dobra. Wskaźnik deprivacji lokalnej (rys. 12) określający liczbę osób pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców w ostatnich analizowanych latach wykazuje tendencję spadkową. W 2019 r. poziom wskaźnika wynosił 5,61%, a w 2023 r. odnotowano spadek o 2 punkty procentowe wskaźnika deprivacji na 3,61%.

Najczęstszą formą udzielanej pomocy są świadczenia niepieniężne – choć liczba osób korzystających z tego typu wsparcia na przestrzeni ostatnich trzech lat zmalała, to w roku 2023 nastąpił ponad 10% wzrost przyznanych świadczeń niepieniężnych. Natomiast w przypadku przyznanych świadczeń pieniężnych od roku 2020 następuje ich systematyczny spadek (tabela nr 15).

Kolejną formę wsparcia stanowi praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna zgodnie z definicją Ministerstwa Rodziny i Polityki społecznej jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej. Praca socjalna prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. W 2023 roku pracą socjalną objęte były 123 rodziny w których łącznie było 348 osób, jest to trzykrotny wzrost w porównaniu do roku bazowego 2019, oraz prawie 40% w porównaniu do roku poprzedniego. Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej w roku 2023 prowadził pracę socjalną opartą o kontrakty socjalne z 5 osobami. W 2023 nastąpił znaczący, bo prawie trzykrotny, wzrost liczby rodzin korzystających z interwencji kryzysowej, były to 34 rodziny, najwięcej w badanym okresie (tabela nr 15).

Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć, na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2019-2023

WIEK	ROK									
	2019		2020		2021		2022		2023	
Płeć	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
0-17	53	65	53	51	50	45	49	44	45	39
Wiek produkcyjny	62	63	66	72	50	64	36	50	30	41
Wiek poprodukcyjny	17	13	20	9	10	8	8	8	9	8
Ogółem	273		271		227		195		172	

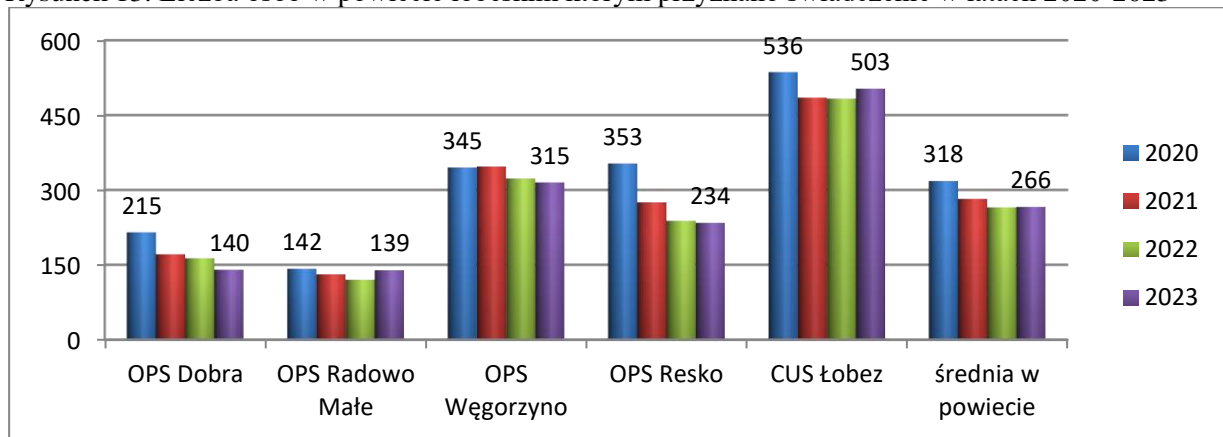
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

Tabela nr 16 przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, że w 2023 roku z tego typu pomocy najwięcej korzystały osoby w wieku przedprodukcyjnym- 84, 71 osób w wieku produkcyjnym oraz 17 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej mężczyzn było więcej niż kobiet (liczba mężczyzn – 88, liczba kobiet – 84). Uwagę zwraca znaczna liczba dzieci wspieranych przez system pomocy społecznej, spowodowane jest to głównie poprzez dożywianie w szkołach bądź wsparcie w formie zasiłku celowego na przygotowanie posiłku w domu. Niepokojąca natomiast jest duża grupa beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym którzy posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin. Na przestrzeni badanego okresu 2019-2023 to mężczyźni w wieku produkcyjnym są najliczniejszą grupą pobierającą świadczenia z Ośrodka Pomocy Społecznej.

Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2019-2023, zauważalny jest spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w każdej grupie wiekowej szczególnie

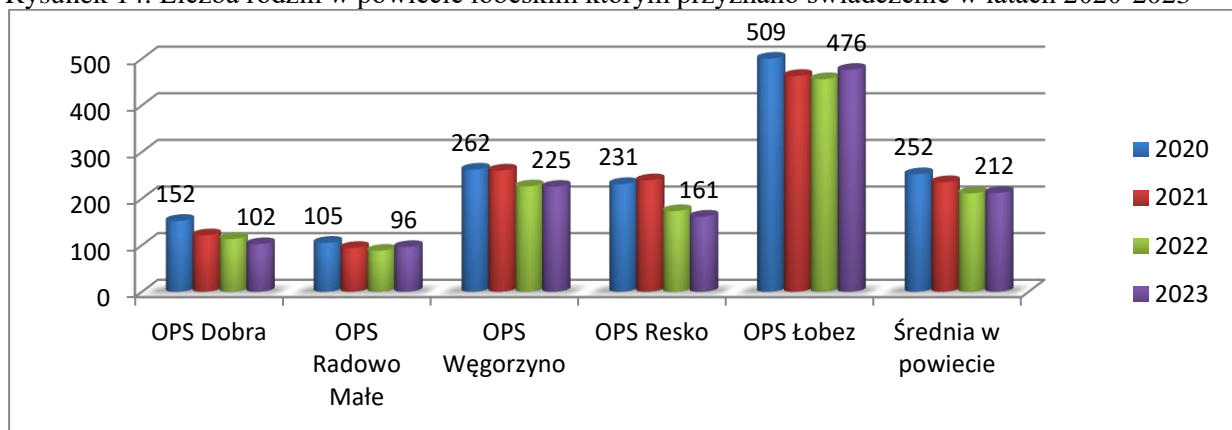
wśród dzieci, oraz osób w wieku produkcyjnym, przy czym w dalszym ciągu jest to najliczniejsza grupa beneficjentów pomocy społecznej.

Rysunek 13. Liczba osób w powiecie łobeskim którym przyznano świadczenie w latach 2020-2023

Źródło opracowanie własne na podstawie danych OPS (Ocena zasobów Pomocy Społecznej)

Rysunek 14. Liczba rodzin w powiecie łobeskim którym przyznano świadczenie w latach 2020-2023

Źródło opracowanie własne na podstawie danych OPS (Ocena zasobów Pomocy Społecznej)

Spadek ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej może wskazywać na poprawiającą się sytuację społeczną gminy Dobra, jednakże należy mieć na uwadze zmniejszającą się liczbę populacji gminy oraz zmiany prawne dotyczące kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń, które także mają istotny wpływ na liczbę beneficjentów pomocy społecznej. Spadek beneficjentów pomocy społecznej widać na obszarze całego powiatu łobeskiego, jak wskazują rys. 13 i 14, opracowane na podstawie danych sprawozdawczych zawartych w Ocenach Zasobów Pomocy Społecznej w latach 2020-2023 spadła liczba osób i rodzin którym przyznano świadczenia, wyjątkiem są gminy Łobez i Radowo Małe w których w roku 2023 świadczenia otrzymało więcej osób niż w latach poprzednich.

Tabela 17. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2023

Wyszczególnienie	2019	2020	2021	2022	2023
Kobiety	66	59	46	38	28
Mężczyźni	59	47	40	38	34
Ogółem	125	106	86	76	62

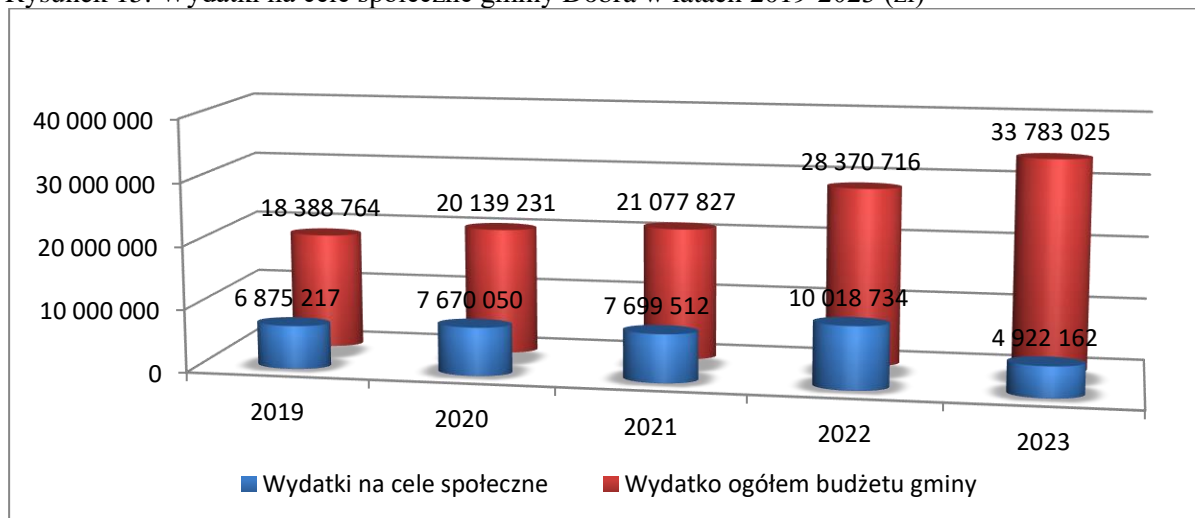
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to takie, które w ciągu ostatnich 36 miesięcy były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni badanego okresu, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie systematycznie maleje – w 2019 roku wyniosła 125 osób, a w 2023 roku osiągnęła wartość 62 co jest ponad 50% spadkiem. Pod względem płci osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej wartości są do siebie zbliżone, z tym że do roku 2022 była nieduża przewaga kobiet, a w roku 2023 nastąpiła zmiana i jest przewaga mężczyzn długotrwale pobierających świadczenie (tabela nr 17).

2.2.2. Aspekt finansowy celów społecznych

Według danych Urzędu Miejskiego w Dobrej oraz danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej wydatki na pomoc społeczną w gminie Dobra w latach 2019-2022 systematycznie rosły (rys. 15). Największy wzrost wydatków na cele społeczne był w roku 2022. Nagły, znaczny wzrost spowodowany był realizacją zadania zleconego- jednorazowego świadczenia- wypłaty dodatku węglowego. Znaczący, ponad 50 % spadek wydatków na cele społeczne w budżecie gminy nastąpił w roku 2023. Spowodowane to było zakończeniem wypłaty dodatku węglowego, który znacznie podniósł wysokość wydatków na cele społeczne, a także przeniesieniem zadań związanych ze świadczeniem wychowawczym na budżet Państwa. Wydatki na cele społeczne ujmowane są w rozdziałach 851, 852, 853, 854, 855 klasyfikacji budżetowej.

Rysunek 15. Wydatki na cele społeczne gminy Dobra w latach 2019-2023 (zł)

Źródło opracowanie własne na podstawie danych UM i OPS

Udział wydatków na cele społeczne w wydatkach ogółem budżetu gminy Dobra w latach 2019-2022 wynosił około 36%. W roku 2023 ten udział spadł do 15%. Miało na to wpływ zarówno zakończenie wykonywania zadań zleconych o których mowa powyżej, jak i ogólny wzrost wydatków gminy. Ogólna kwota wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej w roku 2023 wynosiła 4 210 933 zł.

Tabela 18. Wydatki Ośrodka Pomocy Społecznej według form pomocy (zł)

Formy pomocy	2019	2020	2021	2022	2023
Odpłatność za pobyt w DPS	195 929	205 632	225 795	346 458	428 793
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	18 995	17 596	16 069	17 473	14 019
Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	80 341	89 007	81 155	66 435	69 059
- w tym zasiłek okresowy	59 141	75 665	62 382	53 934	53 759
Zasiłki stałe	128 050	115 977	92 847	114 095	90 824
Wydatki na utrzymanie OPS	463 040	479 716	529 539	595 144	633 263
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	276 232	296 762	377 724	296 550	348 195
Pomoc w zakresie dożywiania	230 520	179 390	169 493	180 345	181 005
Dodatek węglowy	-	-	-	3 234 114	48 750
Świadczenia wychowawcze	2 836 147	3 663 104	3 613 081	1 469 760	-
Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1 663 951	1 866 590	1 963 064	2 052 491	2 232 269
Karta Dużej Rodziny	602	64	113	1 021	727
Wspieranie rodziny	169 614	160 403	31 390	34 404	22 308
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	30 410	40 665	50 983	59 693	75 170
Pomoc mieszkańcom Ukrainy	-	-	-	44 966	24 275

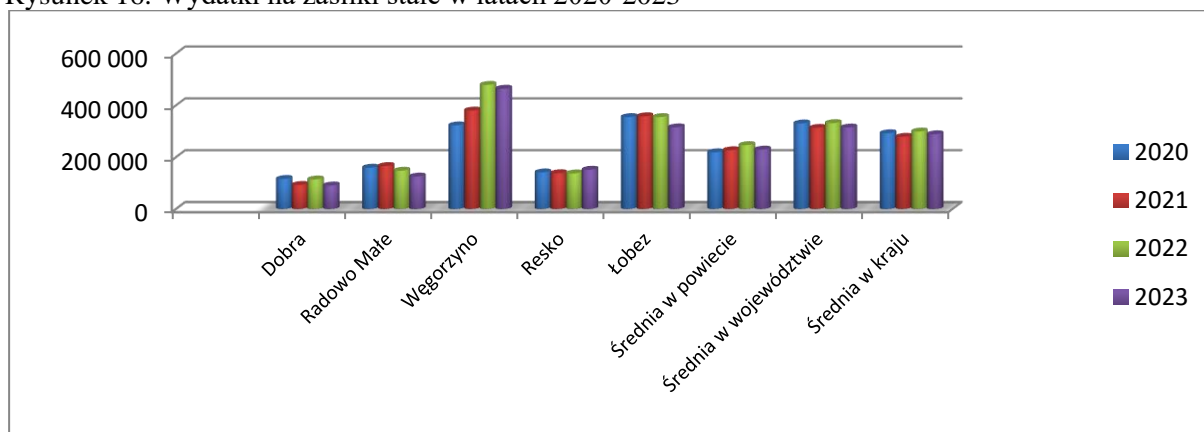
Źródło opracowanie własne na podstawie danych OPS

Na przestrzeni analizowanych lat 2019-2022 najobszerniejszą kategorię wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej, jak przedstawiono w tabeli nr 18, stanowiły zadania zlecone w postaci:

- świadczenia wychowawczego, które wynikało z programu rządowego Rodzina 500+. Od 1.01.2022 r. wnioski w sprawie świadczenia wychowawczego przyjmuje wyłącznie drogą elektroniczną Zakład Ubezpieczeń Społecznych. OPS powyższe zadanie realizował do 31 maja 2022 r,
- dodatek węglowy, który w roku 2022 stanowił jedną trzecią wydatków OPS w Dobrej, było to jednorazowe świadczenie którego wypłata zakończyła się na początku 2023 roku.

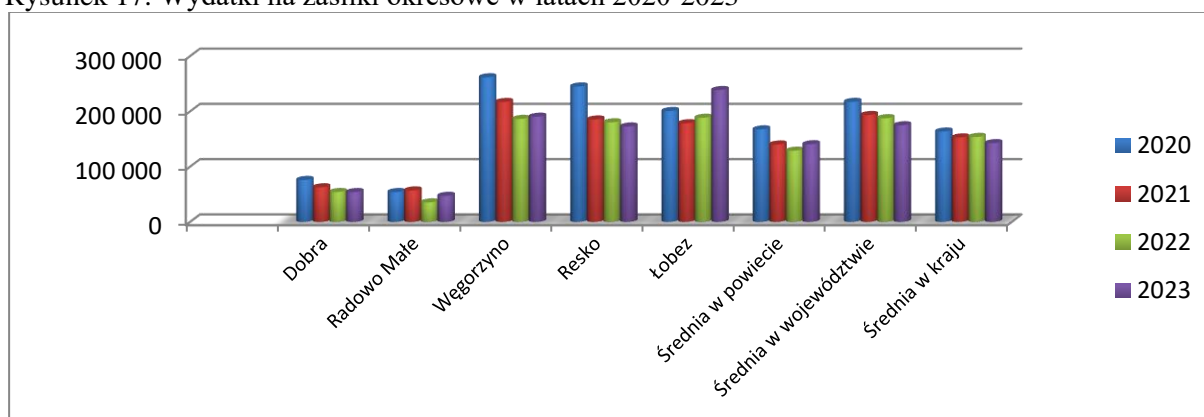
Pozostałe najwyższe wydatki Ośrodka Pomocy Społecznej to świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Stanowiły 45% wydatków OPS w roku 2023, a w porównaniu do roku 2019 ich wysokość wzrosła o 34%. Znaczącą grupę wśród wydatków OPS stanowią odpłatności za pobyty w Domy Pomocy Społecznej oraz usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. W przypadku odpłatności za pobyty w DPS ich wysokość wzrosła w badanym okresie ponad dwukrotnie. Wydatki na usługi opiekuńcze wykazują wahania, ale w 2023 roku ich wysokość wzrosła o 26% w porównaniu do roku bazowego 2019. Należy mieć na uwadze, że wydatki w tych kategoriach z uwagi na zachodzące zmiany demograficzne w kolejnych latach mogą znacząco wzrosnąć.

Rysunek 16. Wydatki na zasiłki stałe w latach 2020-2023

Źródło opracowanie własne na podstawie danych OPS (Ocena zasobów Pomocy Społecznej)

Rysunek 17. Wydatki na zasiłki okresowe w latach 2020-2023

Źródło opracowanie własne na podstawie danych OPS (Ocena zasobów Pomocy Społecznej)

Spadek wydatków zauważalny jest z kolei w zasiłkach okresowych, celowych i stałych. Mogą mieć na to wpływ zmiany w kryteriach dochodowych uprawniających do świadczeń. Jak wskazują rys. 16 i 17 opracowane na podstawie danych sprawozdawczych zawartych w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej wartość świadczeń zasiłków stałych w gminie Dobra jest najniższa z gmin w powiecie łobeskim. W większości gmin w powiecie łobeskim, a także w średniej wojewódzkiej i krajowej również zanotowano spadek wysokości wypłaconych świadczeń, w szczególności w porównaniu do roku 2022. W przypadku zasiłków okresowych w skali krajowej i wojewódzkiej wyraźny jest spadek wysokości wypłaconych zasiłków okresowych, natomiast w powiecie łobeskim nie ma stałej tendencji i niektóre gminy jak Łobez zanotowały znaczny wzrost wysokości zasiłków okresowych, niektóre – w tym gmina Dobra – spadek. Wydatki na zasiłki okresowe gminach Dobra i Radowo Małe są najniższe w powiecie łobeskim, około 3 razy niższe niż średnia w powiecie, województwie czy kraju.

Wydatki na pomoc w zakresie dożywiania obejmujące program „Posiłek w szkole i w domu” oraz wsparcie w postaci paczek żywnościowych, poza rokiem 2019 kiedy były znacznie wyższe, kształtują się na podobnym poziomie.

2.2.3. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej

Wśród mieszkańców gminy Dobra korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w latach 2019-2023, jak wskazano w tabeli nr 19 największą ilość stanowiły rodziny dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą (57 rodzin), jest to najczęściej pojawiający się problem, mimo, że liczba rodzin korzystających ze wsparcia z tego powodu zmniejszyła

się o prawie połowę. Na drugim miejscu jest ubóstwo (52 rodziny), na trzecim bezrobocie (45 rodzin). Wśród najczęściej wymienianych powodów udzielania świadczeń znajdują się także: niepełnosprawność (37 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo– wychowawczych (27 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (15 rodzin) oraz alkoholizm (14 rodzin), przy czym w tych przypadkach również nastąpiło zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy z powodu ww. problemów.

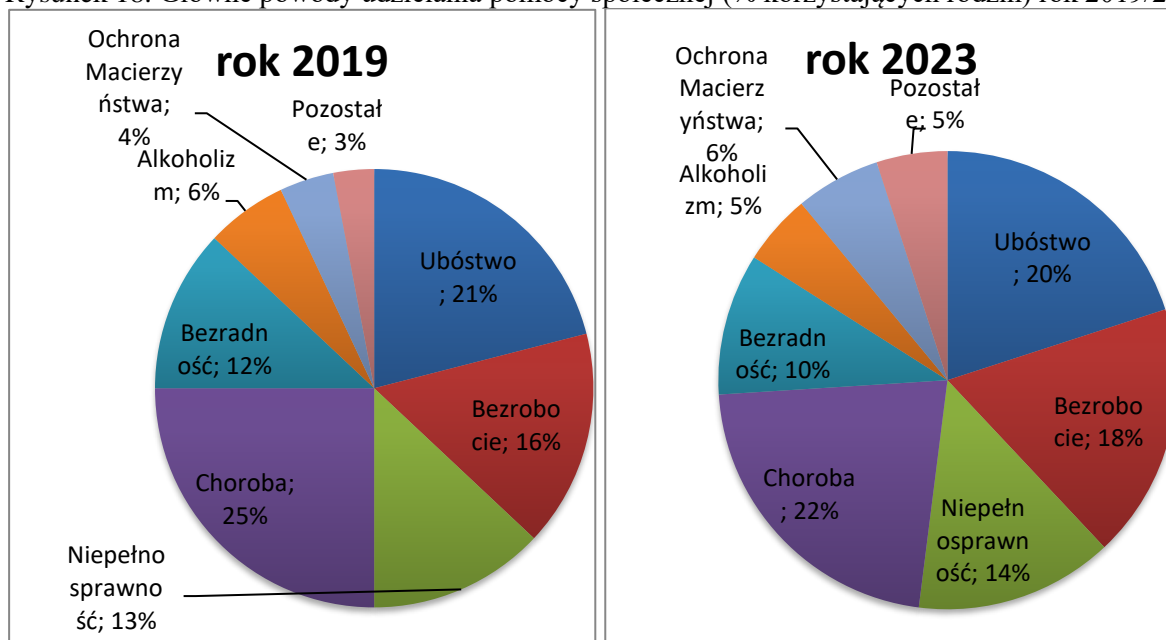
Tabela 19. Powody korzystania z pomocy społecznej [liczba rodzin]

Powód trudnej sytuacji życiowej					
	2019	2020	2021	2022	2023
Ubóstwo	86	80	49	51	52
Sieroctwo	0	0	0	0	0
Bezdomność	4	1	0	2	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	17	14	11	14	15
Bezrobocie	66	69	48	55	45
Niepełnosprawność	56	50	48	43	37
Długotrwała lub ciężka choroba	103	94	82	66	57
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	50	44	34	34	27
w tym: rodziny niepełne	29	29	20	22	17
rodziny wielodzietne	18	16	14	10	4
Przemoc w rodzinie	3	1	1	6	6
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0
Alkoholizm	27	22	15	19	14
Narkomania	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	3	5	2	1
Trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	2	4	4	1	3
Sytuacja kryzysowa	2	4	10	2	2
klęski żywiołowej lub ekologicznej	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

Ograniczenia wynikające z kryteriów dochodowych uprawniających do przyznania pomocy rzutują na liczbę beneficjentów pomocy społecznej. Spadek ilości rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przekłada się na tendencję spadkową we wszystkich wskaźnikach określających powody udzielania pomocy. W okresie 2019-2023 największy spadek odnotowano w ilości rodzin korzystających z pomocy z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz ubóstwa. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia tabela nr 19.

Rysunek 18. Główne powody udzielania pomocy społecznej (% korzystających rodzin) rok 2019/2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS w Dobrej

Jak wynika z danych w tabeli nr 19 i rysunku nr 18, na przestrzeni badanego okresu widoczna jest wyraźna zmiana w strukturze ilościowej dotyczącej przyczyn podejmowania działań pomocowych, przy czym udział procentowy głównych przyczyn przyznawania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej kształtuje się na zbliżonym poziomie jak w roku 2019. Ponadto należy wskazać, że 171 na 269 przypadków kiedy była udzielona pomoc społeczna dotyczyła rodzin zamieszkujących obszary wiejskie.

2.2.4. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych w Gminie Dobra w ocenie Ośrodka Pomocy Społecznej

Na podstawie analizy danych gminy Dobra oraz Ośrodka Pomocy Społecznej w Dobrej wskazano najważniejsze problemy społeczne w gminie Dobra wymagające szczególnej uwagi. Są to problemy dotyczące obszaru rodziny takie jak: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo, uzależnienia w tym alkoholizm i narkomania, przemoc domowa. Ponadto istotne problemy społeczne w ocenie Ośrodka Pomocy Społecznej to sytuacja osób starszych, osób dotkniętych długotrwałą chorobą i z niepełnosprawnościami oraz bezrobocie.

- Rodzina - Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Analiza danych wskazuje, że w roku 2023 z pomocy społecznej korzystały 163 rodziny. Z tego jednoosobowych gospodarstw domowych było 56, w tym 34 na wsi. Pomoc ta obejmowała zarówno świadczenie pieniężne i niepieniężne, jak również pracę socjalną. Wśród rodzin z dziećmi najliczniejszą grupę stanowią rodziny z dwojgiem dzieci (32 rodziny), następnie z jednym dzieckiem (25 rodziny) i z trojgiem dzieci (11 rodzin), od czwórki do siódemki dzieci i więcej to 8 rodzin, z tego 41 rodzin zamieszkiwało obszary wiejskie. W 2023 roku z pomocy społecznej korzystało 16 rodzin niepełnych.

Jedną z przyczyn przyznawania pomocy społecznej w Gminie Dobra jest problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych. Na problem ten składa się

wiele czynników począwszy od niskich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców po zaburzenia zachowania wśród dzieci i młodzieży. Nieumiejętność radzenia sobie z problemami powoduje przejście rodziny w stan chronicznej bezradności powodującej głębokie kryzysy życiowe.

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Obecnie rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk takich jak: wzrastające bezrobocie, zakres ubóstwa społecznego, patologii społecznej, uzależnienia, które wpływają na jej dezorganizację i stwarzają zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje swoje zadania, a przepisy ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne.

Ponadto bezradność występować może także w przypadku prowadzenia gospodarstwa domowego – trudnościami z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Ten rodzaj bezradności nie jest równoznaczny z problemem nieposiadania przez rodzinę wystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować jednocześnie z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego dotyczy rodzin, które mimo że posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Rodzina piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to okresowa forma opieki nad dzieckiem. Gmina realizuje Gminny Program Wspierania Rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który aktualizowany jest co trzy lata. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łobzie w odniesieniu do mieszkańców gminy realizuje m.in. zadania w zakresie pieczy zastępczej.

Tabela 20. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 oraz wysokość partycypacji Gminy w kosztach

	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	6	7	8	8	11
- w tym rodzinna	6	4	6	6	4
- w tym instytucjonalna	0	3	2	2	7
Poniesiony koszt (zł)	27 333	23 663	16 008	31 683	44 922

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS Dobrej

W roku 2023 liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej wynosiła 11, łączne środki, które gmina wydatkowała na ten cel w roku 2023 – to 45 tys. zł, jest to prawie 40% wzrost do roku 2019 (tabela nr 20). Obecnie dzieci z obszaru gminy Dobra umieszczone w pieczy zastępczej są z powodów: choroby psychicznej opiekuna, alkoholizmu w rodzinie, niezaradności życiowej opiekunów, porzucenia. Zarówno Ośrodek Pomocy Społecznej jak i instytucje występujące na terenie gminy podejmują działania pomocowe, ale problem jest znaczący, obciążający gminę finansowo i mający tendencje wzrostową.

Instytucje oświatowe gminy oraz Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej odgrywają istotną rolę we wsparciu i pomocy rodzinie. Ośrodek Pomocy Społecznej udziela rodzinom wsparcia w formie pracy socjalnej oraz wsparcia asystenta rodziny. Asystent rodziny pełni

ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Niezależnie od pracowników socjalnych, asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowanie dzieci. Praca asystenta ma przede wszystkim charakter wspierający, socjalny, wychowawczy i jest prowadzona głównie w miejscu zamieszkania rodziny. Poza tym, asystent rodziny może być również koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, działających na rzecz danej rodziny.

Aby zapobiegać negatywnym zjawiskom występującym na terenie szkół, czy też pojawiającym się w środowisku życia uczniów, szkoły prowadzą zajęcia profilaktyczne, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień, profilaktyki przemocy.

- Rodzina- Ubóstwo

Częstą przyczyną przyznawania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej jest ubóstwo, które jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Problem ten jest ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny dotyka wychowujące się w nich dzieci, ponieważ zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i uczestnictwu w społeczeństwie, a także ogranicza wybór i szanse życiowe. Brak środków finansowych na zaspokojenie podstawowych potrzeb i realizację zadań rodziny pozbawia dorosłych i ich dzieci aspiracji edukacyjnych, zawodowych, obniża poziom warunków mieszkaniowych, ochrony zdrowia, ogranicza możliwości wypełniania zadań wychowawczych i uczestniczenia w życiu kulturalnym. Życie rodzin ubogich charakteryzuje się poczuciem niepewności i braku stabilizacji. Skutki biedy nie dotyczą jedynie osób nią doświadczonych, ale również- zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - reszty społeczeństwa. Powoduje ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Z ustawy o pomocy społecznej można wywnioskować, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie. Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jeszcze jedna z okoliczności uprawniających do przyznania pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej świadczy pomoc finansową i rzeczową dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej z systemu pomocy społecznej, ponadto zabezpiecza potrzeby bytowe dzieci z rodzin ubogich poprzez realizację świadczeń rodzinnych oraz pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej od kilku lat zapewnia dożywianie dzieci w szkołach, kontynuując rządowy program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2024-2026”. Program realizowany jest w formie jednego gorącego posiłku dla dzieci i młodzieży oraz osób starszych, chorych i niepełnosprawnych lub świadczeń pieniężnych na zakup posiłków lub żywności. Dodatkowym wsparciem dla rodzin wielodzietnych jest udział w programie Karta Dużej Rodziny. Znaczącym wsparciem finansowym dla rodzin jest program Rodzina 800+ oraz program Dobry Start. Uczniowie w Gminie Dobra mogą również liczyć na pomoc pieniężną w formie stypendiów socjalnych.

- Rodzina- Uzależnienia

Uzależnienie jednego członka rodziny w sposób negatywny wpływa na funkcjonowanie całej rodziny poprzez powstawanie szeregu niekorzystnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nimi dotkniętych. Alkoholizm to zauważalne zjawisko w obszarze pomocy społecznej w Gminie Dobra. Nadużywanie alkoholu i środków psychoaktywnych powoduje szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wśród przyczyn popadania w alkoholizm można wymienić uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia. Zjawisko narkomanii wzrasta z kolei z powodu zwiększającej się dostępności do środków psychoaktywnych, pewnego rodzaju mody na zażywanie narkotyków, braku autorytetów i celów życiowych. Ze względu na rozmiar zjawiska oraz społeczne i ekonomiczne koszty koniecznym jest podejmowanie działań w tym obszarze.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym. Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych zarówno z profilaktyką jak i łagodzeniem skutków tego zjawiska.

Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dobrej,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 21. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie Dobra w latach 2019-2023

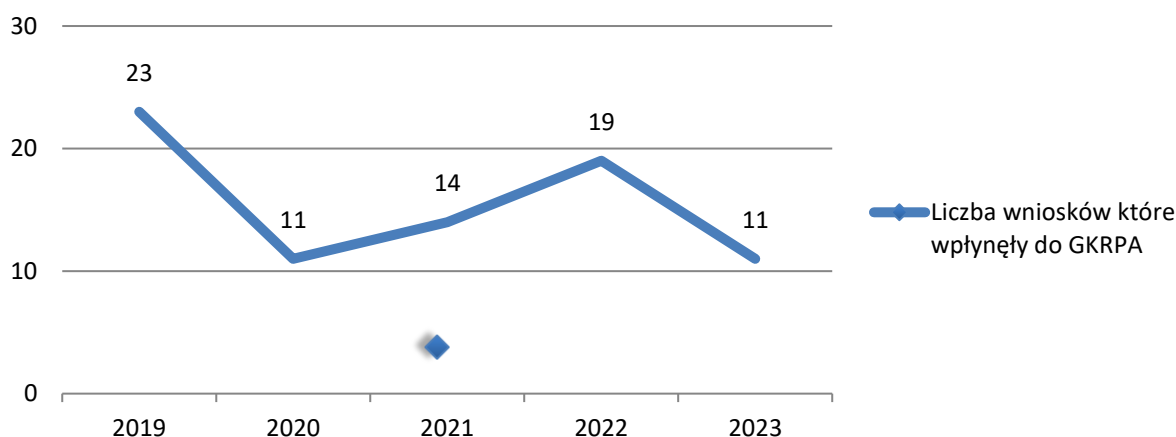
	2019	2020	2021	2022	2023
Zwalczanie narkomanii	5 000,00	5 000,00	2 000,00	4 458,59	1 710,01
Przeciwdziałanie alkoholizmowi	103 520,72	65 375,15	72 271,21	100 015,09	123 836,05
Suma	108 520,72	70 375,15	74 271,21	104 473,68	125 546,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS Dobra

Aby skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych.

Działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie przeznaczane są środki uzyskiwane z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Tabela nr 21 przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie Dobra w latach 2019 - 2023. Środki przeznaczone na przeciwdziałanie uzależnieniom na przestrzeni badanego okresu wzrosły.

Rysunek 19. Liczba wniosków o przeprowadzenie rozmów profilaktyczno- motywujących osób objętych działaniami GKRPA w Dobrej w latach 2019-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GKRPA w Dobrej

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dobrej przeprowadza rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu oraz kieruje wnioski do Sądu Rejonowego w Łobzie o wszczęcie postępowania wobec osób nadużywających alkoholu, które nie chcą dobrowolnie podjąć leczenia. Z danych GKRPA w Dobrej, przedstawionych na rysunku nr 19, wynika, iż w 2019 roku wpłynęły 23 wnioski o podjęcie działań w stosunku do osób nadużywających alkoholu, w roku 2020 wniosków tych było 11, w roku 2021 - 14, w roku 2022 – 19. W roku 2023r. GKRPA w Dobrej odbyło się 13 posiedzeń komisji, 11 rodzin skorzystało z pomocy GKRPA. Skierowano 1 wniosek o wszczęcie postępowania wobec osób nadużywających alkoholu do Sądu Rejonowego w Łobzie. Trendy w tym zakresie są zmienne, a liczba wniosków o przeprowadzenie rozmów profilaktyczno- motywujących ulega wahaniom.

Oszacowanie skali problemu uzależnienia oraz nadużywania alkoholu jest trudne, ponieważ znaczny odsetek osób dotkniętych uzależnieniem nie szuka wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych. W większości przypadków w rodzinach tych współwystępuje również zjawisko przemocy domowej. Ponadto uzależnienia i nadużywanie alkoholu jest jedną z przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Z analizy danych Komisariatu Policji w Dobrej wynika, że znaczna większość interwencji policji spowodowana jest nadmiernym spożywaniem alkoholu, który doprowadza do konfliktów i destabilizacji życia rodzinnego. Wielokrotnie po tych interwencjach zakładana jest „Niebieska Karta”. Problem alkoholowy jest jednym z głównych czynników przyczyniającym się do agresywnych zachowań. W tych przypadkach konieczne jest by osoby stosujące przemoc w pierwszej kolejności podjęły leczenie odwykowe, a w późniejszym etapie uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Tabela 22. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia pomocy społecznej, w których występuje alkoholizm lub narkomania

	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin ogółem	170	162	144	140	163
Alkoholizm	27	22	15	19	14
Narkomania	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS Dobra

Z danych opartych na sprawozdawczości OPS w Dobrej wynika, że na przestrzeni lat 2019-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu zmniejszyła się o 50% (tabela nr 22). W 2023r. na 163 rodziny 14 rodzin korzystało z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w rodzinie, to 8,59 % z ogółu korzystających ze wsparcia OPS. W ankiecie konsultacyjnej „Problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego” uzależnienie znalazło się jako jeden z najczęściej występujących na terenie gminy Dobra problemów społecznych. W analizowanych latach 2019– 2023 z tytułu narkomanii OPS w Dobrej nie świadczył pomocy, co jednak nie może być tożsame z twierdzeniem zupełnego braku występowania zjawiska.

- Rodzina- Przemoc domowa

Problem przemocy w rodzinie jest jednym z najtrudniejszych obszarów działań wspierających. Trudność ta wynika ze specyfiki samego zjawiska. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej- przemoc domową należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwość podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Z uwagi na złożoność tego problemu oraz niechęć osób doznających przemocy do jej zgłaszania, trudno jest ocenić rzeczywistą skalę tego zjawiska. Podstawą działań mających na celu ograniczenie skutków przemocy są gminne programy przeciwdziałania przemocy domowej, w gminie Dobra jest to Gminny Program Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025. Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie i zmniejszenie skali zjawiska przemocy domowej oraz udzielenie wsparcia dla ofiar przemocy domowej na terenie Gminy Dobra, również poprzez profilaktyczne działania edukacyjne społeczności lokalnej.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej dla gminy Dobra, jest to grupa specjalistów reprezentujących różne służby i instytucje w tym jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, powołany do realizacji zadań określonych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej,

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Procedurę Niebieskie Karty najczęściej sporządza Policja, gdyż to ona jest pierwszą instytucją reagującą na przemoc domową i wszczynającą procedurę Niebieskie Karty. Następnie o zaistniałej sytuacji informowany jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, który zapewnia obsługę organizacyjno– techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego i powołuje grupę diagnostyczno- pomocową w skład której wchodzi pracownik ośrodka pomocy społecznej oraz funkcjonariusz policji. Wszystkie rodziny, u których była i jest prowadzona procedura Niebieskiej Karty są obejmowane pracą socjalną.

Tabela 23. Liczba sporządzonych niebieskich kart w Dobra w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba interwencji policji w związku z przemocą domową	bd	bd	12	14	11
Liczba postępowań i czynności sprawdzających przez policję w związku ze znęcaniem się fizycznym nad osobą najbliższą	bd	bd	16	21	9
Liczba postępowań i czynności sprawdzających przez policję w związku ze znęcaniem się fizycznym nad osobą najbliższą w tym nad osobą nieletnią	bd	bd	4	0	3
Liczba sporządzonych formularzy Niebieskich Kart	14	11	10	12	7
Liczba zamkniętych formularzy Niebieskich Kart	18	11	9	11	12

Źródło. Opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS, oraz danych uzyskanych z Komendy Policji

Na przestrzeni badanych lat, spadła liczba rodzin w których zakładana jest niebieska karta, a także tych w których prowadzone są działania. Na początku roku 2024 z powodu przemocy domowej prowadzony był monitoring przez pracownika socjalnego i funkcjonariusza policji w 4 rodzinach. Zarówno liczba interwencji policji jak i postępowań i czynności sprawdzających w związku ze zgłoszoną przemocą domową na przestrzeni lat 2021-2023 była wyższa niż liczba założonych niebieskich kart, poza tym zwiększyła się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej. Z analizy danych, „Niebieskich Kart” oraz interwencji Policji dotyczących przemocy domowej wynika, że osobami pokrzywdzonymi są głównie kobiety i dzieci. Nadal wśród sprawców przemocy przeważają mężczyźni. Osoby doznające przemocy coraz chętniej korzystają z poradnictwa specjalistycznego. Wśród osób dotkniętych przemocą najwięcej korzystało z porad psychologa, ale również występowało zapotrzebowanie na specjalistyczną pomoc prawnika oraz terapeuty.

Wymaga podkreślenia fakt, iż ww. dane nie ujmują w pełni występowania zjawiska przemocy domowej na terenie gminy. Wiąże się to z faktem ujawniania dodatkowych form przemocy i kolejnych pokrzywdzonych osób wspólnie zamieszkujących dopiero w trakcie postępowań policyjnych. Ponadto obserwowany spadek stosowania aktów przemocy powinien być interpretowany z pewną dozą ostrożności, ponieważ wciąż pozostaje nieznana liczba przypadków stosowania przemocy która nie jest nigdzie zgłaszana, w szczególności, że przemoc domowa nie ogranicza się wyłącznie do agresji fizycznej, ale przyjmuje też inne formy. W związku z powyższym trzeba pamiętać, iż brak zgłoszeń części przypadków przemocy domowej nie oznacza, iż ten problem nie występuje.

Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Urząd Miejski w Dobrej podejmowały liczne działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz przemocy. Skuteczność pomocy osobom

doznającym przemocy oraz stosującym przemoc utrudniona jest przez istniejące w społeczeństwie przyzwolenie na przemoc spowodowane czynnikami kulturowymi, stereotypami, utożsamianiem przemocy wyłącznie ze środowiskiem dysfunkcyjnym/patologicznym. Nadal występuje niechęć do reagowania na akty przemocy wynikająca z obawy o własne bezpieczeństwo, strach przed wykluczeniem, koniecznością udziału w rozprawach sądowych. Problemy występują także z uwagi na brak współpracy osoby doświadczającej przemocy z członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych lub wycofywanie się z dotychczasowo podjętych działań.

- Osoby starsze, niepełnosprawne i dotknięte długotrwałą chorobą

Długotrwała choroba i niepełnosprawność stanowią główne powody wspierania osób i rodzin przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej, problem ten często dotyka osoby w wieku starszym. Osoby niepełnosprawne i starsze napotykać liczne przeszkody związane z samodzielnym funkcjonowaniem. Są to problemy spotykane w życiu codziennym, urzędach, pracy, przybierające często postać barier architektonicznych, komunikacyjnych, materialnych, psychicznych czy społecznych. Często od stopnia niepełnosprawności zależy czy osoba niepełnosprawna osiągnie odpowiednie wykształcenie, uzyska zatrudnienie, zapewni sobie materialne warunki do życia, dostęp do infrastruktury medycznej i rehabilitacyjnej, do systemu edukacji i kultury. Poza wyżej wymienionymi utrudnieniami osoby niepełnosprawne zmagają się z nadal funkcjonującymi w społeczeństwie barierami w postaci bierności, niezrozumienia, niechęci i niewiedzy wobec nich samych. Podobne problemy dotyczą osoby starsze i długotrwale lub ciężko chore, które w okresie choroby mają ograniczone możliwości wypełniania swoich ról społecznych.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba staje się kluczowym problemem społecznym nie tylko na poziomie lokalnym lecz także ogólnokrajowym. Niewątpliwie wpływ na skalę tego problemu ma wielochorobowość wynikająca z wieku i starzejącej się populacji. Specyfiką tego problemu jest to, że w odróżnieniu od innych, nie ma działań redukujących jego występowanie jak ma to miejsce np. w przypadku ubóstwa, bezrobocia, alkoholizmu.

Główne działania Ośrodka Pomocy Społecznej zorientowane wobec osób niepełnosprawnych lub dotkniętych chorobą opierają się na pomocy w formie pieniężnej, świadczeń rzeczowych jak i pomocy środowiskowej, w szczególności w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania przez wykwalifikowane opiekunki zatrudnione w tutejszym ośrodku. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

Tabela 24. Liczba mieszkańców gminy przebywających w DPS w latach 2019-2023 oraz koszty DPS ponoszone przez gminę

	2019	2020	2021	2022	2023
Liczba osób przebywających w DPS	5	8	7	10	10
Odpłatność Gminy za pobyt w DPS (zł)	195 929	205 632	225 795	346 458	428 793

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS Dobra

Tabela 25. DPS-y i liczba mieszkańców gminy w nich przebywających na koniec 2023 roku

Nazwa i adres DPS	Typ DPS	Organ prowadzący	Liczba miejsc przeznaczonych dla mieszkańców domu	Liczba mieszkańców w gminie przebywających w DPS
Dom Pomocy Społecznej ul. Kościuszki 35 i 71 72-300 Gryfice	dla osób przewlekle somatycznie chorych	Starosta Gryficki	116	2
Dom Pomocy Społecznej Jaromin 50 72-320 Jaromin koło Trzebiatowa	dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	Starosta Gryficki	345	1
Dom Pomocy Społecznej Śniatowo 17 72-400 Śniatowo	dla osób przewlekle somatycznie chorych	Starosta Kamiński	74	1
Dom Pomocy Społecznej ul. Karlińska 1 78-120 Gościno	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	Starosta Kołobrzeski	60	1
Dom Pomocy Społecznej Modrzewiec 8 78-331 Rąbino	dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	Starosta Świdwiński	90	1
Dom Pomocy Społecznej ul. Broniewskiego 4/6 71-460 Szczecin	dla osób przewlekle psychicznie chorych	Prezydent Miasta Szczecin	74	1
Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy Jaśmin Wapnica 50 73-132 Suchań	osoby w podeszłym wieku oraz osoby chore i niepełnosprawne	Rezydencja "JAŚMIN" Wapnica	60	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdawczości OPS Dobra

Działania zmierzające do jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku osób niepełnosprawnych, długotrwale chorych i starszych, wynikają nie tylko z przesłanek humanitarnych, ale również z racjonalności finansów publicznych. W ostatnich latach wzrosły wydatki Gminy na rzecz osób, które z powodu choroby, niepełnosprawności i wieku nie są w stanie funkcjonować w środowisku zamieszkania i potrzebują stałej całodobowej opieki w domach pomocy społecznych. W strukturze wydatków budżetu gminy, wydatki związane z opłatą za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej w roku 2022 wynosiły 346 458,22, a w roku 2023, 428 793,39 zł co stanowiło wzrost o 23 punkty procentowe do roku poprzedniego (tabela nr 24) oraz około 9 % kwoty wydatków na cele społeczne w budżecie gminy.

W domach pomocy społecznej w latach 2022-2023 przebywało 10 mieszkańców gminy Dobra, w badanym okresie 2019-2023 jest to dwukrotny wzrost osób przebywających w DPS w porównaniu do roku bazowego 2019, należy mieć na uwadze że liczba ta może znacząco wzrosnąć w przyszłym okresie.

Strategicznym znaczeniem dla Gminy Dobra jak i całego kraju jest proces starzenia się społeczeństwa. Problematyce starości poświęca się bardzo dużo uwagi, ze względu na stopniowe wydłużanie się przeciętnej długości życia przy jednoczesnym spadku dzietności. Rozwój medycyny oraz poprawa warunków życia powodują, że średnia długość życia ludności w Polsce systematycznie wydłuża się. Jednocześnie starość wiąże się z ogólnym pogorszeniem stanu zdrowia oraz chorobami specyficznymi dla podeszłego wieku. Osoby starsze są grupą społeczną, która wymaga odpowiedniego wsparcia i pomocy. Jednak nie zawsze na taką pomoc mogą liczyć ze strony rodziny. Osoby starsze często pozostają same

w swoim miejscu zamieszkania, a pogarszający się stan zdrowia oraz niepełnosprawność utrudniają samodzielne funkcjonowanie.

Zjawisko starzenia się ludności wiąże się z nowymi wyzwaniami w ramach polityki społecznej, zdrowotnej, socjalnej, ekonomicznej oraz pomocy społecznej. Dotyczą one zarówno rozwoju usług opiekuńczych, ale także aktywizowania seniorów do życia w społeczności lokalnej. Następuje zwiększenie zapotrzebowania na usługi medyczne i opiekę długoterminową z uwagi na pogarszającą się wraz z wiekiem kondycją zdrowotną. Zwiększa się również potrzeba wprowadzenia nowych form usług pomocy społecznej. Można stwierdzić, że zapotrzebowanie na pomoc usługową, nadzorującą oraz ciągłą i kompleksową w tym instytucjonalną wobec ludzi starszych będzie nieuchronnie rosła. Wyzwania związane z niekorzystnymi tendencjami demograficznymi będą jednym z istotnych elementów kształtowania polityki społecznej zarówno w gminie Dobra jak i całym kraju.

Jak wskazano w poprzednich rozdziałach poświęconych demografii udział mieszkańców Gminy w wieku poprodukcyjnym w 2022 roku to 23% w ogólnej liczbie mieszkańców gminy, z czego prawie połowę stanowią kobiety. Najmniej liczną grupą są dzieci i młodzież do 17 roku życia. Prognozy demograficzne na podstawie danych GUS wskazują, że przewidywana mediana wieku w gminie Dobra w 2050 r. wyniesie 53,5 roku, tj. o rok więcej niż dla Polski ogółem. Z analizy danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że od kilku lat w Gminie Dobra następuje stopniowe starzenie się społeczności lokalnej. Postępujące starzenie się społeczeństwa oraz pogarszająca się sytuacja materialna osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych, skutecznie ogranicza im samodzielny, pełny i czynny udział w życiu społecznym.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej którym przyznano świadczenia w 2023 roku wynosił ponad 10%. Ze 163 rodzin objętych pomocą społeczną- 18 to rodziny emerytów i rencistów, z czego 10 rodzin mieszka na wsi. Licznie kierowane do tej grupy klientów są usługi opiekuńcze, w roku 2023 korzystały z nich 24 osoby. Pomoc w formie usług opiekuńczych jest istotnym elementem działań umożliwiających pozostawienie seniora w jego naturalnym środowisku. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczno-sanitarną, pielęgnację zleconą przez lekarza oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Osoby starsze i chore korzystają z usług w wymiarze kilku godzin tygodniowo w zależności od zdolności do samoobsługi oraz możliwości rodziny w zakresie zabezpieczenia potrzeb chorego. Analiza danych tutejszego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazuje, że liczba osób potrzebujących pomocy w formie usług opiekuńczych jest stabilna w latach 2019-2023. W latach 2022 i 2023r. z tej formy pomocy skorzystało 24 osoby, przy czym liczba ta może stale wzrastać w kolejnych latach.

Na terenie gminy Dobra od kilku lat prężnie działa Doberski Uniwersytet Trzeciego Wieku, zrzeszający ponad 60 słuchaczy, który jest miejscem spotkań dla osób w wieku 55 i więcej lat, nieaktywnych zawodowo. Celem Doberskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku jest:

- kształcenie ustawiczne osób w wieku poprodukcyjnym,
- aktywizacja intelektualna, fizyczna i psychiczna pokolenia 55+,
- stwarzanie możliwości aktywnego uczestnictwa osób starszych w różnych formach działalności zapobiegającej społecznej izolacji,
- propagowanie różnorodnych i nowoczesnych form aktywności intelektualnej, fizycznej, kulturalnej i zdrowotnej,

- tworzenie warunków dla rozwijania własnych zainteresowań seniorów.

Cele Doberskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku realizowane są poprzez m.in. wkłady, szkolenia, kursy; zajęcia ze zdobywaniem i doskonaleniem umiejętności w zakresie różnych form artystycznych; zajęcia z zakresu kultury fizycznej i promowanie zdrowego stylu życia; wyjazdy turystyczne powiązane z edukacją, a także wyjazdy rekreacyjne; uczestnictwo w spektaklach teatralnych, muzycznych lub innych wydarzeniach kulturalnych.

- Bezrobocie

Bezrobocie jest następnym ważnym problemem w gminie i stanowi częstą przyczynę przyznawania pomocy społecznej. Wśród beneficjentów Ośrodka Pomocy Społecznej jest to trzeci najczęstszy powód przyznawania pomocy, mimo iż liczba osób korzystająca ze wsparcia z tego powodu spadła, procent świadczeń w ogólnej liczbie przyznawanej pomocy z tego powodu wzrósł. Ponieważ stopa bezrobocia na terenie Gminy Dobra jest dwukrotnie wyższa niż na terenie województwa i kraju, stanowi wyraźny problem wśród mieszkańców gminy. Szczególnie, że jak wspomniano w poprzednich rozdziałach, bezrobocie niesie za sobą również negatywne skutki społeczne, w tym: trudności materialne, utratę statusu społecznego, niską samoocenę, problemy rodzinne, problemy natury psychicznej, w niektórych przypadkach bezdomność, a często także zjawiska patologii społecznej jak: alkoholizm, narkomania, przestępczość. Celem samorządu gminnego powinna być walka z bezrobociem, wspieranie powstawania nowych miejsc pracy, stosowanie ulg podatkowych, podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych oraz ciągle prowadzenie różnorodnych szkoleń i warsztatów z różnych dziedzin i dla różnych kategorii wiekowych.

Liczne formy przeciwdziałania bezrobociu są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Łobzie we współpracy z Urzędem Miejskim w Dobrej. Wśród takich form wsparcia są:

- jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- refundacje kosztów wyposażenia / doposażenia stanowiska pracy,
- szkolenia,
- instrumenty rynku pracy w tym: staże, zatrudnienie subsydiowane, prace społecznie użyteczne, zwrot kosztów dojazdu.

2.3. PROBLEMY SPOŁECZNE NA TERENIE GMINY W OPINII MIESZKAŃCÓW NA PODSTAWIE BADAŃ ANKIETOWYCH

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobra na lata 2024- 2030 zostało przeprowadzone przy udziale szerokiej partycypacji społecznej. Mieszkańcy gminy Dobra zostali bezpośrednio włączeni w proces budowy Strategii już na etapie opracowania diagnozy sytuacji społecznej. W ramach udziału społeczności lokalnej w ramach SRPS została przeprowadzona ankieta, badająca ocenę różnych obszarów w tym: główne problemy społeczne oraz działania które należałoby podjąć, aby poprawić jakość życia mieszkańców gminy (wzór ankiety stanowi załącznik nr 1 do SRPS). Ankieta była rozpowszechniana w formie internetowej i papierowej poprzez różne kanały informacyjne i mógł ją wypełnić każdy mieszkaniec gminy Dobra. Pierwszy termin na wypełnienie ankiet był od dnia 7 grudnia 2023r. do dnia 20 grudnia 2023 r., jednakże, w związku z tym, że w wyznaczonym terminie uzyskano zbyt małą liczbę ankiet niezbędnych do przeprowadzenia

rzetelnej diagnozy, przedłużono termin ankietyzacji do dnia 19 stycznia 2024 r. W tym terminie, dodatkowo zaktywizowano Sołtysów miejscowości w których żaden z mieszkańców się nie wypowiedział.

Ankieta składa się z trzech części:

- pytań ogólnych w zakresie jakości życia i problemów społecznych mieszkańców Gminy Dobra,
- pytań uszczegóławiających obszary strategiczne,
- analizy dotychczas podejmowanych działań- jest to część rozszerzona ankiety i była rozsyłana dodatkowo, wyłącznie dla pracowników instytucji i przedsiębiorstw z terenu gminy.

Każdy kwestionariusz posiadał metryczkę, zawierającą pytania o: płeć, wiek, wykształcenie, związek z gminą, sytuację zawodową oraz miejscowość zamieszkania, pozwalającą na identyfikację struktury badanej próby.

Na podstawie wyników ankiety zostały scharakteryzowane warunki społeczne badanych obszarów w opinii mieszkańców gminy. Celem przeprowadzenia badań było uzyskanie opinii i wiedzy na temat życia w gminie oraz występujących w niej problemów społecznych. Wnioski z przeprowadzonych badań stanowiły również podstawę do sformułowania celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz kierunków działań w celu minimalizacji zdiagnozowanych problemów społecznych.

W anonimowych badaniach ankietowych przeprowadzonych w okresie od 7 grudnia 2023 r. do 19 stycznia 2024 r. wzięło udział 110 respondentów którzy wyrazili swoje opinie w ramach 24 pytań o charakterze zamkniętym, półotwartym, a także zezwalających na swobodną formę wypowiedzi. Wyniki przedstawione w niniejszym rozdziale mają charakter procentowy, Szczegółowe wyniki badania ankietowego znajdują się w załączniku nr 2 do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2024-2030.

2.3.1. Struktura badanej próby

Poniżej znajduje się zestawienie rozkładów podstawowych cech społeczno-demograficznych respondentów biorących udział w badaniu ankietowym.

Rysunek 20. Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wśród mieszkańców gminy Dobra w podziale na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Dobra wzięło udział 110 osób. Pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przeważały kobiety – stanowiły one 73% ogółu, natomiast mężczyźni – 27%.

Rysunek 21. Wiek osób biorących udział w badaniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani między 36 a 50 rokiem życia (40%). W badaniu udział wzięli również mieszkańcy w wieku 25-35 lat (28%), 51-70 lat (25%), oraz najmniej licznie osoby powyżej 70 lat (5%) oraz osoby mające mniej niż 25 lat, których udział w badaniu był najniższy (3%).

Rysunek 22. Związek z gminą Dobra osób biorących udział w badaniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W zakresie związku ankietowanych z gminą Dobra 55% osób wskazało, że tylko mieszka na terenie gminy, natomiast 45% deklaruje, że zarówno mieszka, jak i pracuje na terenie gminy Dobra.

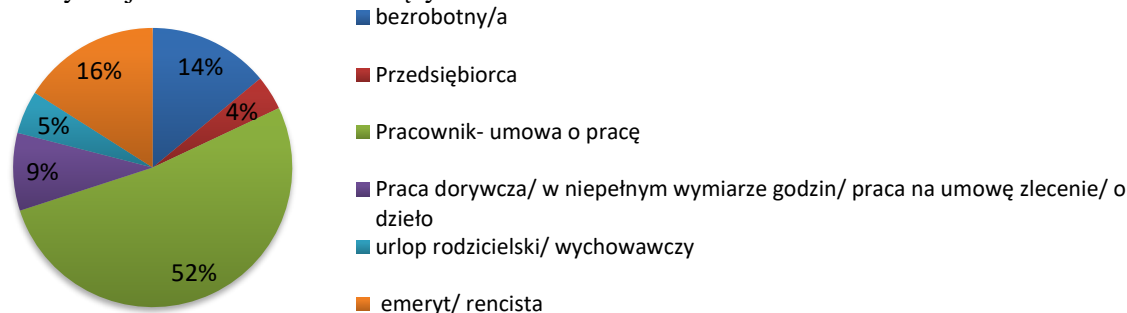
Rysunek 23. Wykształcenie osób biorących udział w badaniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Największy udział w badaniu mieli mieszkańcy gminy legitymujący się wykształceniem wyższym (36%). Co czwarty ankietowany zadeklarował wykształcenie średnie (28%), a co piąty zawodowe (18%). Najmniejsza liczba respondentów miała wykształcenie na poziomie podstawowym (8%), policealnym (6%) i gimnazjalnym (4%)

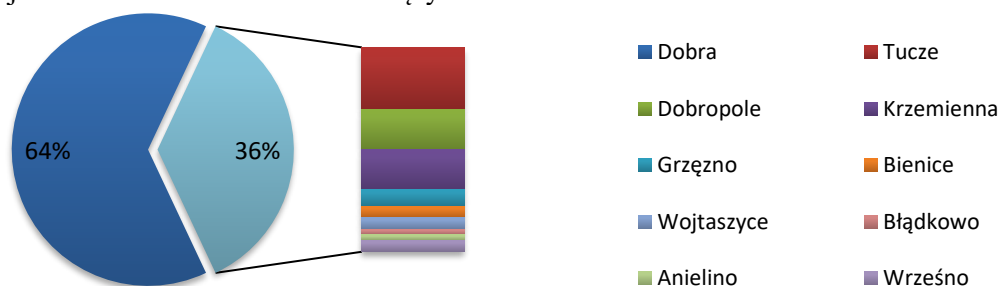
Rysunek 24. Sytuacja zawodowa osób biorących udział w badaniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najwięcej ankietowanych osób zadeklarowało, że pracuje i jest zatrudnionych na podstawie umowy o pracę (52%). Emeryci i renciści stanowili 16% badanej grupy, osoby bezrobotne 14%, a osoby pracujące dorywczo lub w ramach umów zlecenia/ o dzieło 9%. Najmniej osób wypełniających ankietę prowadziło własną działalność gospodarczą(4%) oraz nie pracowało z powodu urlopu macierzyńskiego (5%).

Rysunek 25. Miejscowość zamieszkania osób biorących udział w badaniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

64% procent badanych osób mieszka na terenie miasta Dobra, a 36% na wsiach. Ponieważ w pierwszym terminie ankietyzacji, nie wypowiedzieli się mieszkańcy ze wszystkich miejscowości na terenie gminy, dodatkowo zaktywizowano Sołtysów miejscowości w których żaden z mieszkańców się nie wypowiedział.

2.3.2. Część I ankiety- ocena problemów społecznych i warunków życia mieszkańców gminy Dobra

Pierwsza część ankiety zawierała pytania dotyczące problemów społecznych w gminie Dobra. Mieszkańcy wypowiedzieli się na temat ogólnych warunków życia w gminie, w jakim stopniu są zadowoleni w poszczególnych dziedzinach życia, jakie są największe problemy społeczne które wymagają interwencji oraz jakie problemy społeczne dotyczące wybranych grup społecznych wymagają szczególnej uwagi. Szczegółowe wyniki ankiety znajdują się w załączniku nr 2 do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobra na lata 2024- 2030.

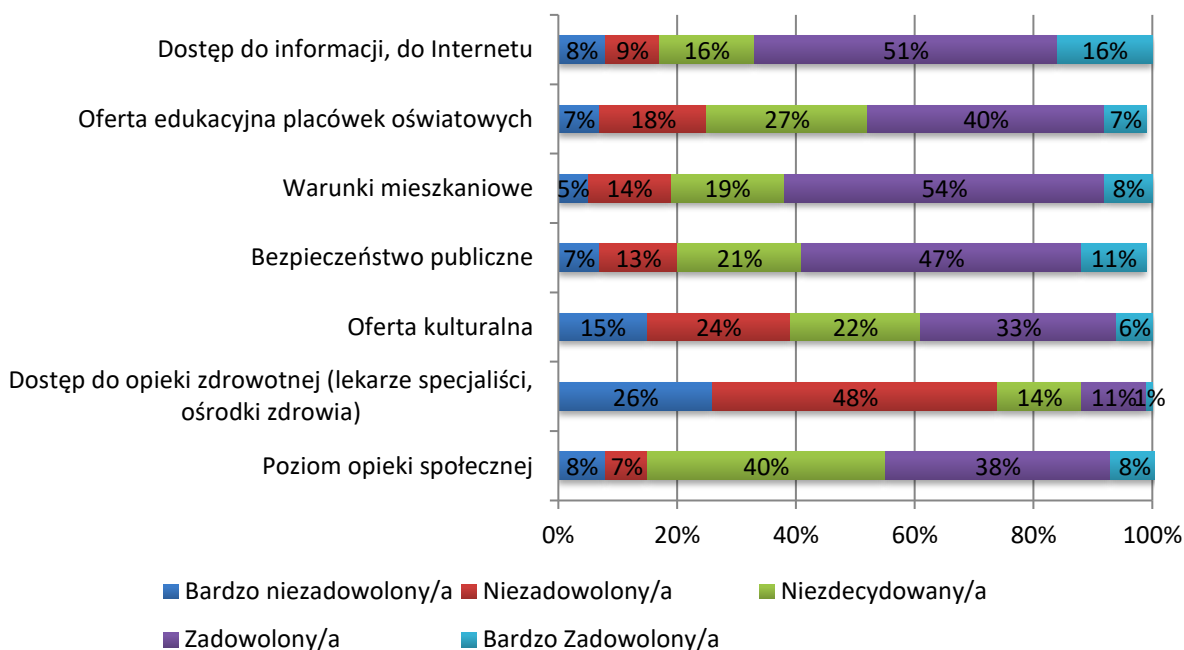
Rysunek 26. Ocena zmiany warunków życia w gminie Dobra w ostatnich latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondentów zapytano o zmiany ogólnych warunków życia w gminie Dobra w ostatnich latach. 65% mieszkańców którzy wzięli udział w badaniu uważa, że warunki życia w gminie w ostatnich latach się poprawiły z tego 44% ankietowanych uważa, raczej się poprawiły, a 26% że poprawiły się. 27% respondentów twierdzi że warunki życia nie zmieniły się. Jedynie 6% badanej grupy uznało że warunki życia w gminie raczej się pogorszyły, a 4% że zdecydowanie się pogorszyły

Rysunek 27. Ocena poszczególnych dziedzin życia w gminie Dobra

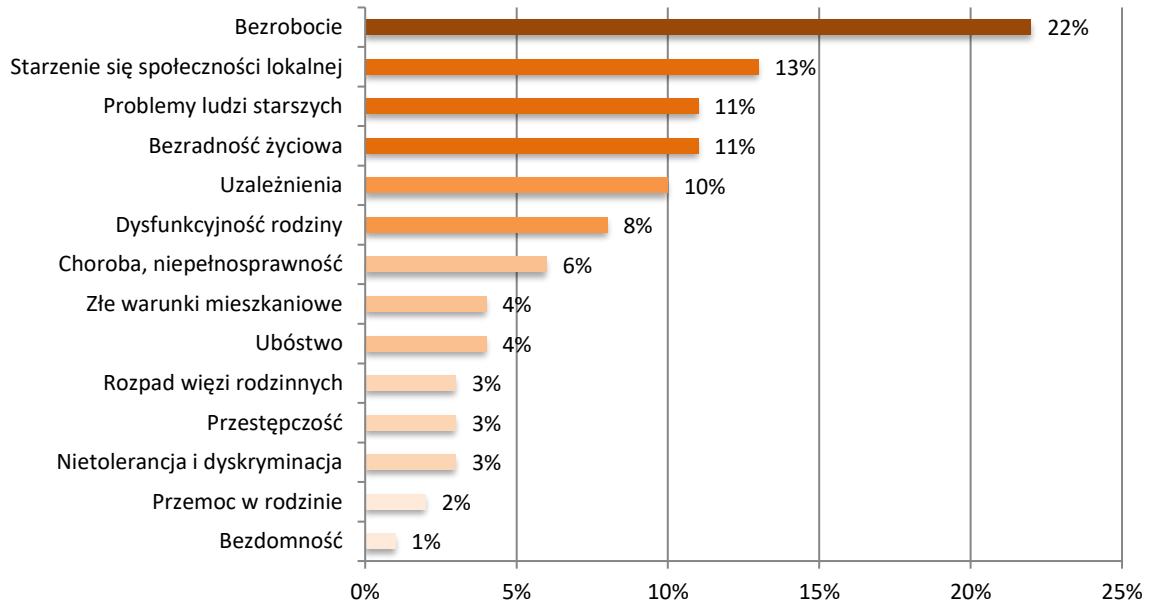

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Kolejne pytanie dotyczyło oceny poziomu zadowolenia respondentów poszczególnych uwarunkowań życia w gminie w skali od bardzo niezadowolony, do bardzo zadowolony, zostało przedstawione na rysunku nr 17. Przy każdej dziedzinie życia ankietowani mogli wybrać jedną z dostępnych odpowiedzi.

Pod względem warunków życia najwięcej negatywnych wskazań dotyczyło dostępu do opieki zdrowotnej- bardzo niezadowolonych i niezadowolonych mieszkańców badanej próby było 74%, znaczny poziom niezadowolenia wśród mieszkańców dotyczy oferty kulturalnej, co piąty badany wskazał również niezadowolenie w zakresie oferty edukacyjnej placówek oświatowych. Pozytywnie zostały ocenione takie kwestie jak: dostęp do informacji i internetu, warunki mieszkaniowe i bezpieczeństwo publiczne.

Rysunek 28. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie problemów w sferze społecznej na obszarze gminy Dobra które wymagają szczególnej uwagi. Mieszkańcy mogli wybrać maksymalnie 3 ich zdaniem najważniejsze problemy. Za najważniejszy z nich uznano bezrobocie (22%). Pozostałe istotne z punktu widzenia mieszkańców problemy społeczne na terenie gminy to starzenie się społeczności lokalnej (13%) oraz problemy ludzi starszych (11%). Ponadto część osób ankietowanych wskazywała jako problemy szczególnej wagi bezradność życiową (11%), uzależnienia (10%) i dysfunkcyjność rodziny (8%).

Rysunek 29. Problemy społeczne dzieci i młodzieży, występujące na terenie Gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi

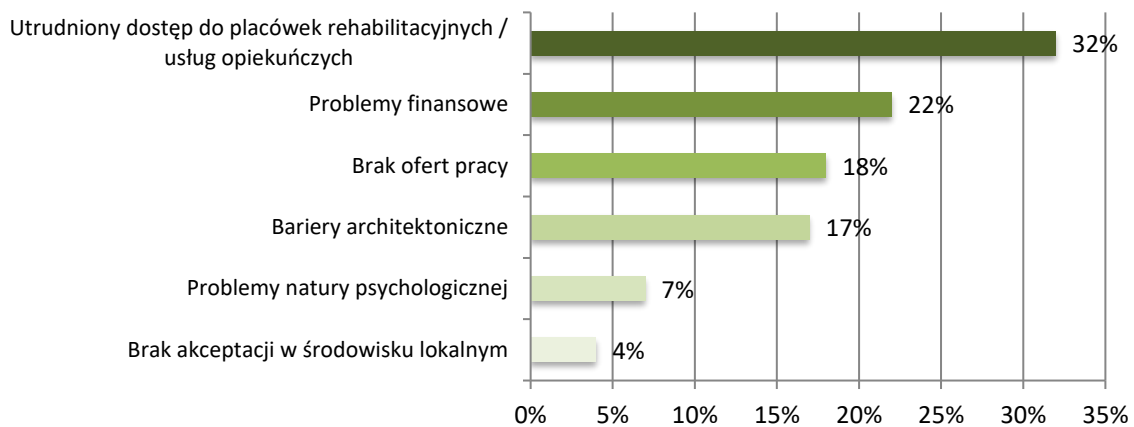

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W pytaniu uszczegóławiającym problemy społeczne występujące wśród dzieci i młodzieży respondenci mogli wybrać maksymalnie 3 najważniejsze ich zdaniem problemy dotyczące tej grupy. Najwięcej osób wskazało na niedobór zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (27%). Ponadto, występujące wśród dzieci i młodzieży problemy społeczne,

według ankietowanych, dotyczą braku pozytywnych wzorców i autorytetów (17%), oraz uzależnień i niewystarczających działań instytucji publicznych (po 16%).

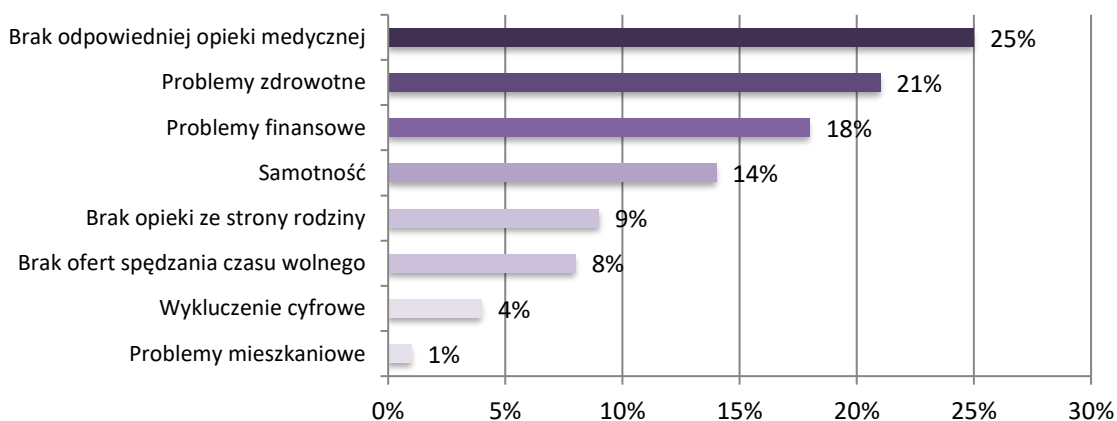
Rysunek 30. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami, występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Kolejna grupa społeczna nad której problemami pochyłono się w ankiecie to osoby z niepełnosprawnościami. Według mieszkańców gminy Dobra problemy dotyczące tej grupy które wymagają szczególnej uwagi to utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych/ usług opiekuńczych (32%), co piąty ankietowany wskazywał również na problemy finansowe osób z niepełnosprawnościami (22%) oraz brak ofert pracy (18%) i bariery architektoniczne (17%).

Rysunek 31. Problemy społeczne osób starszych, występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W pytaniu uszczegółwiającym problemy społeczne dotyczące osób starszych respondenci wskazali, że ich zdaniem najważniejsze problemy nad którymi należy się pochylić to brak odpowiedniej opieki medycznej (25%) oraz problemy zdrowotne (21%). Pozostałymi trudnymi obszarami które wymagają uwagi wśród tej grupy mieszkańców gminy to problemy finansowe (18%) oraz samotność (14%)

Tabela 26. Inne istotne problemy społeczne nieujęte w ankiecie wymagające priorytetowego potraktowania według mieszkańców Gminy Dobra

ekonomiczne	- emigracja młodych, wykształconych osób - brak przedsiębiorstwa, które dałoby ludziom pracę - gmina jest nieatrakcyjna inwestycyjnie
instytucjonalne	- większość urzędników w gminie traktuje przychodzących załatwić sprawy jak intruza - znieczulica w opiece społecznej - brak jakiegokolwiek form pomocy itp. od strony sołtysa - nepotyzm
społeczne	- wykluczenie komunikacyjne - w niektórych wioskach dzieci nie mają żadnych miejsc do spotkań, - zbyt mała integracja społeczna - brak informacji dla mieszkańców nie posiadających facebooka np. o braku wody, zamkniętych ulicach, spotkaniach). na tablicach w mieście również nie ma takowych informacji
bezpieczeństwa	- policja przyrymka oko na dilerów narkotyków - bezpańskie psy stanowiące zagrożenie - brak bezpiecznych ścieżek rowerowych
środowiska	- zaśmiecanie otoczenia, środowiska- "dzikie wysypiska"

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ostatnie pytanie miało formę otwartą, aby mieszkańcy mogli wskazać inne, istotne problemy społeczne nieujęte w ankiecie, a wymagające priorytetowego traktowania. Mieszkańcy gminy Dobra wskazali problemy w sferach: ekonomicznej, instytucjonalnej, społecznej, bezpieczeństwa oraz środowiska.

2.3.3. Część II ankiety - pytania uszczegóławiające obszary strategiczne

Kolejna część ankiety zawierała pytania uszczegóławiające obszary strategiczne:

- wspieranie rodzin,
- bezpieczne społeczeństwo,
- wysoka aktywność zawodowa,
- troska o kondycję zdrowotną,
- przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności,
- wysoki poziom świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku,
- skuteczny system społecznego wsparcia oraz integracja środowiska lokalnego.

Mieszkańcy wypowiedzieli się które, według nich, elementy realizacji poszczególnych obszarów są najważniejsze i co można zrobić aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom zagrażającym ich realizacji. Szczegółowe wyniki ankiety znajdują się w załączniku nr 2 do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobra na lata 2024- 2030.

W obszarze strategicznym Wspieranie Rodzin, respondenci w pytaniu dotyczącym które z podanych elementów realizacji obszaru rodzina- najlepszym środowiskiem rozwoju uważają za najważniejsze, mogli wybrać maksymalnie pięć odpowiedzi. Według największej liczby ankietowanych (16%) najistotniejsze jest budowanie wczesnego systemu wspomagania dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych, emocjonalnych i edukacyjnych. Jako następne ważne działania respondenci wskazują: podejmowanie działań pomocowych mających na celu podniesienie poziomu życia rodzin z dziećmi (13%), rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny w tym asystenta rodziny (12%) oraz wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych (10%).

Tabela 27. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Rodzina- najlepszym środowiskiem rozwoju

Rozwój środowiskowych form wsparcia dziecka i rodziny w tym asystenta rodziny (np. świetlice środowiskowe, wychowawca podwórkowy)	12%
Budowanie wczesnego systemu wspomagania dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych i emocjonalnych i edukacyjnych (np. rehabilitacja fizyczna, psychologiczna)	16%
Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych	10%
Podejmowanie działań pomocowych mających na celu podniesienie poziomu życia rodzin z dziećmi	13%
Zapewnienie zastępczych form opieki nad dzieckiem oraz tworzenie warunków do ich usamodzielnienia (rodziny zastępcze, „domy dziecka”)	4%
Realizacja programów rządowych oraz tworzenie i realizacja lokalnych programów z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej	4%
Podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej (rodziny zastępcze)	1%
Wspieranie rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych	5%
Tworzenie systemu mieszkań rotacyjnych dla zawodowych rodzin zastępczych	1%
Podnoszenie świadomości społecznej na temat zagrożeń wynikających ze stosowania przemocy	6%
Podejmowanie działań ograniczających zjawisko przemocy w rodzinie oraz środowisku rówieśniczym	7%
Działania pomocowe ukierunkowane na wychodzenie rodzin z kryzysu	6%
Realizacja programów profilaktycznych oraz promowanie prawidłowych metod wychowawczych	5%
Promocja dobrych praktyk w zakresie działań na rzecz pomocy dziecku i rodzinie	5%
Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr (świetlice środowiskowe, rodziny zastępcze, „domy dziecka”)	2%
Rozwijanie bazy informacyjnej o podmiotach wspierających rodzinę	1%
Współpraca i wymiana doświadczeń pomiędzy instytucjami i organizacjami (praca z rodziną)	4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W pytaniu otwartym jakie działania należy podjąć aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w realizacji obszaru Rodzina – najlepszym środowiskiem rozwoju, mieszkańcy wskazali działania:

- współpraca opieki społecznej i szkoły,
- stworzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- ograniczenie pomoc finansowej, kontrola wydatkowania pomocy,
- zmotywowanie do pracy,
- więcej ofert dot. spędzania wolnego czasu,
- rozwój edukacji,
- zapewnienie ludziom pracy,

Rysunek 32. Poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy dobra w miejscu zamieszkania

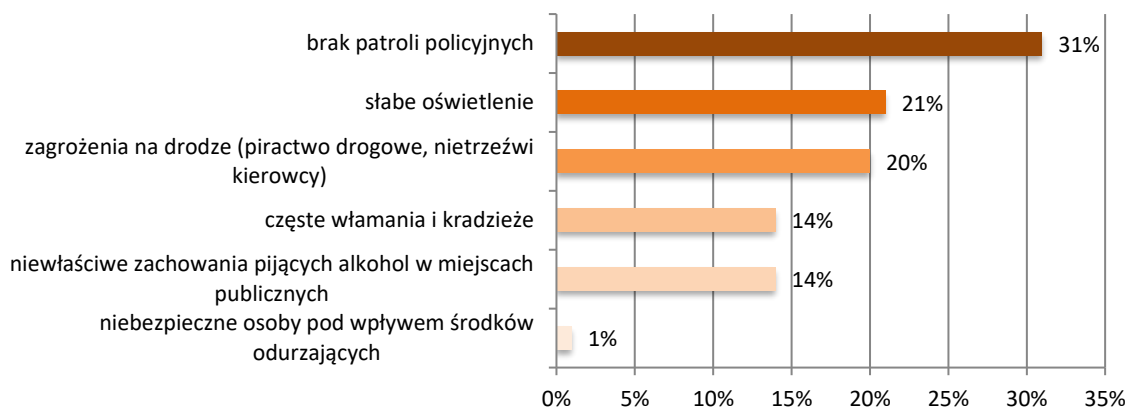

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W obszarze bezpiecznego społeczeństwa mieszkańcy gminy Dobra na początku zostali zapytani czy czują się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy jest wysoki, 81% badanych osób stwierdziło, że czuje

się bezpiecznie w miejscu zamieszkania z czego 30% odpowiedziało że czuje się bezpiecznie i 50% raczej bezpiecznie. Odpowiedzi że nie czują się bezpiecznie i raczej nie czują się bezpiecznie udzieliło odpowiednio 3% i 17% mieszkańców gminy.

Rysunek 33. Przyczyny braku bezpieczeństwa według mieszkańców Gminy Dobra

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Osoby które nie czują się bezpiecznie jako główne przyczyny takiego stanu wskazywały braki patroli policyjnych (31%), słabe oświetlenie (21%), a także zagrożenia na drodze (20%). Oprócz tego powody wywołujące brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy to niewłaściwe zachowania pijących alkohol w miejscach publicznych, częste włamania i kradzieże na które wskazywało po 14 % badanych.

Tabela 28 Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Bezpieczne społeczeństwo

Rozpoznawanie zagrożeń i uwarunkowań ich występowania	10%
Prowadzenie systematycznego monitoringu występujących i potencjalnych zagrożeń	15%
Przygotowywanie i wdrażanie projektów eliminacji zagrożeń	3%
Współdziałanie instytucji na rzecz zapobiegania zagrożeniom (służby socjalne, straż miejska, policja, szkoły, itp.)	12%
Edukacja i aktywizacja w zakresie eliminowania zagrożeń	7%
Szacowanie ryzyka zagrożeń i zapewnienie niezbędnej pomocy	3%
Określanie potrzeb w zakresie reagowania w sytuacjach wystąpienia różnorodnych rodzajów zagrożeń	3%
Szacowanie i przygotowanie pomocy potrzebującym w stanach zagrożeń ich bezpieczeństwa	3%
Tworzenie planów i procedur współdziałania dla określonych rodzajów zagrożeń zapewniających niezbędny ratunek i pomoc zagrożonym	4%
Prowadzenie skutecznych działań interwencyjnych i ratowniczych w sytuacjach zagrożeń zdrowia i życia ludzi, mienia i środowiska	11%
Zapewnienie warunków przetrwania i życia dla osób potrzebujących pomocy	5%
Zapewnienie ludności ochrony i bezpieczeństwa na wypadek zagrożeń cywilizacyjnych i powodowanych przez siły natury	4%
Budowa zintegrowanego systemu reagowania na występujące zagrożenia	2%
Wsparcie i pomoc w przetrwaniu po doznanych stratach spowodowanych zaistniałym zdarzeniem	5%
Tworzenie materialnego zabezpieczenia potrzeb ludzi, którzy utracili w wyniku zdarzeń warunki mieszkalne i materialne	5%
Zapewnienie opieki i możliwości radzenia po urazach traumatycznych (pomoc psychologiczna i terapeutyczna)	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W obszarze strategicznym bezpieczne społeczeństwo, respondenci w pytaniu dotyczącym które z podanych elementów jego realizacji uważają za najważniejsze, mogli wybrać maksymalnie pięć odpowiedzi. Najwięcej mieszkańców (16%) uważa, że najistotniejsze jest prowadzenie systematycznego monitoringu występujących i potencjalnych zagrożeń. Jako ważne działania wspierające bezpieczeństwo społeczne wymieniane jest również współdziałanie instytucji na rzecz zapobiegania zagrożeniom (12%), prowadzenie skutecznych działań interwencyjnych i ratowniczych w sytuacjach zagrożeń zdrowia i życia ludzi, mienia i środowiska (11%) oraz rozpoznawanie zagrożeń i uwarunkowań ich występowania (10%)

W pytaniu otwartym co należy zrobić aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w realizacji obszaru bezpieczne społeczeństwo, mieszkańcy wskazali działania:

- zwiększenie obszaru objętego monitoringiem,
- wprowadzenie działań informacyjnych,
- aktywizowanie i edukowanie społeczeństwa,
- zapewnienie pracy,
- działanie policji, nie przyzwalanie na działania przestępcze,
- konsekwencje dla sprawców przestępstw,

Tabela 29. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Wysokiej aktywności zawodowej

Opracowywanie kierunków szkoleń w oparciu o analizę lokalnego rynku pracy	13%
Pomoc w diagnozowaniu predyspozycji zawodowych bezrobotnych w ramach usług doradczych	11%
Zwiększenie aktywności biernych zawodowo oraz innych grup, które znajdują się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	13%
Promowanie idei uczenia się przez całe życie	6%
Kreowanie postaw przedsiębiorczych	5%
Wsparcie finansowe, prawne i doradcze osób bezrobotnych w samozatrudnieniu	13%
Wsparcie finansowe przedsiębiorców w tworzeniu nowych miejsc pracy	9%
Współpraca z organizacjami pracodawców	5%
Obejmowanie programami osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (np. osoby z niepełnosprawnościami, osoby starsze)	9%
Pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację projektów	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Kolejny obszar poddany ocenie to wysoka aktywność zawodowa. Respondenci, którzy mogli wybrać maksymalnie 5 elementów, uznali, że najważniejszym czynnikiem wpływającym na realizację wysokiej aktywności zawodowej mieszkańców to pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację projektów (15%). Oprócz tego według ankietowanych istotne jest również opracowywanie kierunków szkoleń w oparciu o analizę lokalnego rynku pracy, zwiększenie aktywności osób biernych zawodowo oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, a także wsparcie finansowe, prawne i doradcze osób bezrobotnych w samo zatrudnieniu (13%). Z kolei działania które należy podjąć aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w realizacji powyższego obszaru według ankietowanych to:

- działania aby gmina stała się atrakcyjna dla inwestorów,
- utworzenie strefy dla przedsiębiorców,
- utworzenie zakładu pracy dostosowanego do społeczeństwa o niskim wykształceniu,
- pomoc dla mieszkańców w kierunku szukania pracy,

- utworzenie zajęć dla kobiet,
- polepszenie sieci komunikacyjnej z większymi miejscowościami ościennymi,
- utworzenie gminnych grup wsparcia wykluczonych i bezrobotnych,
- utworzenie szkoły zawodowej,
- stworzenie strefy ekonomicznej, ułatwienia dla firm chcących założyć działalność gospodarczą na terenie gminy.

Tabela 30. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Troska o kondycję zdrowotną

Realizacja programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych w zakresie zdrowia	30%
Realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie	11%
Wspieranie działań zachęcających mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu	26%
Rozwój środowiskowych form wsparcia seniora w tym asystenta seniora	8%
Wspieranie rozwoju leczenia odwykowego	8%
Wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami (kluby AA, pomoc rodzinom osób uzależnionych)	11%
Działania edukacyjne skierowane do pracowników ochrony zdrowia	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Następny obszar strategiczny nad którego poprawą zastanawiali się mieszkańcy gminy to troska o kondycję zdrowotną, gdzie ankietowani mogli wybrać maksymalnie 3 elementy które ich zdaniem są najważniejsze w jego realizacji. Najczęściej wybieranym czynnikiem jest realizacja programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych w zakresie zdrowia (30%) oraz wspieranie działań zachęcających mieszkańców do aktywnego spędzania wolnego czasu (26%). Na trzecim miejscu według ankietowanych są działania polegające na realizacji kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie oraz wykorzystanie potencjału organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami (11%). Z kolei jako działania przeciwdziałające zagrożeniom wpływającym na prawidłową realizację zadań w obszarze kondycji zdrowotnej to:

- tworzenie oferty na spędzenie wolnego czasu w sposób aktywny – np. ścieżki rowerowe, trasy spacerowe,
- umożliwienie korzystania z usług specjalistów, szczególnie rehabilitantów na terenie miejscowego POZ,
- poprawienie poziom leczenia w przychodni,
- ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów,
- dowozy dla osób mających trudności z dojazdem do lekarzy.

Tabela 31. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności

Budowa gminnych lokali mieszkalnych	50	20%
Pozyskiwanie lokali socjalnych	28	11%
Racjonalne wykorzystanie gminnego zasobu mieszkaniowego	56	22%
Dodatki mieszkaniowe	39	15%
Obniżka czynszu najmu lokali mieszkalnych	43	17%
Ułatwienie spłaty zadłużenia	38	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Najważniejsze działania jakie według mieszkańców należy podjąć w obszarze przyjaznej polityki mieszkaniowej i przeciwdziałania bezdomności to: racjonalne wykorzystanie gminnego zasobu mieszkaniowego (22%), budowa gminnych lokali mieszkalnych (20%), obniżka czynszu najmu lokali mieszkalnych (17%). Z kolei aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom w jego realizacji mieszkańcy proponują:

- usunięcie starych ponemieckich budynków, których stan nie nadaje się do zamieszkania, aby pozyskać tereny do następnych inwestycji,
- budowę lokali komunalnych - z niskim czynszem dla młodych,
- umożliwienie odpracowania zadłużenia mieszkania,
- maksymalne wykorzystanie programów rządowych związanych z mieszkalnictwem socjalnym.

Tabela 32. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Wysokiego poziomu świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku

Wspieranie rozwoju osób oraz funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej (np. kluby osiedlowe)	41	11%
Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego	50	13%
Promowanie edukacji i aktywności społecznej	55	15%
Podtrzymywanie i upowszechnianie tożsamości narodowej i lokalnej	51	14%
Poszerzanie możliwości kształcenia dorosłych	40	11%
Finansowanie rozwoju kształcenia ustawicznego adekwatne do lokalnych potrzeb (zmiana zawodu)	32	9%
Rozwój współpracy osób i instytucji na rzecz edukacji społecznej i aktywności lokalnej	29	8%
Kształtowanie odpowiedzialności społecznej w obszarze funkcjonowania osób niepełnosprawnych i starszych (wrażliwość społeczna)	18	5%
Rozwój działań na rzecz integracji międzypokoleniowej	25	7%
Tworzenie sieci miejsc wspierania rodzin	31	8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W zakresie wysokiego poziomu świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku mieszkańcy mogli wybrać maksymalnie 5 najważniejszych elementów. Większość ankietowanych zdecydowała, że najistotniejszej jest promowanie edukacji i aktywności społecznej (15%), a także podtrzymywanie i upowszechnianie tożsamości narodowej i lokalnej (14%) oraz współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego (13%). Ponadto istotne jest również wspieranie rozwoju osób oraz funkcjonowania ośrodków aktywności społecznej oraz poszerzanie możliwości kształcenia osób dorosłych (11%). Ankietowani jako działania przeciwdziałające negatywnym zjawiskom w realizacji obszaru wysokiego poziomu świadomości aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku zaproponowali:

- tworzenie miejsc spotkań kulturalnych,
- wzrost empatii w opiece społecznej,
- umożliwienie dodatkowego kształcenia dla osób dorosłych, szczególnie z wykształceniem podstawowym,
- stworzenie miejsca które pobudzi aktywność społeczną,
- tworzenie działań aktywizujących społeczność mieszkańców, np. rajdy, ogniska, spotkania plenerowe połączone z naprawą ławek, domków nad jeziorem itp. sprzątnięciem terenów gminnych, park, las, teren nad jeziorem, sadzeniem kwiatów, krzewów, drzewek,
- nie zamykanie się na ludzi.

Tabela 33. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Skutecznego systemu społecznego wsparcia oraz integracji środowiska lokalnego

Pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych	14%
Wskazywanie możliwości i sposobów realizacji wyższych potrzeb życiowych (np. kultura, sport, edukacja)	12%
Pomoc w zapewnieniu środków na leki i leczenie	15%
Pomoc w zapewnieniu opieki społecznej	13%
Zbieranie informacji nt. sytuacji i potrzeb osób z niepełnosprawnościami	2%
Likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych, cyfrowych i w komunikowaniu się	7%
Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami	2%
Aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami	6%
Integracja społeczna osób z niepełnosprawnościami	3%
Opracowanie i realizacja gminnego standardu wychodzenia z bezdomności	0%
Rozwój infrastruktury umożliwiającej czasowy pobyt osobom bezdomnym i pomoc w odzyskiwaniu samodzielności życiowej (noclegownie, schroniska dla bezdomnych)	2%
Wspieranie zatrudnienia socjalnego (np. praca dla osób z niepełnosprawnościami, osób wychodzących z bezdomności)	4%
Wspieranie różnych form aktywności seniorów	6%
Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych	6%
Działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa osobistego i socjalnego osób starszych	3%
Wspieranie działań dotyczących wzajemnego poznawania, zrozumienia historii, tradycji i obyczajów różnych narodowości, wyznań i kultur	2%
Realizacja programów dla społeczności mniejszości etnicznych i narodowych	0%
Integracja cudzoziemców	0%
Działania zmierzające do ograniczenia wszelkich form dyskryminacji	2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

W obszarze strategicznym Skutecznego systemu społecznego wsparcia oraz integracji środowiska lokalnego mieszkańcy mogli wybrać maksymalnie 7 najważniejszych elementów jego realizacji. Zdaniem ankietowanych najistotniejsza jest pomoc w zapewnieniu środków na leczenie i leki (15%), pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych(14%), pomoc w zapewnieniu opieki społecznej(13%) oraz wskazywanie możliwości i sposobów realizacji wyższych potrzeb życiowych (12%). Jako czynniki przeciwdziałające negatywnym zjawiskom w realizacji powyższego obszaru mieszkańcy wskazali:

- współpracę między instytucjami,
- zwiększenie ilość połączeń z innymi miastami w komunikacji zbiorowej oraz polepszyć jakość połączeń telekomunikacyjnych i internetowych,
- uwrażliwienie na potrzeby innych, wzbudzenie empatii,
- zatrudnianie lekarzy lub scedowanie przychodni młodym lekarzom niezależnym od szpitala,
- rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla wszystkich, mieszkańców gminy. w gminie nie ma życia kulturalno- oświatowo- rozrywkowego co nie sprzyja rozwojowi mieszkańców oraz integracji środowiska lokalnego,
- oddziaływanie mieszkańców gminy na środowisko, ekologię w miejscu zamieszkania.

Mieszkańcy gminy Dobra którzy wzięli udział w ankiecie zostali poproszeni również o wskazanie ważnych problemów, uwag i sugestii, które według nich mogą mieć znaczenie przy opracowywaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobra, jeżeli takie nie znalazły się w ankiecie. Według mieszkańców jest to:

- gmina powinna korzystać z dofinansowań unijnych,
- brak integracji i poczucia wspólnoty wśród mieszkańców,
- dbanie tylko o swój dom i zaniedbywanie części wspólnych,
- selektywna zbiórka odpadów,
- służba zdrowia- brak specjalistów i bardzo ciężki o kontakt z pielęgniarką by dostać się z dzieckiem do lekarza,
- brak komunikacji na terenie wsi, starsze osoby nie mają jak pojechać do sklepu czy lekarza,
- wykluczenie komunikacyjne (brak połączenia z powiatem- Łobez) i województwem (Szczecin),
- brak aktualizacji oficjalnej strony internetowej gminy, strona zawiera tylko stare informacje,
- brak lokalnego biuletynu gazetki z bieżącymi informacjami o działaniach gminy i burmistrza.

2.3.4. Część III ankiety – dotychczas podejmowane działania w ocenie respondentów

Część trzecia ankiety obejmowała analizę dotychczas podejmowanych działań w zakresie warunków i jakości życia na terenie gminy Dobra i była dedykowana dla przedsiębiorców i pracowników instytucji z terenu gminy. Ankieta dla przedsiębiorców oraz pracowników instytucji była rozpowszechniona w formie elektronicznej do 8% największych podmiotów z terenu gminy Dobra. Zwrotnie z wysłanych formularzy otrzymano 28% uzupełnionych ankiet. Szczegółowe wyniki ankiety znajdują się w załączniku nr 2 Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dobra na lata 2024- 2030.

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę warunków życia na terenie gminy Dobra w obszarach:

- komunikacji i dostępu do mediów,
- edukacji, struktury organizacyjnej placówek oświaty, kultury,
- sportu i zdrowia,
- ochrony środowiska i wyglądu gminy.

Komunikacja i dostęp do mediów został oceniony w większości przez respondentów jako zły, zarówno w zakresie jakości dróg, ulic, parkingów, ścieżek rowerowych, dostępu do komunikacji, kanalizacji i gazociągów, z wyjątkiem dostępu do wodociągów i nowoczesnych technologii które wszyscy ankietowani uznali za bardzo dobre i dobre.

W obszarze edukacji szkolnej zarówno jakości kształcenia w szkołach jak i liczebności w klasach respondenci mieli różne zdania, połowa uznała warunki jako dobre, połowa jako złe. Najwyżej uplasowała się dostępność przedszkoli. Z kolei dostęp do oferty edukacyjnej dla dorosłych, zajęć dodatkowych i zajęć kulturalnych został już oceniony w większości negatywnie.

Zdrowie również zostało ocenione głównie negatywnie, większość pytaných uważała, że warunki życia w tym obszarze są bardzo złe, w tym dostęp do lekarzy, aptek, badań profilaktycznych i jakość świadczonych usług, natomiast poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej oraz dostępność miejsc sportu i rekreacji zostały ocenione jako raczej dobre przez większość ankietowanych.

Najwyżej oceniana dziedzina to ochrona środowiska i wygląd gminy. Badani w większości są zadowoleni zarówno ze stanu środowiska przyrodniczego, terenów rekreacyjnych, spacerowych, stanu oświetlenia ulicznego, a także ogólnej estetyki miasta i atrakcyjności turystycznej gminy. Najniżej oceniono czystość i porządek na terenie gminy oraz narażenie na zanieczyszczenie powietrza.

Tabela 34. Ocena poziomu występowania problemów na terenie Gminy Dobra

punktacja	1	2	3	4	5
alkoholizm	17%	50%	33%	0	0
przemoc	0	40%	60%	0	0
uzależnienia	40%	40%	20%	0	0
ubóstwo	0	20%	80%	0	0
bezrobocie	0	20%	60%	20%	0
słaba oferta kulturalna	50%	17%	33%	0	0
słaba oferta sportowa	17%	17%	50%	17%	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę poziomu występowania problemów na terenie Gminy Dobra w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznacza, że problem występuje z dużym nasileniem, natomiast 5 oznacza, że problem nie występuje lub jest znikomy. Szczegółowe wyniki prezentuje tabela nr 34. Respondenci uznali że najczęściej występującymi problemami są: alkoholizm, uzależnienia i słaba oferta kulturalna.

66% badanej grupy oceniło aktywność ludności poprzez udział w konkursach, imprezach sportowych i kulturalnych, grupach działania na terenie Gminy Dobra jako małą, jednocześnie połowa osób wypełniających ankietę stwierdziła że rzadko uczestniczy w imprezach sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy, 33% badanych osób, że robią to często, a 17% że zawsze. Jako formę spędzania wolnego czasu ankietowani wskazali, że najczęściej odpoczywają w domu lub uprawiają sport (w tym spacer), przy czym przy ocenie częstotliwości korzystania z infrastruktury rekreacyjnej na terenie Gminy Dobra połowa badanych osób przyznała że korzysta niej rzadko, a połowa że często.

W zakresie wykluczenia społecznego badana społeczność uznała, że w gminie Dobra najbardziej zagrożone wykluczeniem są osoby z niepełnosprawnościami. Jako główny powód problemów społecznych i zawodowych mieszkańców gminy Dobra wszyscy ankietowani wskazali brak motywacji i chęci rozwoju. Ankietowani zostali poproszeni również o ocenę jak wyobrażają sobie swoją sytuację społeczno- materialną za 5 lat. Połowa badanych osób stwierdziła że ich sytuacja będzie na podobnym poziomie, 33 % że się znacznie poprawi, a 17% że ich sytuacja się pogorszy.

Tabela 35. Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Dobra

Rozbudowa dróg, ulic i parkingów,	9%
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej,	3%
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej,	6%
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej,	9%
Rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej,	3%
Inwestycje w odnawialne źródła energii,	0
Inwestycje w oświatę i edukację,	6%
Poprawa dostępności przedszkoli i żłobków,	3%
Aktywizacja osób starszych i opieka nad nimi,	9%
Poprawa warunków dla inwestorów,	3%
Wsparcie dla osób najbiedniejszych,	3%
Dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych,	9%
Rozwój terenów sportowych rekreacyjnych,	6%
Promocja i rozwój turystyki,	12%
Organizacja imprez sportowych, inwestycje w sport,	6%
Promocja i inwestycje w kulturę.	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Tabela nr 35 Zawiera ocenę najważniejszych potrzeb gminy. Badana grupa oceniła, że gmina Dobra najbardziej powinna inwestować w kulturę, turystykę. Ponadto ważnymi

elementami nad którymi również powinien się skupić samorząd gminny to rozbudowa dróg, ulic, parkingów; rozbudowa sieci gazowej, a także opieka nad osobami starszymi i aktywizacja tej grupy społecznej oraz dofinansowanie opieki zdrowotnej i badań profilaktycznych.

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie według nich największych problemów Gminy Dobra, oraz obszarów gdzie widać perspektywy rozwoju. Jako najslabsze strony gminy zostały wybrane dostępność komunikacyjna, rynek pracy, oferta edukacyjna i przedsiębiorczość mieszkańców. Za strefy mające potencjał i perspektywę rozwoju uznano walory historyczne, zabytkowe i przyrodnicze, aktywność związków i stowarzyszeń.

2.4. Analiza SWOT

Analiza strategiczna jest procesem, który w sposób logiczny łączy część diagnostyczną strategii z jej częścią planistyczną.

Informacje o danej gminie i jej społeczności, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy, należy: uporządkować, dokonać ich selekcji oraz wartościowania oraz przeprowadzić szczegółową analizę, wskazującą na sytuację danej JST przy użyciu wybranej metody analizy strategicznej. Te działania, ujęte syntetycznie, oddają główne etapy postępowania w procesie analizy strategicznej. Wiarygodna i rzetelna analiza strategiczna jest koniecznym etapem na drodze opracowania efektywnej i realnej strategii. Podejście do tego etapu opracowania dokumentu, w sposób bezpośredni przekłada się na poprawę jakości i trafności wyznaczanych celów strategicznych.

Przyjęta na potrzeby opracowania SRPS metoda SWOT należy do grupy metod zintegrowanych (czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie) i jest jedną z powszechnie stosowanych metod analizy strategicznej z uwagi na jej uniwersalny charakter i wiarygodność. Technika ta jest przy tym uważana za skuteczną i przystępną jeśli chodzi o wymagania metodyczne. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej zastosowanie niesie za sobą korzyści w postaci: ustalenia, co dana jednostka może i powinna zrobić (jakie posiada silne i słabe strony w otoczeniu wewnętrznym), określenia możliwości stojących przed nią (szanse i zagrożenia tkwiące w otoczeniu zewnętrznym JST) oraz wyznaczenia ram praktycznego działania i strategicznej sytuacji jednostki.

Na potrzeby analizy czynniki wpływające na aktualną i przyszłą pozycję jednostki dzieli się na:

- miejsce występowania: mające charakter wewnętrzny oraz zewnętrzne w stosunku do jednostki,

- charakter oddziaływania: wpływające pozytywnie lub negatywnie na jednostkę.

Krzyżując te podziały wyróżnia się następujące kategorie czynników (rys. 35):

- wewnętrzne pozytywne – silne/mocne strony (S) polityki społecznej; należyćie wykorzystane sprzyjać będą jej wzmacnianiu;

- wewnętrzne negatywne – słabe strony (W) polityki społecznej; jeśli nie zostaną wyeliminowane lub zminimalizowane będą ją osłabiać;

- zewnętrzne pozytywne – szanse (O) które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy, ale mogą być traktowane jako **szanse**,

- zewnętrzne negatywne – zagrożenia (T), które nie są bezpośrednio zależne od zachowania instytucji gminy, ale mogą stanowić **zagrożenie** dla rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 34. Schemat analizy SWOT

Źródło: opracowanie własne

Oprócz powyższej klasyfikacji, praktyka planowania strategicznego wskazuje także odmienne sposoby identyfikacji czynników:

- podejście instytucjonalne – silne i słabe strony leżą w obszarze kontrolowanym przez JST, zaś szanse i zagrożenia to czynniki, na które gmina nie ma bezpośredniego wpływu,
- podejście dynamiczne – aspektem różnicującym poszczególne grupy jest czas występowania danych czynników – szanse i zagrożenia dotyczą przyszłości, natomiast mocne i słabe strony – teraźniejszości,
- podejście mieszane (zastosowane w dokumencie SRPS) – łączy wspomniane dwa podejścia⁷.

Identyfikując najistotniejsze czynniki zgodne z przyjętą metodyką opracowania analizy czynniki SWOT Zespół korzystał w największym stopniu z informacji zebranych na etapie diagnozy. Prace Zespołu przebiegały w etapach:

- identyfikacja czynników w analizie SWOT – pierwotne opracowanie macierzy kilku macierzy analizy SWOT dla wybranych dziedzin/obszarów (uwarunkowania ogólne funkcjonowania mieszkańców gminy Dobra, funkcjonowanie rodzin z dziećmi, funkcjonowanie osób starszych i z niepełnosprawnościami, przemoc w rodzinie) i dalsze opracowanie końcowej, zbiorczej analizy SWOT (w powiązaniu z uwarunkowaniami wynikającymi z charakterystyki Gminy- por.: korelacje),
- ustalenie punktowej skali ocen,
- ocenienie każdego z czynników i obliczenie średniej oceny każdego z czynników,
- nadanie wag dla każdego z czynników,
- obliczenie średniej ważonej każdego z czynników i sumarycznej oceny ważonej w każdej z grup,
- ocena sytuacji strategicznej i podsumowanie SWOT.

Poniżej przedstawiono końcowe wyniki analizy SWOT w zakresie polityki społecznej dla gminy Dobra w podziale na silne i słabe strony, szanse i zagrożenia (tabela zbiorcza nr 36)

⁷ STRATEGOR, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podręcznik Metodyczny, FPAN, 2020-2023.

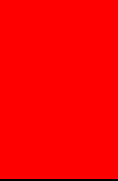

Tabela 36. Końcowe wyniki analizy SWOT w zakresie polityki społecznej dla gminy Dobra w podziale na silne i słabe strony, szanse i zagrożenia

Silne strony	średnia ocena	waga	ocena ważona
wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy- sprawne działanie służb bezpieczeństwa	2,50	0,1	0,25
dobrze działające organizacje zwiększające integrację i aktywizację mieszkańców, w tym osób starszych m. in. Dom Kultury, Biblioteka, stowarzyszenia, wydarzenia promujące region	4,50	0,23	1,04
duże zasoby siły roboczej	1,63	0,06	0,10
atrakcyjne położenie gminy pod względem rekreacyjnym i wypoczynkowym z uwagi na walory przyrodnicze	4,25	0,25	1,06
sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej i dobra współpraca między nimi	4,00	0,18	0,72
szeroka oferta edukacyjna i rozwinięte zaplecze edukacyjne -wyremontowane obiekty, wyposażone sale i boiska sportowe oraz place zabaw	3,38	0,18	0,61
razem:	2,03	1	3,77
Słabe strony	średnia ocena	waga	ocena ważona
słaba komunikacja/ wykluczenie komunikacyjne- w szczególności wieś i połączenie z miastem powiatowym	5,13	0,2	1,03
brak współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, ograniczone możliwości kształcenia dzieci o szczególnych potrzebach	3,63	0,08	0,29
służba zdrowia- ograniczony dostęp do specjalistów i placówek rehabilitacyjnych poza POZ	4,88	0,2	0,98
niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, brak odpowiednich kwalifikacji pracowników (niedopasowanie do potrzeb rynku)	3,38	0,17	0,57
niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny	3,75	0,19	0,71
wysokie bezrobocie; mała ilość zakładów pracy	3,88	0,16	0,62
razem:	2,46	1	4,20
Szanse	średnia ocena	waga	ocena ważona
rozwój medycyny i opieki zdrowotnej, zwiększenie promocji zdrowia, w tym programów profilaktycznych i kampanii społecznych	2,13	0,15	0,32
możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na programy społeczne i rozwojowe- dostępność do środków z UE oraz z programów rządowych	5,25	0,27	1,42
rozwój turystyki, wzrost zainteresowania wypoczynkiem na łonie natury, poza wielkimi kurortami	3,63	0,22	0,80
zwiększenie świadomości społecznej w zakresie roli rodziny, przemocy w rodzinie, uzależnień m in. za pomocą kampanii społecznych	3,88	0,12	0,47
wzrost aktywności inwestorów zewnętrznych na terenie gminy	4,63	0,12	0,56
korzystna polityka finansowa państwa, rozwój przedsiębiorczości w szczególności wśród młodych ludzi	2,88	0,12	0,35
razem:	2,24	1	3,90
Zagrożenia	średnia ocena	waga	ocena ważona
migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób	4,63	0,18	0,83
wyuczona bezradność i roszczeniowość, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej,	4,13	0,15	0,62
skomplikowane procedury i wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	2,00	0,1	0,20
niekorzystne tendencje demograficzne- starzenie się społeczeństwa, spadek liczby ludności	3,25	0,2	0,65
ograniczony i słabo rozwinięty rynek pracy sprzyjający zwiększaniu się szarej strefy zatrudnienia	3,75	0,15	0,56
uzależnienie inwestycji w gminie od dostępnych środków zewnętrznych	3,75	0,22	0,83
razem:	2,15	1	3,69

Źródło: opracowanie własne

Zastosowanie analizy SWOT pozwoliło na przejrzyste wyodrębnienie kluczowych czynników mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Analiza SWOT wykazała przewagę słabych stron po stronie czynników wewnętrznych i szans w otoczeniu zewnętrznym JST (wariant optymistyczny)- por. rysunek 36 poniżej.

Rysunek 35. Zbiorcze wyniki analizy SWOT

	Silne strony	3,77	przewaga słabości (0,43)	
	Słabe strony	4,20		
	Szanse	3,92	przewaga szans (0,26)	
	Zagrożenia	3,66		

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie analizy SWOT w zaprezentowanych wcześniej tabelach najwyższe oceny (średnia ważona = iloczyn średniej oceny i wagi) otrzymały czynniki:

a) dla silnych stron:

- atrakcyjne położenie gminy pod względem rekreacyjnym i wypoczynkowym z uwagi na walory przyrodnicze,
- dobrze działające organizacje zwiększające integrację i aktywizację mieszkańców, w tym osób starszych m. in. Dom Kultury, Biblioteka, stowarzyszenia, wydarzenia promujące region, a w następnej kolejności,
- sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej i dobra współpraca między nimi,

b) dla słabych stron:

- słaba komunikacja/ wykluczenie komunikacyjne- w szczególności wieś i połączenie z miastem powiatowym,
- służba zdrowia- ograniczony dostęp do specjalistów i placówek rehabilitacyjnych poza POZ,
- a w następnej kolejności niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny oraz wysokie bezrobocie (mała liczba zakładów pracy),

c) dla szans:

- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na programy społeczne i rozwojowe- dostępność do środków z UE oraz z programów rządowych (główny czynnik !),
- a w dalszej kolejności rozwój turystyki, wzrost zainteresowania wypoczynkiem na łonie natury, poza wielkimi kurortami,

d) dla zagrożeń – dwa czynniki o takim samym poziomie ocen:

- migracja zarobkowa młodych i wykształconych osób,
- uzależnienie inwestycji w gminie od dostępnych środków zewnętrznych.

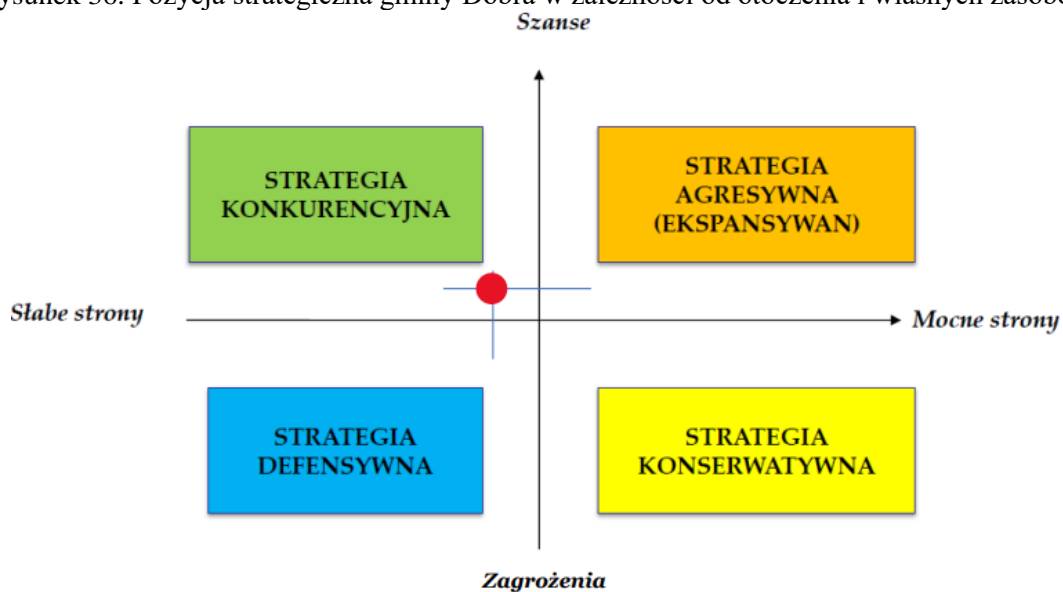
Najslabszą stroną gminy, jak pokazuje analiza SWOT, generującą zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju i zintegrowanej polityki społecznej są przede wszystkim problemy

dostępności komunikacyjnej. Najważniejszą szansę z kolei stanowi możliwość pozyskania zewnętrznych środków finansowych na rozwój i programy społeczne- zwłaszcza środków unijnych (co stanowi też zagrożenie w sytuacji ich braku). W otoczeniu zewnętrznym widoczna jest nieznaczna przewaga szans nad zagrożeniami. Mimo przewagi szans w otoczeniu zewnętrznym gmina powinna zwrócić uwagę na swoje słabe strony i zagrożenia.

W dalszym etapie prac analizy strategicznej wykorzystano metodę analizy M-M, która jest komplementarnym narzędziem analizy SWOT. Polega na określeniu (na wykresie) pozycji strategicznej gminy i uzasadnia przejście do następnego etapu – planowania strategicznego. Planowanie w zarządzaniu strategicznym sprowadza się do opracowania wariantu (wariantów) strategii z określeniem wizji i misji gminy (wykorzystując informacje zebrane w trakcie analizy strategicznej). Bazując na wyliczeniach w analizie SWOT można określić atrakcyjność (A) gminy, która jest funkcją O, T (szans i zagrożeń: $A = f(O, T)$) oraz pozycję (P) danej JST, która jest funkcją S, W (mocnych i słabych stron: $PR = f(S, W)$). W zależności od otrzymanych wyników określa się strategię normatywną (działania): agresywną (maxi-maxi), konserwatywną (maxi-mini), konkurencyjną (mini-maxi) lub defensywną (mini-mini).

W przypadku gminy Dobra wyniki analizy SWOT (wariant optymistyczny) wskazują na [strategię konkurencyjną \(mini-maxi\) \(rysunek 37\)](#).

Rysunek 36. Pozycja strategiczna gminy Dobra w zależności od otoczenia i własnych zasobów

Źródło: opracowanie własne

Pozycja strategiczna gminy oznacza przewagę szans nad zagrożeniami, ale niestety również przewagę słabych stron gminy nad mocnymi. Działania podejmowane przez gminę powinny zmierzać do poprawienia sytuacji w obszarach niewydolnych (niekonkurencyjnych). Strategia konkurencyjna mini-maxi to przezwyciężenie słabości przy wykorzystaniu szans. Mamy tu do czynienia z JST, która ma przewagę słabych stron nad mocnymi, ale sprzyja jej układ warunków zewnętrznych. Strategia powinna polegać na wykorzystywaniu tych szans przy jednoczesnym zmniejszaniu lub poprawianiu niedociągnięć wewnętrznych. Przy wykorzystaniu istniejących zasobów i atutów gminy poprzez właściwe działania inwestycyjne w dziedzinie infrastruktury społecznej i działania organizacyjne - możliwa jest poprawa standardu życia mieszkańców gminy.

Specyfika materii pomocy społecznej powoduje, że nie zawsze możliwe będzie „odpowiedzenie” na słabości bądź zagrożenia mocną stroną. Analiza SWOT ujawnia słabość potencjału wykonawczego polityki społecznej już w punkcie wyjścia: wobec wielu zidentyfikowanych zagrożeń nie ma żadnego gotowego sposobu zapobieżenia im. Może się okazać, że potencjał taki trzeba dopiero zbudować i będzie to jedno z wyzwań strategicznych stojących przed gminą. Analogiczna sytuacja dotyczy słabych stron, które warto przełamywać opierając się na zidentyfikowanych szansach, jednak nie zawsze będzie to możliwe.

Jako mocną stroną w analizie SWOT uwzględniono sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej i dobrą współpracę między nimi, przy czym w zasadzie nie można bezpośrednio planować z poziomu władz lokalnych wszystkich kierunków działań w polityce społecznej z uwagi na silny związek tej sfery z polityką centralną państwa, ale uwzględniać należy czynniki stymulujące do rozwiązywania problemów społecznych na jego terenie. Z oczywistych względów analizę ograniczono do wyodrębnienia czynników bezpośrednio związanych ze sferą społeczną.

Analiza SWOT stanowi syntetyczne ujęcie wskazanych obszarów problemowych i stanowi podsumowanie prezentowanej diagnozy oraz analizy sytuacji społecznej. Stała się ona podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych w dalszej części (część programowa SRPS).

2.5. Podsumowanie diagnozy

Analiza strategiczna i opracowanie diagnozy demograficzno-społecznej w procesie tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, pozwoliła rozpoznać najważniejsze problemy w sferze polityki społecznej, z jakimi zmagają się nasza gmina oraz stanowi podstawę do wyznaczenia obszarów strategicznych oraz kierunków działań strategicznych, służących rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.

Istotnym wyzwaniem społecznym na terenie Gminy Dobra jest wspieranie rodziny. Analiza danych Ośrodka Pomocy Społecznej i badań ankietowych wśród mieszkańców gminy wskazuje, że problemy w sprawach opiekuńczo–wychowawczych są jednymi z najczęstszych powodów udzielania pomocy społecznej, które wpływają na rozluźnienie więzi rodzinnych, ograniczenie zainteresowania dziećmi, ich wychowaniem czy odpowiednim kształtowaniem moralnym i społecznym. Kolejnym problemem z którymi borykają się rodziny z terenu gminy Dobra to ubóstwo. Jest to zauważalne zarówno przez Ośrodek Pomocy Społecznej jak i samych mieszkańców którzy wyrazili to w przeprowadzonym badaniu sondażowym w ankiecie diagnostycznej.

Niepokojącymi problemami społecznymi zagrażającymi rodzinie i jej prawidłowym funkcjom o znacznej skali to zjawiska uzależnienia od alkoholu oraz przemoc domowa. Problem alkoholowy stanowi 8,5% przyczyn przyznawania pomocy społecznej w Gminie Dobra, lokalna społeczność w badaniu ankietowym również stwierdziła że jest to istotny problem na terenie gminy. Problem alkoholowy często jest związany z przemocą domową, której poziom trudno jest zbadać z powodu niezgłaszania się osób nią dotkniętych do instytucji pomocowych, w szczególności, że przemoc domowa nie ogranicza się wyłącznie do agresji fizycznej, ale przyjmuje coraz to nowe oblicza, tj. przemoc ekonomicznej czy psychicznej. Oba zjawiska są niewątpliwie trudnymi problemami społecznymi, które ciężko jest zdiagnozować, eliminować i im przeciwdziałać.

Znaczące problemy społeczne występujące w gminie Dobra dotyczą osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Problemy osób starszych wynikają z zachodzących zmian

demograficznych, które wpływają na postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co następnie wiąże się z wielochorobowością wynikająca z wieku i starzejącej się populacji. Jest to problem zauważalny również z punktu widzenia mieszkańców gminy, którzy w ankiecie jako problemy społeczne wymagające szczególnej uwagi wskazali: starzenie się społeczności lokalnej oraz problemy ludzi starszych. Natomiast główne powody przyznawania pomocy przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrej to niepełnosprawność i długotrwała choroba. Konieczne jest podejmowanie działań poprawiających warunki życia osób starszych i z niepełnosprawnościami. Analiza badań ankietowych wskazuje, że według społeczności lokalnej to właśnie problemy zdrowotne i dostępność usług medycznych, a także problemy finansowe czy brak ofert pracy dla osób z niepełnosprawnością są głównymi problemami tych grup społecznych.

Mieszkańcy gminy w ankiecie konsultacyjnej „Problemy społeczne w opinii środowiska lokalnego” mieli również możliwość wskazania pozostałych najistotniejszych problemów w ich otoczeniu. Najniżej ocenionym przez mieszkańców obszarem życia w gminie jest dostęp do opieki zdrowotnej. Ponad 70% ankietowanych uznało, że opieka zdrowotna w gminie Dobra jest na poziomie niezadowalającym. Samorząd gminny powinien podjąć działania zmierzające do poprawy zarówno dostępu jak i zakresu usług medycznych, a także dbać o działania profilaktyczne i promujące zdrowy styl życia wśród mieszkańców. W opinii mieszkańców niezadowalająca jest również oferta kulturalna, w tym dodatkowe zajęcia edukacyjne i rozwojowe dla dzieci, a także ograniczone formy spędzania czasu wolnego. Według badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy, a także według analizy i specyfiki gminy Dobra zawartej w jej charakterystyce niezbędne staje się również rozwijanie infrastruktury społecznej, w tym systemów komunikacji publicznej oraz integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.

Gmina Dobra nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału turystycznego i rekreacyjnego. Konieczna jest rozbudowa infrastruktury w tym zakresie, a także dalsza modernizacja i budowa nowych obiektów sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych. Prawie połowa mieszkańców gminy zamieszkuje obszary wiejskie. Mieszkańcy wskazują, że na tych obszarach również należy zadbać o rozwój organizacji i infrastruktury czasu wolnego. Pomimo że początkiem 2024 swoją działalność rozpoczął Dom Kultury w Dobrej, w dalszym ciągu wskazane jest rozszerzanie działań aktywizujących mieszkańców, zarówno w postaci imprez kulturalnych, jak i rozwoju zajęć dodatkowych zarówno dla dzieci jak i dorosłych, w tym na obszarach wiejskich. Ważne dla mieszkańców gminy jest również podjęcie działań w celu zapewnienia funkcjonowania systemu komunikacji publicznej w gminie.

Bezrobocie i brak miejsc pracy jest problemem szczególnie zauważalnym wśród mieszkańców, którzy w ankiecie dotyczącej problemów społecznych najczęściej wskazywali, że ten problem wymaga szczególnej uwagi władz samorządowych. Duża liczba mieszkańców gminy szuka zatrudnienia poza jej obszarem z powodu niewystarczającej ilości zakładów pracy. Wyzwaniem dla gminy Dobra będzie aktywizacja gospodarcza całej gminy, przyciągnięcie nowych inwestycji, wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy.

W przeprowadzonej analizie strategicznej- SWOT wyodrębniono kluczowe czynniki oddziałujące na obszar społeczny w gminie Dobra. Z analizy wynika, że najmocniejsze strony gminy to: atrakcyjne położenie gminy pod względem rekreacyjnym i wypoczynkowym, dobrze działające organizacje zwiększające integrację i aktywizację mieszkańców oraz sprawnie działające instytucje w obszarze polityki społecznej i dobra współpraca między

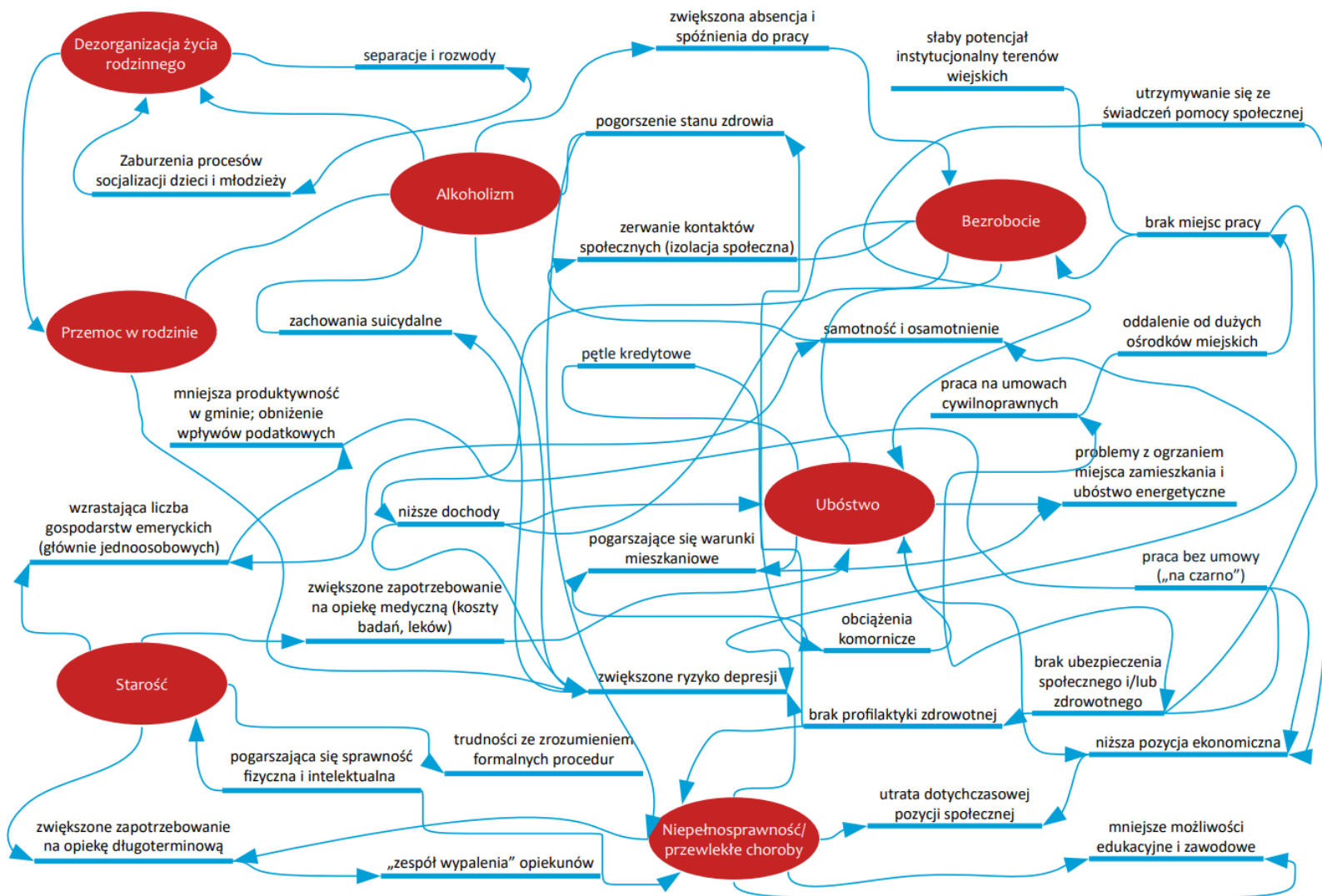
nimi. Z kolei do słabych stron gminy stwarzających zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju i zintegrowanej polityki społecznej zaliczono: słabą sieć komunikacji publicznej, służbę zdrowia, wysokie bezrobocie oraz niewykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny.

Na podstawie przeprowadzonych badań i danych Ośrodka Pomocy Społecznej ustalono, że na obszarze gminy Dobra nie występują problemy społeczne: sieroctwo, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, problemy wynikające z klęsk żywiołowych czy ekologicznych. Z kolei powody trudnej sytuacji życiowej spowodowane potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezdomnością, trudnościami w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, na obszarze JST mają charakter marginalny i w skali gminy problemy te nie są istotne. W analizie strategicznej Strategii Rozwiązywania Problemów gminy Dobra na lata 2024-2030 nie ujęto potrzeby realizacji zadań związanych z w/w problemami z uwagi na ich niewystępowanie bądź ich niewielki udział na obszarze gminy. Problemy społeczne związane z pandemią Covid-19 nie zostały uwzględnione z powodu jej zakończenia. SRPS ma charakter otwarty i będzie podlegać aktualizacji w przypadku pojawienia się nowych lub zakończenia już istniejących problemów społecznych.

Odzwierciedlenie współzależności w obrębie różnych problemów stanowi pajęczyna problemów społecznych rys. 38 oraz przykładowe drzewo problemów rys. 39 na których ukazano skomplikowany układ współzależności w obrębie różnych problemów, ich wzajemne oddziaływanie oraz złożoność przyczyn. Pajęczyna problemów społecznych pokazuje, jak trudne jest wyjście z niej poprzez skupienie się na rozwiązaniu tylko pojedynczego problemu. Poprzez działania naprawcze w poszczególnych obszarach można pośrednio i bezpośrednio oddziaływać pozytywnie na występujące w JST problemy społeczne. Drzewo problemów społecznych z kolei ukazuje diagnozę i analizę problemów społeczności lokalnej, polegającą na ukazaniu związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy problemami, poprzez wybranie kluczowego problemu i wskazanie zjawisk które są jego skutkami, oraz wskazanie zjawisk i problemów które są jego przyczynami.

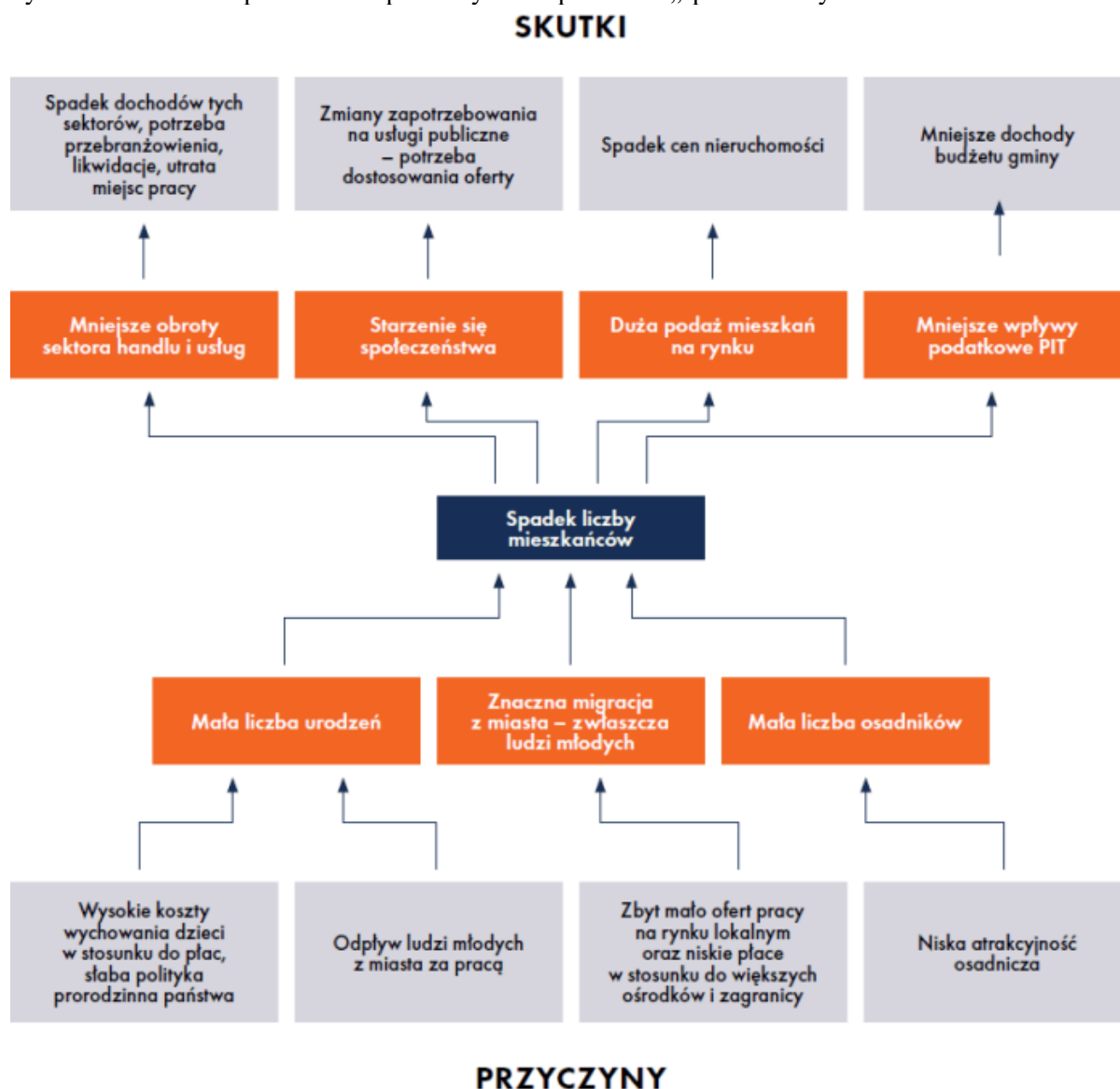
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030

Rysunek 37. Pajęczyna problemów społecznych

Źródło: por.: Strategia rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny cz. II, s. 123, projekt STRATEGOR.

Rysunek 38. Drzewo problemów społecznych dla problemu „spadek liczby mieszkańców”

Źródło: <https://forumlogopedy.pl/media/cache/thumb/uploads/5d0/c96/5d0c96862f1b7082647096.png>; podr.: Strategie rozwiązywania problemów społecznych. Podręcznik metodyczny cz. II, s. 124, projekt STRATEGOR.

Na podstawie wniosków z diagnozy i analizy strategicznej opracowano bazę korelacji stanowiącą analizę przyczynowo- skutkową problemów społecznych dla gminy Dobra (tabela nr 37). Baza korelacji ukazuje współzależności w obrębie różnych problemów i sfer społecznych, a także ich wzajemne oddziaływania między sobą. Jedno niekorzystne zjawisko społeczne może wywołać inne problemy, które następnie rodzą kolejne trudności. Baza korelacji wskazuje, że nie powinno się koncentrować na interwencji rozwiązującej jeden pojedynczy problem społeczny, ponieważ problemy społeczne mają ściśle połączenie z innymi obszarami i oddziaływanie na poszczególne obszary może wpływać na zmniejszenie problemów.

Tabela 37. Baza korelacji między problemami i strefami społecznymi dla gminy Dobra

Obszary problemowe	Wsparcie rodziny	Korelacje	<ul style="list-style-type: none"> - <u>edukacja</u> (wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci, pomoc rodzicom w edukowaniu dzieci) - <u>przeciwdziałanie uzależnieniom</u> (uzależnienie jednego członka rodziny prowadzi do dysfunkcji i negatywnie wpływa na funkcjonowanie całej rodziny) - <u>przeciwdziałanie przemocy w rodzinie</u> (przemoc negatywnie wpływa na rozwój i wychowanie dziecka, prowadzi do braku poczucia bezpieczeństwa) - <u>promocja zatrudnienia</u> (brak możliwości zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych rodziny związany z bezrobociem)
	Ubóstwo		<ul style="list-style-type: none"> - <u>bezrobocie</u> (brak pracy i wynagrodzenia ma decydujący wpływ na sytuację materialną osób i rodziny) - <u>edukacja</u> (ogranicza szanse edukacyjne dzieci; pozbawia aspiracji edukacyjnych dzieci i aspiracji zawodowych dorosłych) - <u>uzależnienia i przemoc</u> (ubóstwo często prowadzi lub jest spowodowane patologiami społecznymi takimi jak uzależnienia lub przemoc domowa) - <u>wspieranie rodzin</u> (zagroża ich prawidłowemu rozwojowi i uczestnictwu w społeczeństwie, a także ogranicza wybór i szanse życiowe) - <u>niepełnosprawność</u> (osoby niepełnosprawne w rodzinie zwiększają ryzyko zagrożenia ubóstwem z powodu zwiększonych kosztów utrzymania i ograniczonej możliwości zatrudnienia) - <u>dzieci</u> (najczęściej ubóstwem zagrożone są dzieci jako członkowie rodzin, ponieważ są zależne finansowo od dorosłych, zagroża to ich prawidłowemu rozwojowi) - <u>osoby starsze</u> (często funkcjonowanie w jednoosobowych gospodarstwach domowych, niska wysokość świadczeń emerytalno-rentowych przy jednoczesnych ograniczonych możliwościach podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji materialnej z powodu stanu zdrowia, wieku) - <u>wykluczenie społeczne</u> (spowodowane biedą zagrażającą marginalizacją i wykluczeniem społecznym)
	Uzależnienia		<ul style="list-style-type: none"> - <u>promocja zatrudnienia</u> (długotrwałe bezrobocie, brak stabilności finansowej, prowadzi do prób zapomnienia o problemach i ich odreagowania poprzez stosowanie używek) - <u>edukacja</u> (profilaktyka i edukacja w zakresie uzależnień zmniejszają ryzyko wystąpienia dysfunkcji w rodzinie, pomagają podejmować wczesną interwencję) - <u>przeciwdziałanie przemocy w rodzinie</u> (uzależnienia często prowadzą do braku samokontroli osoby uzależnionej i stosowania przez nią przemocy wobec rodziny) - <u>ubóstwo</u> (osoby uzależnione tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w społeczeństwie i utrzymania zatrudnienia; konieczność zakupu używek ważniejsza od zaspokojenia potrzeb bytowych) - <u>wspieranie rodziny</u> (wpływają na dezorganizację i stwarzają zagrożenie dla funkcjonalności rodziny; wpływają na rozluźnienie więzi rodzinnych, ograniczenie zainteresowania dziećmi, ich wychowaniem czy odpowiednim kształtowaniem moralnym i społecznym) - <u>przestępczość</u> (zwiększenie poziomu przestępczości pod wpływem alkoholu i środków psychoaktywnych, spowodowanych brakiem zahamowań) - <u>zdrowie</u> (uzależnienia negatywnie wpływają na stan zdrowia i są przyczyną wielu niebezpiecznych i długotrwałych schorzeń)

Obszary problemowe	Przemoc domowa	Korelacje	<ul style="list-style-type: none"> - <u>przeciwdziałanie uzależnieniom</u> (częste współwystępowanie zjawiska przemocy z uzależnieniami, osoby uzależnione od alkoholu i substancji psychoaktywnej często są sprawcami przemocy domowej) - <u>wspieranie rodziny</u> (profilaktyka przemocy przez m.in. poradnictwo specjalistyczne, terapię, akcje informacyjne, wpływa na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji) - <u>edukacja</u> (zwiększenie akcji informacyjnych podnoszą świadomość praw osób zagrożonych przemocą i przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie) - <u>ochrona zdrowia</u> (udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową) - <u>promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu</u> (brak stabilności finansowej bezpieczeństwa ekonomicznego i poczucia panowania nad własnym życiem sprzyja występowaniu zachowań przemocowych)
	Osoby niepełnosprawne i dotknięte długotrwałą chorobą		<ul style="list-style-type: none"> - <u>promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu</u> (problemy w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełno sprawnościami wynikające z niskich kwalifikacji, niechęcią pracodawców do zatrudniania osób niepełnosprawnych czy barierami architektonicznymi) - <u>opieka zdrowotna</u> (szeroki dostęp do usług medycznych i rehabilitacyjnych znacząco wpływa zarówno na jakość życia jak i poprawę zdrowia osób z niepełnosprawnościami) - <u>ubóstwo</u> (wynikające z ograniczonych możliwości zarobkowych i niskich świadczeń rentowych) - <u>wykluczenie społeczne</u> (osoby niepełnosprawne często borykają się z barierami architektonicznymi, komunikacyjnymi, cyfrowymi, a także biernością, niechęcią, niewiedzą czy brakiem empatii wśród społeczeństwa przez co czują się wyobcowane i odsunięte od udziału w życiu społecznym) - <u>Infrastruktura społeczna</u> (osoby z niepełno sprawnościami borykają się z barierami architektonicznymi które ograniczają ich funkcjonowanie w społeczeństwie) - <u>osoby starsze</u> (niepełnosprawności i długotrwała choroba często są związane wiekiem i starzeniem się organizmu)
	Osoby starsze		<ul style="list-style-type: none"> - <u>osoby z niepełno sprawnościami i długotrwałe chore</u> (występowanie wielochorobowości w związku ze starzeniem się organizmu i ograniczaniem się sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu, konieczność zapewnienia odpowiedniej pomocy) - <u>wspieranie rodzin</u> (osoby starsze dzięki swojemu doświadczeniu i wiedzy stanowią cenne źródło nauki dla młodych pokoleń, a wsparcie rodziny znacząco ułatwi funkcjonowanie osobie starszej i umożliwi jak najdłuższy pobyt w jej naturalnym środowisku) - <u>opieka zdrowotna</u> (szeroki dostęp do usług medycznych i rehabilitacyjnych znacząco wpływa zarówno na jakość życia jak i poprawę zdrowia osób starszych, konieczność wsparcia przy zaburzeniach psychicznych wynikających z podeszłego wieku) - <u>ubóstwo</u> (powodowane przez niskie świadczenia emerytalno- rentowe, prowadzenie jednoosobowego gospodarstwa domowego i ograniczone możliwości dodatkowego zarobku spowodowane wiekiem i sprawnością, a także wzmożone koszty leków) - <u>wykluczenie społeczne</u> (spowodowane niezrozumieniem, brakiem empatii różnicami pokoleniowymi)
	Opieka zdrowotna		<ul style="list-style-type: none"> - <u>osoby starsze i z niepełno sprawnościami</u> (dostęp do rehabilitacji czy specjalistów znacząco wpłynie zarówno na jakość życia osób starszych i z niepełno sprawnościami jak i na ich możliwości aktywnego udziału w życiu społecznym) - <u>przeciwdziałaniem uzależnieniom</u> (brak wystarczającej opieki zdrowotnej, zły poziom zdrowia, duży poziom bólu wpływają na mniejsze poszanowanie dla swojego ciała i zdrowia, poszukiwania innych metod uśmierzenia bólu)

Obszary problemowe	Bezrobocie	Korelacje	<ul style="list-style-type: none"> - <u>edukacja</u> (możliwość przekwalifikowania się, podnoszenia kompetencji, ciągłego kształcenia co zapobiega utracie pracy lub szybkiemu znalezieniu nowej pracy) - <u>przeciwdziałanie uzależnieniom</u> (brak pracy może prowadzić do odreagowywania w negatywny sposób trudnej sytuacji, próby zapomnienia o problemie) - <u>wspieranie rodzin</u> (brak możliwości zaspokojenia materialnych potrzeb rodziny prowadzi do problemów rodzinnych, poczucia zagrożenia , niepewności, co w szczególności wpływa na funkcjonowanie dzieci w rodzinie) - <u>ubóstwo</u> (bezrobocie wiąże się z brakiem środków finansowych co wiąże się z niskim poziomem życia i brakiem możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych) - <u>zdrowie</u> (długotrwałe bezrobocie i problemy ze znalezieniem pracy doprowadzają do utraty statusu społecznego, niskiej samooceny co może doprowadzić do depresji i zaburzeń psychicznych) - <u>wykluczenie społeczne</u> (powstające na skutek długotrwałego bezrobocia, które powoduje izolowanie się od społeczeństwa, zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym)
	Niewystarczająca oferta czasu wolnego		<ul style="list-style-type: none"> - <u>przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej</u> (rozwój zainteresowań, aktywne spędzanie czasu wolnego, pokazanie różnych ścieżek rozwoju sprawia że społeczeństwo, w szczególności dzieci i młodzież, nie szuka alternatywnych sposobów zapewnienia czasu i prób zapewnienia go używkami) - <u>wspieranie rodzin</u> (wskazywanie rodzinom kierunków i możliwości rozwoju, edukacji dzieci, integracja rodzin przy wspólnych zainteresowaniach) - <u>edukacja</u> (poszerzanie horyzontów poprzez kulturę i rozwijanie zainteresowań wpływa na większą chęć rozwoju, nauki i poznawania świata) - <u>zdrowie</u> (zajęcia sportowe poprawiają kondycję i ogólny stan zdrowia społeczeństwa, uczą zdrowego stylu życia)
	Brak rozwiniętej infrastruktury społecznej		<ul style="list-style-type: none"> - <u>promocja zatrudnienia</u> (dostęp do infrastruktury społecznej w tym placówek oświatowych, komunikacji, zwiększa możliwości i chęci podjęcia zatrudnienia dla osób bezrobotnych) - <u>edukacja</u> (dostępność i możliwość rozwijania i poszerzania zainteresowań, uzupełniania edukacji) - <u>aktywizacja i integracja społeczności lokalnej</u>- miejsca do realizowania i poszerzania własnych zainteresowań łączy ludzi i potęgują wśród nich chęci i możliwości większego rozwoju - <u>wspieranie rodzin</u> (dostęp do przedszkoli, służby zdrowia ułatwia funkcjonowanie rodzinom z dziećmi, w tym znalezienie pracy, dostęp do oferty edukacyjnej)
	Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności		<ul style="list-style-type: none"> - <u>osoby starsze i z niepełnosprawnościami</u> (zintegrowana lokalna społeczność, jest bardziej zorientowana w potrzebach i problemach jej członków i chętniej angażuje się w akcje pomocowe) - <u>edukacja</u> (rozwój horyzontów i zainteresowań wpływa na ciekawość świata i dalszą potrzebę poszerzania wiedzy) - <u>wspieranie rodzin</u> (możliwość integracji rodzin, wspólnego spędzenia czasu przy różnych przedsięwzięciach i wydarzeniach) - <u>przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy</u> (aktywna społeczność ma mniej czasu, potrzeb, a więcej motywacji by nie sięgać po używki)

Źródło: opracowanie własne

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Punktem wyjścia do sformułowania głównych założeń SRPS stanowią wnioski z przeprowadzonej diagnozy oraz wyniki analizy strategicznej. Założenia przekładają się z kolei na kształt wizji, a w następnej kolejności misji oraz stawianych celów strategicznych, a także określonych sposobów ich realizacji. Założenia definiują w sposób syntetyczny pożądaną model rozwoju gminy odnoszący się do głównych zasad polityki społecznej. Stanowią wsparcie dla decyzji podejmowanych w procesie opracowania części planistycznej strategii - definiują w sposób syntetyczny pożądaną model rozwoju gminy odnoszący się do głównych zasad polityki społecznej.

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i strategicznych kierunków działań, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, jej ram finansowych, analizy ryzyk oraz zasad dotyczących wdrażania SRPS i sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji dokumentu.

Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych.

Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 39. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

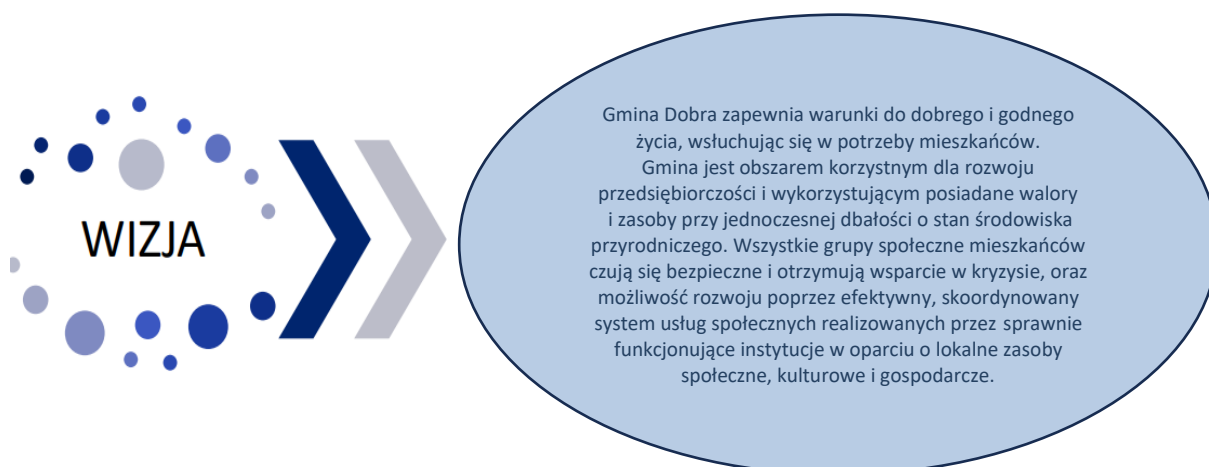
Elementy procesu planowania strategicznego:

- charakterystyka Gminy i diagnoza sytuacji społecznej,
- analiza SWOT,
- misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych,
- cele strategiczne i operacyjne,
- działania strategiczne,
- zakładane rezultaty Strategii.

3.1. Wizja i Misja w obszarze zintegrowanej polityki społecznej Gminy Dobra

Opracowanie wizji w SRPS wiąże się z przedstawieniem docelowego wizerunku gminy w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, z określeniem celów i kierunków działań w perspektywie kilku lub kilkunastu lat. Wizja wskazuje kluczowe wyzwania i obszary priorytetowe, w których JST powinna przyjąć aktywną postawę na rzecz przemian zarówno społecznych, jak i gospodarczych. Rolą wizji jest także pomoc dla instytucji wspierających działania służące poprawie jakości życia mieszkańców, poprzez nakreślenie obszarów, na których należy skoncentrować starania. Wizja jest pożądanym obrazem przyszłości naszej Gminy- wskazując sposoby rozwiązywania problemów społecznych z wykorzystaniem jej zdiagnozowanych potencjałów.

Wizja określona w Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości stanowiąc określony punkt orientacyjny. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie Miasta i Gminy Dobra została opracowana przez Zespół w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej.

Sformułowanie wizji pozwoliło na zdefiniowanie misji.

Misja gminy w obszarze zintegrowanej polityki społecznej wyraża dalekosiężne zamierzenia i aspiracje gminy. Wskazuje i komunikuje interesariuszom kierunki działania poprzez określenie granic, w których są zawarte wybory strategiczne, w tym dążenia, zamiary i wartości, na których się opieramy.

Misja ściśle koresponduje z wizją, stanowiąc jej wyraz na potrzeby realizacji strategii.

3.2. Cele i kierunki strategicznych działań oraz prognozy zmian

Przesłaniem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Zapewnienie odpowiednich warunków do prawidłowego funkcjonowania osób i rodzin jest podstawowym zadaniem efektywnej polityki lokalnej.

Obszary strategiczne, wyszczególnione w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra, wynikają z przyjętej wizji i misji rozwoju społecznego Gminy w perspektywie 2030 roku i stanowią wypadkową:

1. aktualnej sytuacji społeczno-ekonomicznej gminy, zauważanych potrzebach mieszkańców (deficytów i zagrożeń), z wyraźnym i istotnym kontekstem demograficznym (to, co aktualnie pojawia się w praktyce życia społecznego i wymaga szerszej interwencji publicznej),
2. zapisów w aktach prawnych wyższej rangi (por.: rozdział 1.3) a także zaleceniach ogólnych, opartych na trendach makroregionalnych, zauważalnych w polityce krajowej.

Rysunek 40. Główne obszary polityki społecznej w Gminie Dobra do 2030 roku

Źródło: opracowanie własne

W Gminie Dobra, w oparciu o przeprowadzoną diagnozę i analizę strategiczną, zdefiniowano 3 główne, kluczowe obszary polityki społecznej, które zostały wyodrębnione za pomocą głównych grup odbiorców działań lub stref współdziałania: rodzina; osoby starsze, niepełnosprawne, zagrożone wykluczeniem społecznym lub marginalizacją oraz jakość życia mieszkańców (por.: rysunek 40). Wskazane obszary wzajemnie się przenikają i dopełniają (umowny charakter podziału). Sprawna i efektywna realizacja zapisów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest możliwa tylko przy integracji kierunków działania. Dla każdego z ww. obszarów priorytetowych wyznaczono cele strategiczne, a także

służące im najistotniejsze cele operacyjne (o krótszej perspektywie czasowej), które ułatwią realizację założonej wizji i misji rozwoju (rysunek nr 41).

Rysunek 41. Plan strategiczny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030- obszary priorytetowe, cele strategiczne i strategiczne kierunki działań

<p>OBSZAR PRIORYTETOWY I RODZINA</p>	<p>OBSZAR PRIORYTETOWY II OSOBY STARSZE, NIEPEŁNOSPRAWNE, zagrożone wykluczeniem lub marginalizacją</p>	<p>OBSZAR PRIORYTETOWY III JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW</p>
<p>CEL STRATEGICZNY I WSPARCIE RODZINY</p>	<p>CEL STRATEGICZNY II UŁATWIENIE FUNKCJONOWANIA OSOBOM STARSZYM I NIEPEŁNOSPRAWNYM W ŚRODOWISKU LOKALNYM</p>	<p>CEL STRATEGICZNY III STYMULOWANIE ROZWOJU SPOŁECZNEGO I POPRAWA STANDARDU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW</p>
<p>Strategiczny kierunek działań 1.1. Rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 2.1. Stworzenie osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 3.1. Podjęmowanie działań w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia</p>
<p>Strategiczny kierunek działań 1.2. Podjęmowanie działań na rzecz zmniejszania zjawiska przemocy w rodzinie</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 2.2. Podnoszenie poziomu świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych i niepełnosprawnych</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 3.2. Rozwój infrastruktury społecznej</p>
<p>Strategiczny kierunek działań 1.3. Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zwalczanie ich skutków</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 2.3. Poprawa warunków życia osób chorych oraz osób z niepełnosprawnościami</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 3.3. Integracja i aktywizacja środków lokalnych</p>
<p>Strategiczny kierunek działań 1.4. Zmniejszenie skali ubóstwa w rodzinach</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 2.4. Zapobieganie marginalizacji i rozwoj systemu wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p>	<p>Strategiczny kierunek działań 3.4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy</p>

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczone cele wpisują się i pozostają w ścisłej korelacji z celami rozwoju zapisanymi w Strategii Rozwoju Gminy na lata 2017-2026, gdzie główne cele strategiczne i kierunki działań, w nawiązaniu do prowadzonej obecnie polityki zrównoważonego rozwoju,

zostały określone w 3 obszarach: społeczeństwo, gospodarka i infrastruktura oraz przyjazne środowisko (por.: tabela nr 38 poniżej).

Tabela 38. Główne kierunki rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026

Obszar	Cel strategiczny
Społeczeństwo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stworzenie warunków dla rozwoju społeczno– zawodowego miejscowej ludności, 2. Zwiększenie współpracy Urzędu Miejskiego w Dobrej z mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi,
Gospodarka i infrastruktura techniczna	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa warunków dla inwestorów chcących prowadzić działalność gospodarczą na terenie gminy, 2. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i poprawa warunków rozwoju małych przedsiębiorstw, 3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb ludności.
Przyjazne środowisko	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie potencjału przyrodniczego gminy Dobra, 2. Inwestycje w odnawialne źródła energii i poprawa sprawności energetycznej budynków, 3. Ochrona i właściwe wykorzystanie dziedzictwa przyrodniczego, kulturowego i historycznego Gminy Dobra.

Źródło: opracowanie na podstawie Strategii Rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026

Realizacji celów SRPS służą zdefiniowane w dokumencie kluczowe zadania i projekty, określające ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej wskazanych w dokumencie interesariuszy polityki społecznej w Gminie Dobra.

Zintegrowany potencjał instytucji, organizacji i innych podmiotów (lokalnego środowiska) działających w sferze społecznej został zaangażowany do realizacji celów i osiągnięcia założonych w prognozie zmian/rezultatów Strategii. Wskazano podmioty odpowiedzialne i partnerów w działaniach na rzecz poszczególnych grup beneficjentów.

Ponieważ zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne powinny być realizowane w formie konkretnych zadań czy przedsięwzięć, możliwe działania, zaplanowane do podjęcia w ramach wybranych celów strategicznych i operacyjnych, wraz z prognozą zmian społecznych w poszczególnych obszarach i przyjętymi miernikami, zostały zaprezentowane w dalszej części dokumentu.

Na potrzeby monitorowania postępów w zakresie realizacji gminnej polityki społecznej została skonstruowana lista rekomendowanych mierników ilościowych i jakościowych (wskaźniki produktu i rezultatu- w tym wskaźniki kontekstowe por. tab. 1). Lista ta stanowi propozycję bazową, która może podlegać modyfikacji w trakcie procesów monitorowania zależnie od potrzeb jednostek wdrażających.

SRPS stało się także podstawą do usystematyzowania działań i objęcia ich kontrolą społeczną w zakresie efektywności poszczególnych przedsięwzięć.

Cel strategiczny I **Wsparcie rodziny**

Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która zapewnia zastępowalność pokoleń oraz tworzy szanse i możliwości rozwoju Gminy. Liczba mieszkańców Gminy Dobra maleje, a społeczność lokalna starzeje się w dużym tempie, czego przyczyną jest zarówno ujemny przyrost naturalny na przestrzeni ostatnich lat jak i ujemne saldo migracji. Dlatego ważnym kierunkiem działań w polityce społecznej jest wzmocnienie polityki prorodzinnej w Gminie Dobra, a także zapewnienie rodzinom wsparcia w wypełnianiu jej funkcji oraz efektywnego zwalczania kryzysów w rodzinie w tym sprawnego przeciwdziałania problemom: alkoholizmu, uzależnień i przemocy. Strategia rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra jest zatem ukierunkowana na wsparcie rodzin poprzez zapewnienie rodzinom godnych warunków bytowych oraz podniesienie jakości ich życia.

Wsparcie rodzin to przede wszystkim tworzenie warunków do tego aby rodziny mogły trwać i się rozwijać, a także wspomaganie rodzin we wszystkich fazach tego rozwoju, w tym zaspokojenie potrzeb bytowych rodzin, dzieci i osób ubogich. Jest to również wykrywanie zagrożeń i problemów już w momencie pojawienia się ich pierwszych symptomów, a także kompleksowa pomoc w sytuacjach kryzysowych oraz niwelowaniu ich skutków. Celem wsparcia rodziny jest ograniczenie umieszczania dzieci w pieczy zastępczej z powodu problemów z którymi zmagają się rodziny, poprzez wspieranie i naukę samodzielnego radzenia sobie z nimi. Pomoc powinna być udzielana w sposób racjonalny, efektywny oraz adekwatny do zdiagnozowanych problemów i potrzeb,

Wsparcie w sytuacjach kryzysowych dotyczy również problemów alkoholowych, stosowania używek lub przemocy. Są to zagrożenia które mają negatywny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno u pojedynczych osób jak i u całych rodzin, a konsekwencje dotyczą nie tylko osób u których występuje problem, ale również ich rodzin i wpływają na całą społeczność powodując wiele szkód. W związku z tym Strategia obejmuje również działania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, uzależnień i przemocy przy szerokiej współpracy różnych podmiotów.

Zaplanowano szereg działań niezbędnych do osiągnięcia powyższego celu. Wśród nich znajdują się takie jak zintensyfikowanie pracy socjalnej, pracy z asystentem rodziny, pomoc i edukacja rodzin mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem, działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapewnienia wsparcia osobom dotkniętym problemem, prowadzenie profilaktycznej działalności edukacyjnej dot. uzależnień i przemocy, działania lecznicze i terapeutyczne dla osób zagrożonych uzależnieniem i ich bliskich, oraz pomoc rzeczową i finansową dla osób i rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Strategiczny kierunek działań 1.1 Rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w prawidłowym wypełnianiu swoich funkcji**Beneficjenci: Rodziny z dziećmi**

Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo- wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych	OPS	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, poradnia psychologiczno- pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, prokuratura rejonowa, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościoła, społeczność lokalna
Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo – wychowawczą	OPS	
Zapewnienie wsparcia asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych	OPS	
Rozwijanie współpracy z pedagogami szkolnymi	OPS, jednostki oświatowe	
Podjęcie działań wspierających procesy wychowawcze w rodzinach niepełnych	OPS, PCPR	
Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Dobra na lata 2024 – 2026	OPS, UM	
Realizacja programów i projektów finansowanych ze środków zewnętrznych na rzecz rodzin i dzieci	OPS, UM, NGO, jednostki oświatowe	

Strategiczny kierunek działań 1.2. Podejmowanie działań na rzecz zmniejszania zjawiska przemocy w rodzinie**Beneficjenci: Dzieci i rodziny zagrożone przemocą**

Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej w tym dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy domowej	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, poradnia psychologiczno- pedagogiczna,
Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjno - edukacyjnych	Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy domowej	

Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania domowej	placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, NGO, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, prokuratura rejonowa, Punkty Konsultacyjno- Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Inicjowanie działań mających na celu wspieranie dzieci z rodzin, gdzie występuje problem przemocy domowej	OPS, NGO, jednostki oświatowe	
Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	OPS, UM, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy domowej	
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania przemocy domowej	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania przemocy domowej	
Strategiczny kierunek działań 1.3.Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz zwalczanie ich skutków		
Beneficjenci: Rodziny i osoby zagrożone problemem alkoholowym		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Zapewnienie osobom uzależnionym od alkoholu i środków psychoaktywnych dostępu i dofinansowania do pomocy specjalistycznej	UM, OPS, GKRPA	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty - świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, NGO, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, prokuratura rejonowa, Punkty Konsultacyjno Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego	UM, OPS, GKRPA	
Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie	NGO, UM, OPS, GKRPA, jednostki oświatowe, policja	
Upowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby uzależnione i ich rodziny, a także przez sprawców i ofiary przemocy domowej, za pośrednictwem np. ulotek, biuletynów	UM, NGO, OPS, policja, GKRPA, jednostki oświatowe	
Realizowanie Gminnego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz Programu Terapeutycznego	UM, policja, OPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	

Podjęcie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami przemocy w rodzinie i uzależnień	OPS, NGO, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
Strategiczny kierunek działań 1.4. Zmniejszenie skali ubóstwa w rodzinach		
Beneficjenci: Dzieci i rodziny		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej, w tym realizacja programu dożywiania dzieci i osób niesamodzielnych	OPS	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, PUP, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, NGO, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, placówki leczenia uzależnień, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, prokuratura rejonowa, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich poprzez realizację świadczeń rodzinnych oraz pomocy osobom uprawnionym do alimentów	OPS	
Udział w programie Karta Dużej Rodziny	OPS	
Mobilizowanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie samopomocy np. pomocy sąsiedzkiej, organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich	OPS, UM, NGO	
Podjęcie działań edukacyjnych mających na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, np. poprzez edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym	OPS, UM, NGO	

Prognoza zmian	Wskaźniki monitoringowe:
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa funkcjonowania rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo wychowawczymi, • wzrost poziomu wiedzy w rodzinach dotyczących właściwego wypełniania ról rodzicielskich • skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających problemy opiekuńczo- wychowawcze • wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy. • zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie • zmniejszenie liczby osób uzależnionych i współuzależnionych • efektywniejsze wsparcie dla osób uzależnionych, dotkniętych przemocą i ich rodzin • ograniczenie skutków przemocy w rodzinie • podniesienie poziomu wiedzy wśród społeczności lokalnej w tym dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień i przemocy w rodzinie • podniesie jakości życia rodzin • poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych. • zaspokojenie potrzeb bytowych rodzin z dziećmi, oraz osób ubogich 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu wielodzietności i ochrony macierzyństwa (w↑) • Liczba rodzin objętych pracą socjalną (w ↑) • Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny (w↑) • Liczba usług asystenckich realizowana na terenie gminy (w↑) • Liczba podejmowanych działań interdyscyplinarnych na rzecz wsparcia rodziny(w↑) • Przyrost naturalny w przeliczeniu na 1 tys. Ludności (w↑) • Ludność (w↑) • Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (w↑) • Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty (stabilnie/ malejąca) • Liczba osób objętych działaniem zespołu interdyscyplinarnego (stabilnie/ malejąca) • Liczba inicjatyw i akcji edukacyjnych, z zakresu uświadamiania zagrożeń związanych z uzależnieniami oraz liczba ich uczestników (w↑) • Liczba osób/rodzin korzystających ze wsparcia w zakresie problemu przemocy, problemów alkoholowych i innych uzależnień (stabilna/ malejąca) • Liczba wydanych kart dużej rodziny (w↑) • Liczba rodzin objętych pomocą społeczną (w↑) • Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i/lub bezrobocia (s↓)

CEL STRATEGICZNY II

Ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym

Dane oraz prognozy demograficzne dla Gminy Dobra wskazują na proces starzenia się społeczeństwa. Udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności lokalnej jest znaczący i stale wzrasta. Oznacza to, że stale zwiększa się zapotrzebowanie na usługi i świadczenia kierowane do osób starszych, u których ponadto zwiększa się możliwość wystąpienia chorób i niepełnosprawności. Ponadto, w związku ze zmianami cywilizacyjnymi- migracjami zarobkowymi, rodziny mają ograniczone możliwości stałej opieki nad osobami starszymi, w tym o specjalnych potrzebach. Osoby starsze również ciężko odnajdują się w cyfrowej rzeczywistości i nie zawsze mają dostęp do aktualnych informacji.

W związku z powyższym Strategia skierowana jest na dążenie do pełniejszego włączania osób starszych i niepełnosprawnych w życie społeczności lokalnej, ich aktywizację, a także poprawę funkcjonowania i jakości życia. Organizacja oferty kulturalnej, rekreacyjnej, sportowej i rozwojowej kierowanej dla osób starszych i niepełnosprawnych zwiększy ich integrację z pozostałymi grupami społecznymi, a także zapewni rozwój i organizację czasu wolnego. W związku ze wzrostem zapotrzebowania na tego typu działalności oferta powinna być stale rozszerzana. Samorząd powinien również wspierać i zachęcać do tworzenia i kontynuowania inicjatyw prowadzących do samoorganizowania się seniorów w różne organizacje i grupy nieformalne, co pomoże realizować ofertę dla osób starszych i budować pozytywny wizerunek starości w społeczności lokalnej, a także zwiększy współpracę międzypokoleniową między osobami starszymi i organizacjami ich skupiającymi, a szkołami i placówkami oświatowymi na rzecz wspólnych projektów i przedsięwzięć, co miałyby korzyści dla wszystkich grup społecznych.

Strategia obejmuje także działania skierowane dla osób z niepełnosprawnościami zarówno kształtujące wrażliwość społeczną na ich potrzeby poprzez kreowanie właściwych postaw społecznych i przełamywanie barier jak i również działania doraźne podnoszące jakość i warunki życia osób chorych i z niepełnosprawnościami, w tym działania monitorujące stan i potrzeby tych osób, doskonalenie i realizacja systemu świadczenia usług opiekuńczych, oraz wspieranie rodzin w procesie opieki domowej, aby osoby starsze i schorowane mogły jak najdłużej pozostać w środowisku rodzinnym. Niezbędna jest również profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowia wśród osób starszych i niepełnosprawnych.

Strategia zakłada również zwiększenie polityki włączenia społecznego dla osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem. W tym celu uwzględniono działania terapeutyczne, współprace z organizacjami społecznymi i lokalną społecznością które mają na celu zmienić postawę osób zagrożonych wykluczeniem na aktywną, co umożliwi im samodzielne rozwiązywanie własnych problemów. W kontekście osób najbardziej potrzebujących, zagrożonych problemami i ubóstwem zaplanowano rozwój infrastruktury mieszkań socjalnych i komunalnych. Istotne jest również w przypadku osób niepełnosprawnych włączenie ich do życia społecznego poprzez działania w zakresie usuwania barier architektonicznych, a także działania w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem. Niezbędne jest również zapewnienie poszerzenia zakresu działań informacyjnych, w tym stałego i aktualnego dostępu do informacji dla seniorów i osób wykluczonych cyfrowo.

Strategiczny kierunek działań 2.1. Stworzenie osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami warunków do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności

Beneficjenci: Seniorzy, osoby niepełnosprawne

Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Koordinacja kanałów informacyjnych dla seniorów, w tym informowanie o podejmowanych na ich rzecz działaniach	UM, NGO, OPS	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, gminne jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do seniorów i osób niepełnosprawnych	UM, NGO	
Współpraca i wsparcie różnych form samoorganizowania się seniorów: organizacji i stowarzyszeń seniorów, emerytów i rencistów	UM, NGO	
System zniżek na wydarzenia i ofertę kulturalno- rekreacyjną dla osób starszych i z niepełnosprawnościami	UM, NGO	
Propagowanie aktywności społecznej seniorów	UM, NGO	

Strategiczny kierunek działań 2.2. Podnoszenie poziomu świadomości społeczeństwa o potrzebach i problemach ludzi starszych i niepełnosprawnych

Beneficjenci: Społeczność lokalna

Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Podnoszenie świadomości społecznej odnośnie osób z niepełnosprawnością - działania edukacyjne i promocyjne, mające na celu przełamywanie barier mentalnych, kreowanie właściwych postaw społecznych wobec niepełnosprawności	UM, NGO	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno- Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Działania z zakresu integracji międzypokoleniowej, w tym m.in. realizacja wspólnych projektów we współpracy przedszkoli, szkół i placówek oświatowych, instytucji kultury oraz klubów i stowarzyszeń osób starszych	NGO, jednostki oświatowe	
Edukacja na rzecz pozytywnego postrzegania starości i niepełnosprawności w społeczeństwie (kampanie społeczne, wydarzenie kulturalno-oświatowe)	UM, NGO, lokalne media	

Strategiczny kierunek działań 2.3. Poprawa warunków życia osób chorych oraz osób z niepełnosprawnościami

Beneficjenci: Osoby niepełnosprawne i chore		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Systematyczne monitorowanie potrzeb osób starszych, schorowanych, samotnych i niepełnosprawnych.	OPS	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno- Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Realizacja usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.	OPS	
Podejmowanie działań w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej i komunikacyjnej na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami.	UM	
Działania na rzecz wydłużenia przebywania seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą, szczególnie w przypadku współwystępowania niepełnosprawności	OPS, UM	
Podejmowanie i rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem	OPS, NGO, PFRON, placówki ochrony zdrowia	
Doskonalenie i rozwijanie systemu świadczenia usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych	OPS	
Profilaktyka i promocja zdrowia wśród osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych	Placówki ochrony zdrowia, OPS, UM, NGO	
Strategiczny kierunek działań 2.4. Zapobieganie marginalizacji i rozwój sytemu wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		
Beneficjenci: Osoby zagrożone wykluczeniem i marginalizacją		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Działania na rzecz reintegracji i utrzymywania aktywności zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (przy uwzględnieniu ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej)	UM, NGO, PUP Łobez	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno- Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Opracowanie programu spłaty/odpracowania zaległości czynszowych	UM	
Zabezpieczenie mieszkań socjalnych, komunalnych	UM	
Udzielanie pomocy psychologiczno- terapeutycznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i izolacją społeczną	NGO, UM, OPS	
Umożliwienie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym powrotu do pełnienia ról społecznych poprzez organizowanie współpracy z organizacjami społecznymi i zwiększenie ich aktywności społecznej na rzecz lokalnej społeczności.	UM, NGO,	

Prognoza zmian	Wskaźniki monitoringowe:
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa dostępu do informacji dla osób starszych • zwiększony udział osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym • wyższa ilość usług i ich jakość, świadczonych osobom potrzebującym pomocy • wyższa jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania • rozszerzenie zakresu usług dla seniorów i osób niepełnosprawnych • zwiększenie możliwości i komfortu poruszania się osób starszych i z niepełno sprawnościami po terenie Gminy • zmiana postaw środowiska lokalnego wobec osób starszych i z niepełnosprawnością • zwiększenie dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością • zwiększenie organizacji czasu wolnego osób starszych oraz ich integracji społecznej • zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością na terenie Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym (w ↑) • Ilość kampanii informacyjnych skierowanych do seniorów (w ↑) • Liczba uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku (w ↑) • Liczba zajęć dla seniorów organizowanych przez organizacje pozarządowe, instytucje kultury oraz liczba ich uczestników (w ↑) • Liczba projektów z zakresu integracji międzypokoleniowej realizowanych we współpracy przedszkoli, szkół, instytucji kultury oraz domu seniora, klubów i stowarzyszeń osób starszych (w ↑) • Liczba działań wspierających integrację ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami (w ↑) • Liczba świadczonych usług opiekuńczych (w ↑) • Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych (w ↑) • Liczba osób uzyskujących wsparcie z Ośrodka Pomocy Społecznej ze względu na przewlekłą chorobę lub niepełnosprawność (stabilna) • Liczba osób umieszczonych w domach pomocy społecznej (w ↑) • Liczba działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową i zatrudnianie osób z niepełnosprawnościami i ilość uczestników w ww. (w ↑) • Liczba zarejestrowanych bezrobotnych z niepełnosprawnościami (w ↑)

CEL STRATEGICZNY III STYMULOWANIE ROZWOJU SPOŁECZNEGO I POPRAWA STANDARDU ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Czynniki wpływające na decyzje migracyjne i osadnicze, to takie które bezpośrednio wpływają na jakość i standard życia mieszkańców. Należą do nich między innymi opieka zdrowotna, infrastruktura społeczna, oferta spędzania czasu wolnego czy rynek pracy. W czasie coraz sprawniejszej komunikacji z aglomeracjami tworzącymi największe rynki pracy to właśnie te warunki stają się najważniejszymi motywatorami osadniczymi.

W związku z powyższym konieczne są działania zmierzające do poprawy ochrony zdrowia i zwiększenia świadomości w zakresie zdrowego stylu życia wśród mieszkańców Gminy Dobra. W tym zakresie Strategia przewiduje działania zapewniające społeczności gminy dostęp oraz poszerzenie świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, realizacji programów zdrowotnych, a także promowanie i prowadzenie badań profilaktycznych. Ważna jest również promocja aktywnego stylu życia i profilaktyka prozdrowotna wśród wszystkich mieszkańców, również tych najmłodszych.

Ważnym czynnikiem dla jakości życia mieszkańców jest stały rozwój infrastruktury społecznej, w tym budowa i modernizacja istniejących już obiektów. Niezbędne są działania zapewniające mieszkańcom bezpieczeństwo takie jak kontynuacja i budowa nowych obiektów infrastruktury drogowej, chodników, ścieżek rowerowych, oświetlenia, przejść dla pieszych czy poszerzenie zasięgu monitoringu wizyjnego. Istotnym zagadnieniem są również działania na rzecz funkcjonowania systemu komunikacji publicznej. Strategia uwzględnia również zadania na rzecz dalszego rozwoju i rozbudowy bazy sportowo- rekreacyjnej, a także kulturalnej w tym na terenach wiejskich.

Interesująca oferta spędzania wolnego czasu prowadzi do integracji i aktywizacji lokalnej społeczności co również przekłada się na atrakcyjność Gminy. Działania ukierunkowane na osiągnięcia tego celu obejmują zarówno organizację i promocję imprez dedykowanych dla wszystkich grup społecznych oraz cyklicznych wydarzeń o zasięgu regionalnym, jak również rozwój i inicjowanie projektów kulturalno- rozrywkowych, artystycznych i rekreacyjno- sportowych. Do poprawy jakości spędzenia czasu wolnego wśród dzieci i młodzieży przewidziane są działania zwiększające ilość i rodzaj zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych w tym zajęć wyrównawczych czy sportowych. Niezbędna jest również współpraca i wspieranie organizacji pozarządowych w szczególności tych działających w zakresie polityki społecznej.

Mimo iż sytuacja na polskim rynku pracy jest coraz lepsza, na co wpływ ma wzrost płac i spadek bezrobocia, stopa bezrobocia dla Gminy Dobra jest prawie dwukrotnie wyższa niż dla Województwa Zachodniopomorskiego. Praca stanowi szansę do samodzielności ekonomicznej i powinna stanowić podstawę funkcjonowania rodziny. W związku z tym Strategia przewiduje działania zmierzające do umożliwienia mieszkańcom utrzymania się z własnej pracy. We współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Łobzie planowane działania zawierają upowszechnienie informacji o wolnych miejscach pracy, szkoleniach dotacjach, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych oraz organizowanie prac subsydiowanych. Ponadto wśród zaplanowanych działań jest umacnianie przedsiębiorczości mieszkańców a także wsparcie w tworzeniu nowych miejsc pracy poprzez rozwój współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, oraz pozyskiwanie nowych inwestorów na terenie Gminy.

Strategiczny kierunek działań 3.1. Podejmowanie działań w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony zdrowia i zdrowego stylu życia		
Beneficjenci: Społeczność lokalna		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej	UM, Podmioty ochrony zdrowia	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościoł, społeczność lokalna
Promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia	UM, NGO, jednostki oświatowe	
Promowanie i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej	UM, Podmioty ochrony zdrowia, jednostki oświatowe	
Realizacja programów zdrowotnych	UM, Podmioty ochrony zdrowia	
Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy	UM, Podmioty ochrony zdrowia	
Dbłość o profilaktykę prozdrowotną w przedszkolach i szkołach na terenie gminy	Jednostki oświatowe, UM	
Strategiczny kierunek działań 3.2 Rozwój infrastruktury społecznej		
Beneficjenci: Społeczność lokalna		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Rozwój działalności świetlic wiejskich	UM	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, UTW, PUP, ośrodki interwencji kryzysowej, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia,
Rozbudowa działalności Domu Kultury, Biblioteki i stowarzyszeń na rzecz zwiększonej aktywizacji i rozwoju mieszkańców Gminy w każdym wieku	UM, NGO	
Działania inwestycyjne poprawiające lokalną infrastrukturę czasu wolnego (kultura, sport i rekreacja), w szczególności na obszarach wiejskich	UM, NGO	
Rozwój, budowa i utrzymanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej (trasy rowerowe, ścieżki spacerowe, szlaki turystyczne, itp.) oraz realizacja i wspieranie imprez (zawody, rajdy, wycieczki, pikniki międzypokoleniowe, itp.)	UM, NGO	

Budowa i modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych (boiska sportowe, siłownie zewnętrzne)	UM	instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno- Interwencyjne Kościoł, społeczność lokalna
Objęcie monitoringiem wizyjnym miejsc strategicznych i szczególnie zagrożonych na terenie Gminy.	UM	
Działania w zakresie funkcjonowania systemu komunikacji publicznej.	UM	
Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa poprzez: budowę i remonty dróg, chodników, ścieżek rowerowych, przejść dla pieszych, oświetlenia, organizację dowozu dzieci do szkół	UM	
Strategiczny kierunek działań 3.3 Integracja i aktywizacja środowisk lokalnych		
Beneficjenci: Społeczność lokalna		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Organizacja, wspieranie i promocja imprez dedykowanych wszystkim grupom społecznym	UM, NGO	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PPRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościoł, społeczność lokalna
Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, wyrównawczych	UM, NGO, jednostki oświatowe	
Zwiększenie liczby instruktorów oraz lokalnych animatorów czasu wolnego na terenie całej gminy (w wybranych obiektach, np. w określonych godzinach, dostępny instruktor/ trener/ animator prowadzący nieodpłatne zajęcia sportowe i rekreacyjne dostępne dla wszystkich)	UM, NGO, jednostki oświatowe	
Współpraca Gminy z klubami i organizacjami sportowymi oraz pozarządowymi w zakresie organizacji zajęć dla dzieci i młodzieży	UM, NGO	
Inicjowanie, modernizacja i wspieranie projektów integracyjnych, kulturalno - rozrywkowych, artystycznych, rekreacyjno- sportowych i interdyscyplinarnych, w szczególności projektów realizowanych w przestrzeni publicznej	UM, NGO	
Współpraca i wspieranie organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych, w szczególności działających w zakresie polityki społecznej, a także poprawa wymiany informacji między nimi	UM, NGO	
Rozwój edukacji poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych w szczególności na wsiach	UM	

Organizacja cyklicznych wydarzeń o zasięgu regionalnym	UM, NGO	
Realizacja Programu współpracy Gminy Dobra z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	UM, NGO	
Strategiczny kierunek działań 3.4. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy		
Beneficjenci: Osoby bezrobotne		
Działania przewidziane do realizacji	Podmiot odpowiedzialny	Partnerzy w realizacji
Upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, dotacjach	UM, PUP Łobez	PCPR, placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, DPS, UTW, PUP, PFRON, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, placówki leczenia uzależnień, ośrodki interwencji kryzysowej, grupy wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, zakłady pracy chronionej, pracodawcy, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, Punkty Konsultacyjno-Interwencyjne Kościół, społeczność lokalna
Praca socjalna z osobami bezrobotnymi z wykorzystaniem kontraktów socjalnych	OPS	
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy i agencjami zatrudnienia oraz podmiotami szkolącymi w aktywizowaniu do pracy osób bezrobotnych, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych, w wieku 50+, niepełnosprawnych, a także grupy dłużników alimentacyjnych, w tym także poprzez realizację prac społecznie użytecznych	UM, PUP Łobez	
Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych, robót publicznych na terenie gminy	UM, PUP Łobez	
Rozwój współpracy z lokalnymi pracodawcami	UM, PUP Łobez	
Wspieranie przedsiębiorczości mieszkańców	UM, NGO	
Realizowanie projektów związanych z rozwojem kompetencji zawodowych oraz społecznych, służących aktywizacji osób bezrobotnych.	UM	
Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów	UM	

Prognoza zmian	Wskaźniki monitoringowe
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie świadomości mieszkańców gminy w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego stylu życia • zwiększenie dostępności do programów profilaktycznych • wzrost liczby inicjatyw społecznych • zwiększenie aktywności mieszkańców gminy • podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów z całej gminy • zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego i ilości osób z niej korzystających • zwiększenie liczby obiektów użyteczności publicznej poddanych modernizacji zwiększającej ich funkcjonalność • zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia • wzrost aktywności własnej mieszkańców, w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego • zwiększenie liczby osób zaktywizowanych zawodowo • wzrost aktywności gospodarczej w gminie • wzrost liczby miejsc pracy w gminie • spadek liczby osób bezrobotnych w Gminie 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zrealizowanych programów zdrowotnych i bezpłatnych badań profilaktycznych oraz liczba osób z nich korzystających (w↑) • Liczba wydarzeń gminnych propagujących i krzewiących wartości zdrowotne wśród mieszkańców oraz liczba ich uczestników (w↑) • Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu polityki społecznej na terenie gminy, przy wsparciu środków publicznych (w↑) • Suma środków publicznych przeznaczonych na realizację przez organizacje pozarządowe zadań z zakresu polityki społecznej na terenie gminy (w↑) • Ilość wyremontowanych obiektów sportowych i placów zabaw dla dzieci (w↑) • Liczba zrealizowanych wydarzeń - kulturalnych, artystycznych, rekreacyjnych, sportowych i turystycznych (w↑) • Liczba uczestników zajęć dodatkowych prowadzonych w instytucjach kultury i placówkach edukacyjnych (w↑) • Liczba uczniów biorących udział w zajęciach pozalekcyjnych i liczba godzin zajęć pozalekcyjnych (w↑) • Ilość i rodzaj przeprowadzonych modernizacji, zakupionych sprzętów i pomocy dydaktycznych w placówkach oświatowych (w↑) • Liczba zarejestrowanych długotrwale bezrobotnych w gminie (s↓) • Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w wieku 50+ (s↓) • Liczba osób bezrobotnych objętych aktywizacją zawodową (w↑) • Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie oraz udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (w↑) • Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie (w↑)

3.3. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Warunkiem skutecznej i efektywnej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra na lata 2024-2030 stanowi zabezpieczenie przez gminę potrzebnych zasobów- w tym odpowiednich środków finansowych. Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Prognoza wydatków ma charakter szacunkowy, ze względu na korelację z wieloma zmiennymi, w tym niezależnymi od Gminy (np. sytuacja społeczna i gospodarcza, zmiany na rynku pracy, zmiany w programach rządowych itp.). Przygotowana przez Zespół prognoza wydatków dotyczy realizacji kluczowych kierunków działań strategicznych określonych w dokumencie. Wśród zadań na poziomie Gminy znajdują się ponadto zadania, w tym inwestycyjne, które wymagać będą ewentualnego zaangażowania i pozyskania dodatkowych środków.

Część działań istotnych dla realizacji Strategii finansowana jest z pominięciem budżetu Gminy, a dysponenci tych środków nie są organizacyjnie powiązani ze strukturami samorządu (m.in. nakłady ponoszone ze środków NFZ i PFRON). Istnieje również zakres usług społecznych oferowany odpłatnie przez podmioty o charakterze gospodarczym i podmioty III sektora w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego. Ich zakres i dostępność regulowane są głównie poprzez poziom zamożności korzystających i możliwości wspierania tych usług systemem ulg i dotacji. Ponadto część kosztów specjalistycznych usług i działań na rzecz wybranych adresatów jest ujmowana często łącznie z innymi kosztami (np. poradnictwo specjalistyczne dla rodzin w koszcie działań poradni psychologiczno-pedagogicznych, czy działania interwencyjne na rzecz rodzin z dziećmi w ramach interwencji kryzysowej).

Ramy finansowe uzależnione są zatem od możliwości finansowych Gminy Dobra oraz środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych, tj.:

1. projektów systemowych i konkursowych na poziomie krajowym, w szczególności Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
2. budżetu Wojewody Zachodniopomorskiego,
3. budżetu Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego i jednostek wojewódzkich (programy i konkursy),
4. programów i konkursów Starostwa Powiatowego w Łobzie i jednostek powiatowych,
5. środków Unii Europejskiej (m.in. Fundusze Europejskie dla Pomorza Zachodniego 2021-2027, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2021-2027, Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)),
6. środków Funduszu Pracy,
7. środków z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON),
8. środków Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ),
9. środków własnych i pozyskanych przez podmioty uczestniczące w realizacji Strategii (m.in. organizacje pozarządowe, prywatnych sponsorów i indywidualnych wkładów uczestników działań).

W ramach prac nad opracowaniem ram finansowych SRPS uwzględniono przesunięcia lub zakończenia działań Gminy na poziomie realizatorów polityki społecznej w roku 2022 w związku ze zmianami prawnymi na poziomie krajowym (tabela 39 skutki budżetowe rys. 42) :

1. zmniejszenie wydatków OPS - rozdział 85501: świadczenia wychowawcze (świadczenie 500+, (obecnie 800+) które od lipca 2022 r. w całości jako zadanie zostało przekazane do realizacji przez ZUS),

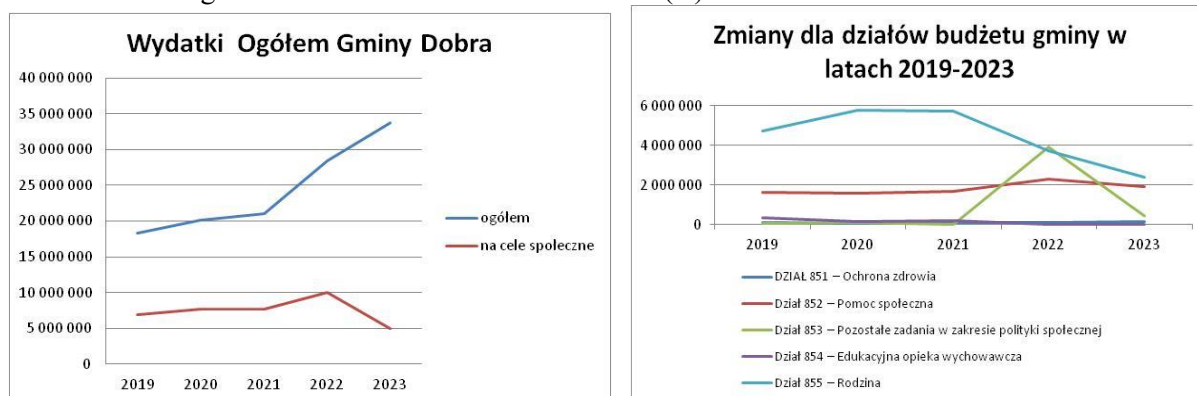
- zakończenie realizacji dodatkowego zadania przez OPS - rozdział 85395: pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej. Wydatki ujęte w tym rozdziale na kwotę 3 234 114 zawierały dodatek węglowy i źródła ciepła (pellet, gaz, opałowe). Zadanie realizowane wyłącznie w 2022r.

Założenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030 przyjęto w oparciu o strukturę wydatków socjalnych Gminy w latach 2019-2023 (por. tab.39.rys. 42 , rozdziały budżetu ujęte w tab.40) we współpracy ze Skarbnikiem Urzędu Gminy Dobra, zgodnie i w oparciu o założenia wieloletniej prognozy finansowej Gminy. Uwzględniają one ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

Tabela 39. Wydatki gminy Dobra w latach 2019-2023

Wydatki Gminy w latach 2019-2023					
	wysokość wydatków Gminy				
	2019	2020	2021	2022	2023
wydatki ogółem	18 388 764,01	20 139 231,83	21 077 827,54	28 370 716,60	33 783 025,55
suma wydatków budżetowych na cele społeczne	6 875 217,51	7 670 050,91	7 699 512,58	10 018 734,95	4 922 162,89
procentowy udział wydatków na cele społeczne w	37%	38%	37%	35%	15%
Budżet OPS - wydatki ogółem	6 183 870,38	7 162 545,94	7 209 637,22	9 409 681,60	4 210 933,63
procentowy udział budżetu OPS w budżecie gminy ogółem	34%	36%	34%	33%	12%
DZIAŁ 851 – Ochrona zdrowia	108 520,72	70 375,15	110 731,65	104 473,68	125 546,06
Dział 852 – Pomoc społeczna	1 620 056,56	1 588 562,00	1 695 339,08	2 312 680,29	1 933 005,93
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	76 187,54	105 222,46	10 000,00	3 892 186,18	446 024,55
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	342 395,47	151 401,89	179 289,03	7 117,14	8 815,25
Dział 855 – Rodzina	4 728 057,22	5 754 489,41	5 704 152,82	3 702 277,66	2 408 771,10

Rysunek 42. Udział wydatków na cele społeczne w wydatkach Gminy ogółem i zmiany w ich strukturze według działów budżetu w latach 2019-2023 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy

Do przygotowania ram finansowych strategii (tab. 40) wykorzystano prognozowaną w budżecie Gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Zastosowano średnią wzrostu 3 % w skali roku wydatków na pomoc społeczną. Wydatki będą rokrocznie określone w uchwałach budżetowych Gminy, a kwota będzie corocznie ulegała zmianie w zależności od podanych wskaźników do założeń budżetu Gminy

na dany rok oraz struktury zadań zleczanych Gminie. Przewiduje się, że wysokość wydatków na wszystkie obszary zadaniowe w poszczególnych latach realizacji Strategii pozostanie utrzymana co najmniej na poziomie prognozowanego planu finansowego na kolejne lata (przedział 5-6 mln zł (por. tab. 40). Cały szereg wydatków i kosztów będzie również ściśle zależny i powiązany z niezależnymi od Strategii uregulowaniami dotyczącymi: kryteriów dochodowych uprawniających do świadczeń, ich gwarantowanej ustawowo wysokości, zmian w polityce podatkowej mających wpływ na poziom dochodów i liczbę osób uprawnionych do określonych form pomocy i wsparcia.

Planowane wydatki budżetowe gminy na pomoc społeczną obejmują w szczególności realizację celów strategicznych i działań w 3 obszarach:

1. RODZINA (cel: wsparcie rodziny) - założony udział w wydatkach gminy ogółem 8%, a w wydatkach na pomoc społeczną w podziale na realizację celów strategicznych 53%

2. OSOBY STARSZE, NIEPEŁNOSPRAWNE, zagrożone wykluczeniem lub marginalizacją (cel: ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym)- zakładany udział w wydatkach gminy ogółem 4%, a w wydatkach na pomoc społeczną w podziale na realizację celów strategicznych 26%

3. JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW (cel: stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia mieszkańców)- założony udział w wydatkach gminy ogółem 3%, a w wydatkach na pomoc społeczną w podziale na realizację celów strategicznych 21%.

W ramach finansowych niniejszej Strategii wykazano zatem środki finansowe ujęte w planie finansowym Gminy w całej sferze pomocy społecznej oraz prognozach finansowych na lata kolejne. Zawarte w dokumencie Strategii wartości finansowe mają jedynie charakter szacunkowy i będą ulegały zmianom w trakcie realizacji.

Tabela 40. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030

Prognozowane wydatki na cele społeczne

	wysokość wydatków Gminy											
						prognozowane wydatki						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
wydatki ogółem	18 388 764,01	20 139 231,83	21 077 827,54	28 370 716,60	33 783 025,55	33 613 556,30	29 894 255,00	21 631 324,00	22 188 046,00	23 277 161,00	23 887 243,00	24 489 111,00
procentowe zmiany w budżecie w porównaniu do roku poprzedniego + procentowy prognozowany wzrost budżetu wg prognozy finansowej Gminy Dobra na lata 2024-30		10%	5%	35%	19%	-1%	-11%	-28%	3%	5%	3%	3%
suma wydatków budżetowych na cele społeczne	6 875 217,51	7 670 050,91	7 699 512,58	10 018 734,95	4 922 162,89							
procentowy udział wydatków na cele społeczne w budżecie gminy	37%	38%	37%	35%	15%							
procent o jaki wzrastały wydatki na cele społeczne w kolejnych latach		12%	0%	30%	-51%							
prognozowany wzrost wydatków na cele społeczne (prognozowany wzrost wydatków o 3% w stosunku do roku poprzedniego)						5 069 827,78	5 221 922,61	5 378 580,29	5 539 937,70	5 706 135,83	5 877 319,90	6 053 639,50
DZIAŁ 851 – Ochrona zdrowia	108 520,72	70 375,15	110 731,65	104 473,68	125 546,06	129 312,44	133 191,82	137 187,57	141 303,20	145 542,29	149 908,56	154 405,82
Dział 852 – Pomoc społeczna	1 620 056,56	1 588 562,00	1 695 339,08	2 312 680,29	1 933 005,93	1 990 996,11	2 050 725,99	2 112 247,77	2 175 615,20	2 240 883,66	2 308 110,17	2 377 353,48
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	76 187,54	105 222,46	10 000,00	3 892 186,18	446 024,55	459 405,29	473 187,45	487 383,07	502 004,56	517 064,70	532 576,64	548 553,94
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	342 395,47	151 401,89	179 289,03	7 117,14	8 815,25	9 079,71	9 352,10	9 632,66	9 921,64	10 219,29	10 525,87	10 841,65
Dział 855 – Rodzina	4 728 057,22	5 754 489,41	5 704 152,82	3 702 277,66	2 408 771,10	2 481 034,23	2 555 465,26	2 632 129,22	2 711 093,09	2 792 425,89	2 876 198,66	2 962 484,62

Wydatki Gminy Dobra na cele społeczne w latach 2019-2023

	wysokość wydatków Gminy				
	2019	2020	2021	2022	2023
wydatki ogółem	18 388 764,01	20 139 231,83	21 077 827,54	28 370 716,60	33 783 025,55
suma wydatków budżetowych na cele społeczne	6 875 217,51	7 670 050,91	7 699 512,58	10 018 734,95	4 922 162,89
procentowy udział wydatków na cele społeczne w budżecie	37%	38%	37%	35%	15%
DZIAŁ 851 – Ochrona zdrowia	108 520,72	70 375,15	110 731,65	104 473,68	125 546,06
85153 Zwalczanie narkomanii	5 000,00	5 000,00	2 000,00	4 458,59	1 710,01
85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi	103 520,72	65 375,15	72 271,21	100 015,09	123 836,05
85195 Pozostała działalność	0,00	0,00	36 460,44	0,00	0,00
Dział 852 – Pomoc społeczna	1 620 056,56	1 588 562,00	1 695 339,08	2 312 680,29	1 933 005,93
85202 Domy pomocy społecznej	195 928,55	205 631,59	225 795,27	346 458,26	428 793,39
85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	18 995,39	17 595,70	16 068,56	17 472,90	14 019,44
85214 Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	80 341,37	89 007,34	81 155,45	66 434,61	69 059,15
85215 Dodatki mieszkaniowe	64 910,02	81 842,11	74 333,10	75 296,51	87 875,13
85216 Zasiłki stałe	128 049,92	115 977,16	92 847,06	114 094,72	90 824,47
85219 Ośrodki pomocy społecznej	463 039,66	479 715,78	529 539,21	595 144,43	633 262,89
85228 Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	276 231,78	296 762,22	377 724,27	296 549,97	348 194,58
85230 Pomoc w zakresie żywienia	230 519,87	179 389,87	169 492,77	180 345,35	181 004,88
85232 Centra integracji społecznej	72 000,00	75 000,00	70 000,00	75 000,00	75 600,00
85295 Pozostała działalność	90 040,00	47 640,23	58 383,39	545 883,54	4 372,00
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	76 187,54	105 222,46	10 000,00	3 892 186,18	446 024,55
85311 Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	0,00	5 000,00	0,00	0,00	0,00
85395 Pozostała działalność	76 187,54	100 222,46	10 000,00	3 892 186,18	446 024,55
Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza	342 395,47	151 401,89	179 289,03	7 117,14	8 815,25
85401 Świetlice szkolne	325 263,51	138 804,00	170 241,02	0,00	0,00
85415 Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	17 131,96	12 597,89	9 048,01	7 117,14	8 815,25

Tab. 2a Prognozowane wydatki na pomoc społeczną w podziale na realizację celów strategicznych (%)

CELE STRATEGICZNE	Udział wydatków na cele społeczne wg celów w wydatkach Gminy ogółem (%)	wydatki na pomoc społeczną w podziale na realizację celów strategicznych (%)
1. Wsparcie rodziny	8%	53%
2. Ułatwienie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym	4%	26%
3. Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia mieszkańców	3%	21%

	wysokość wydatków Gminy				
	2019	2020	2021	2022	2023
Dział 855 – Rodzina	4 728 057,22	5 754 489,41	5 704 152,82	3 702 277,66	2 408 771,10
85501 Świadczenie wychowawcze	2 836 146,81	3 663 103,85	3 613 081,10	1 469 760,22	0,00
85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1 663 950,81	1 866 589,74	1 963 063,50	2 052 491,35	2 232 269,07
85503 Karta Dużej Rodziny	601,76	63,85	113,38	1 021,00	727,00
85504 Wspieranie rodziny	169 614,39	160 403,21	31 389,73	34 403,54	22 308,24
85508 Rodziny zastępcze	27 333,38	23 663,36	16 008,22	31 683,40	44 921,61
85510 Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	0,00	0,00	29 513,36	8 258,44	9 100,65
85513 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	30 410,07	40 665,40	50 983,53	59 693,30	75 169,82
85595 Pozostała działalność	0,00	0,00	0,00	44 966,41	24 274,71

3.4. Analiza ryzyk

Na realizację celów strategii mogą wpływać zmieniające się w czasie czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które mogą wspomagać osiągnięcie celów lub stanowić zagrożenie ich realizacji. Ryzyko oznacza możliwość zaistnienia zdarzenia, które może wywrzeć wpływ na nasze plany (cele, zadania). Zarządzanie ryzykiem ułatwia, szczególnie w jednostkach sektora publicznego, reagowanie na sytuacje, które mogą stanowić przeszkodę w osiągnięciu założonych celów strategicznych i pozwala na wdrożenie mechanizmów ograniczających wystąpienie ryzyka oraz zminimalizowanie jego wpływu na realizowane zadania.

Niektóre czynniki ryzyka, m.in. związane z negatywnymi skutkami kryzysu pandemii, już zostały zidentyfikowane w wielu obszarach funkcjonowania Gminy. Systematyczne zarządzanie ryzykiem, zgodnie z przyjętym w Gminie systemem zarządzania ryzykiem, umożliwia reagowanie również na nowe zagrożenia.

Na podstawie wiedzy w zakresie realizacji programów społecznych posiadanej przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. opracowania i realizacji SRPS w Gminie Dobra na lata 2024-2030 powołanego Zarządzeniem Burmistrza, zostały zidentyfikowane, opisane i oszacowane poziomy ryzyk kluczowych dla realizacji celów strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie na lata 2024-2030. Zespół wskazał źródła i przyczyny powodujące powstanie ryzyka, a także zdarzenia i okoliczności ich wystąpienia lub zmiany oraz skutków i następstw wystąpienia ryzyka. Wyszczególniono obszary ryzyka: społeczne, operacyjne/wewnętrzne, kulturowe, finansowe, prawne i katastroficzne (które skutkuje również w obszarach społecznym i finansowym). Ryzyko dla przyjętych celów strategicznych zostało oszacowane z wykorzystaniem pięciostopniowej skali oceny uwzględniającej:

- prawdopodobieństwo jego wystąpienia (od znikomego do bardzo wysokiego),
- skutki jego oddziaływania (od nieznacznych do katastrofalnych).

Poziom oceny danego ryzyka jest zróżnicowany dla poszczególnych celów strategicznych- zależnie od prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i skutków jego oddziaływania. Przewidziane zostały odpowiednie procedury, praktyki, zabezpieczenia i inne mechanizmy, mające na celu redukcję poziomów ryzyk. W tabeli 41 zawarto matrycę ryzyk SRPS Gminy Dobra – ryzyka oszacowane w/w metodą, po zastosowaniu mechanizmów kontrolnych, tzw. ryzyko rezydualne.

Rysunek 43. Matryca ryzyk SRPS dla gminy Dobra

Obszar ryzyka	Definicja ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka	Siła oddziaływania ryzyka	Działania zapobiegawcze/rekcja na ryzyko i jej opis (ograniczenie/akceptacja)	Stopień ryzyka dla danego celu strategicznego (po zastosowaniu mechanizmów)	Cel strategiczny I	Cel strategiczny II	Cel strategiczny III
Społeczny	Brak motywacji u osób do których kierowanych są działania SRPS do zmiany swojej sytuacji życiowej	4,3	4	Umiejętność tworzenia i wdrażania odpowiednich programów na rzecz wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	wysoki	x	x	x
				Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadr OPS.				
				Angażowanie mieszkańców miasta w ramach partycypacji społecznej w działania w ramach programów zmierzających do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				
Wewnętrzny/ Operacyjny	Niewystarczająca liczba kadry, instytucji i organizacji wdrażających i realizujących zadania SRPS	1,5	2,5	Podjęcie działań w zakresie szkolenia i podnoszenia kwalifikacji pracowników zaangażowanych w realizację SRPS.	średni	x	x	x
				Podjęcie działań w zakresie opracowania i bieżącej aktualizacji zasad i terminów realizacji Strategii				
Kulturowy	Nasilanie się nieprzyjaznych i agresywnych zachowań w społeczności lokalnej, brak integracji społecznej	1,8	2,5	Tworzenie działań i zadań zmierzających do wzrostu integracji społeczności lokalnej i tolerancji.	niski	x		x
Finansowy	Problemy z zapewnieniem odpowiedniego poziomu ekonomicznego i źródeł finansowania zapisanych działań strategicznych	3	3,3	Właściwe planowanie wydatków i analiza dostępnych środków,	średni	x	x	x
				Poszukiwanie alternatywnych źródeł finansowania programów w tym ze środków Unii Europejskiej				
Prawny	Zmiana przepisów obowiązujących ustaw i rozporządzeń, prowadząca do braku zgodności SRPS z obowiązującymi przepisami prawa	2,3	2,8	Stałe monitorowanie zmian ustawowych i przepisów lokalnych	niski	x	x	x
				Zapewnienie elastyczności systemu wdrażania strategii, sprawne zarządzanie zmianami i procesem wdrażania strategii, ewaluacja i monitoring SRPS				

3.5. System wdrażania SRPS

Specyfika zarządzania realizacją gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z charakteru tego dokumentu oraz regulacji prawnych określających ramy jej wdrażania. Opracowanie i realizacja SRPS jest zadaniem obowiązkowym gminy, co wynika z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (z późn. zm.). Zapisy ustawy desygnują również Ośrodek Pomocy Społecznej (wraz z jego Kierownikiem) jako podmiot koordynujący realizację strategii.

Zarządzeniem Burmistrza zarządzeniem nr 53/2023 Burmistrza Dobrej z dnia 7 listopada 2023 r. został powołany Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030. Do jego zadań należy, poza opracowaniem dokumentu SRPS, ocena poziomu wdrożenia zapisów strategicznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Wdrażanie SRPS Gminy Dobra na lata 2024-2030 nie ogranicza się w swych założeniach wyłącznie do zadań leżących w kompetencjach ustawowych Gminy, ale angażuje i inicjuje działania realizowane w partnerstwach lokalnych bądź regionalnych. W konsekwencji w aspekcie realizacyjnym w Strategii uwzględnia się trzy następujące, główne sfery aktywności:

- sfera podległości, obejmująca zadania z zakresu bezpośrednich, formalnych kompetencji samorządu gminnego oraz podległych mu jednostek,
- sfera współzależności, obejmująca zadania, w stosunku do których samorząd gminny posiada wpływ pośredni (inicjujący działania, koordynuje działania lub je wspiera),
- sfera oddziaływania, obejmująca działania pozostające poza sferą bezpośrednich kompetencji lub pośredniego wpływu samorządu gminnego, realizowane przez organy administracji rządowej, samorząd regionalny, samorząd powiatowy lub innych kluczowych partnerów.

Partnerów biorących udział w realizacji Strategii można podzielić na trzy główne grupy:

- instytucje publiczne (władze samorządowe, instytucje użyteczności publicznej),
- prywatni przedsiębiorcy i organizacje otoczenia biznesu, (firmy, fundacje, stowarzyszenia),
- organizacje pozarządowe (towarzystwa i stowarzyszenia, fundacje, grupy nieformalne).

Wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. SRPS zawiera wiele działań, za realizację których odpowiadać będą inne niż Ośrodek Pomocy Społecznej instytucje polityki społecznej, a także organizacje pozarządowe i pozostałe podmioty. Skuteczność prowadzonych działań będzie warunkowana sprawnością i efektywnością mechanizmów współdziałania między zaangażowanymi stronami.

Realizację SRPS zaplanowano w czterech etapach, zgodnie z harmonogramem ujętym w tabeli nr 42.

Tabela 41. Harmonogram wdrażania SRPS

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Dobrej o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030”	II kwartał 2024 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią w ramach celów: Cel I: Wsparcie Rodziny, Cel II: Ułatwianie funkcjonowania osobom starszym i niepełnosprawnym w środowisku lokalnym, Cel III: Stymulowanie rozwoju społecznego i poprawa standardu życia mieszkańców	działania o charakterze ciągłym II kwartał 2024 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring SRPS	do końca II kwartału każdego roku począwszy od 2025 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	IV kwartał 2030- I kwartał 2031 r.

Źródło: opracowanie własne

Działania mające na celu wdrożenie strategii, a przede wszystkim realizację celów strategicznych będą realizowane m.in. w oparciu o ciągłość programów społecznych opracowywanych cyklicznie i funkcjonujących na terenie Gminy. Najważniejsze z nich to:

- Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Dobra,
- Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałaniu Narkomani w gminie Dobra,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Dobra,
- Program współpracy Gminy Dobra z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
- Inne programy i projekty opracowane w oparciu o założenia strategii w latach 2024-2030. Działania będą realizowane również poprzez:
 - wykonywanie zadań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację strategii,
 - współpracę partnerką pomiędzy podmiotami, wprowadzającą do realizowanych działań efekt synergii,
 - zlecenie zadań publicznych w trybie określonym przepisami prawa.

W zlecaniu zadań preferowane są obecnie i będą procedury oparte na przepisach ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Założeniem procedury jest promocja lokalnych NGO, ale z zachowaniem zasady konkurencyjności i dbałością o najwyższą jakość rezultatów. Ważnym czynnikiem stanowi również efektywność (relacja kosztów do efektów) realizowanych zadań.

Programy i projekty społeczne realizowane na terenie gminy Dobra w latach 2024-2030, muszą wykazać zbieżność z celami strategii, a osiągnięte przez nich efekty powinny przekładać się na poziom realizacji wskaźników zaplanowanych w strategii.

Za priorytetowe w realizacji celów strategicznych uznawane będą programy i projekty których wdrożenie wpłynie na:

- zwiększenie spójności społecznej,
- podniesienie poziomu partycypacji społecznej,
- skuteczność rozwiązywania problemów społecznych,
- zapobieganie powstawaniu niekorzystnych zjawisk społecznych.

Działania zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich realizacja w ustalonym okresie w konkretnych ramach czasowych, umożliwiała osiągnięcie poszczególnych celów

operacyjnych. Realizacja celów operacyjnych pozwoli na osiągnięcie założonych w SRPS celów strategicznych, a w rezultacie umożliwi realizację założeń określonej w dokumencie wizji i misji w obszarze zintegrowanej polityki społecznej.

Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

3.6. Monitoring, ewaluacja i aktualizacja SRPS

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dobra to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera istotne cele perspektywiczne, zostanie poddana okresowej weryfikacji, a w przypadku wskazań także niezbędnym zmianom korygującym. Podstawowym elementem koordynacji Strategii jest monitoring, czyli bieżąca weryfikacja wdrażanych działań, pod względem zgodności z celami i harmonogramami oraz ewaluacja, czyli obiektywna ocena realizacji strategii, oparta o przyjęte w niej wskaźniki. Uspołeczniony model pracy nad dokumentem Strategii zostanie zachowany także na etapie monitorowania wdrażania i ewaluacji zapisów dokumentu.

Znaczenie Strategii dla rozwoju społeczności lokalnej i poprawy jakości życia narzuca konieczność monitorowania realizacji zamierzeń strategicznych, a także metod ich osiągnięcia. Celem monitoringu jest uzyskanie mierzalnych wyników postępów w realizacji Strategii-regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań. Proces monitoringu umożliwia wczesne wykrywanie ewentualnych błędów i reagowanie na nie, a także dostosowanie zapisów strategii do zmieniających się uwarunkowań.

Zespół ds. monitorowania realizacji SRPS będzie przeprowadzał ocenę poziomu wdrożenia celów strategicznych co najmniej raz na rok, a następnie przygotowuje raport monitoringowy, podlega upublicznieniu. Raporty powinny być opracowane według ujednoliconego schematu obejmującego: poziom realizacji celów strategicznych i strategicznych kierunków działań w formie tabelarycznej i opisowej oraz wnioski z przeprowadzonej analizy wskaźników, które są podstawą do podejmowania działań korygujących lub aktualizacji niektórych zapisów w SRPS. Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie przez Zespół w sposób stały i ciągły, zgodnie z przyjętym harmonogramem (tabela 42) poprzez następujące działania: zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych, analizę wybranych mierników oceny (produktu i rezultatu) i kierunków zmian, ocenę osiągniętych rezultatów, ocenę aktualności Strategii, przygotowanie raportów z przebiegu realizacji działań i projektów i przedkładanie ich do zatwierdzenia wraz z wnioskami Burmistrzowi i Radzie Miejskiej do końca II kwartału począwszy od 2025 roku do końca okresu obowiązywania dokumentu. Zespół ds. opracowania i monitorowania realizacji SRPS Gminy Dobra na lata 2024-2030 będzie przedstawiał ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w Gminie Burmistrzowi i Radzie Miejskiej, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian w każdym z obszarów priorytetowych lub objętych analizą ryzyk podjęcie ewentualnych działań korygujących, mających na celu aktualizację obowiązującego dokumentu Strategii. Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane w dokumencie wskaźniki realizacji celów. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły być zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Zakres czasowy analizy obejmował będzie zmiany w stosunku do roku bazowego (rok opracowania strategii) i ostatniego roku badania (dynamika). Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz założonych rezultatów. Pierwsza ocena nastąpi po roku wdrażania Strategii.

Monitoring realizacji Strategii umożliwi:

- obserwację stanu zaawansowania realizacji poszczególnych działań, umożliwiających aktualną identyfikację problemów w ich realizacji,
- ocenę zaangażowania jednostek odpowiedzialnych za ich realizację,
- weryfikację zgodności założonych celów i efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków,
- kontrolę postępu prac związanych z realizacją poszczególnych celów strategicznych i strategicznych kierunków działań.

Podstawowe funkcje monitoringu SRPS to: sprawdzająca (systematyczne gromadzenie danych o poziomie osiągnięcia założonych wskaźników) oraz korygująca (wprowadzanie do zapisów strategii aktualizacji, wynikających z uwarunkowań, które nie zostały wcześniej uwzględnione bądź które uległy zmianie).

Aby SRPS spełniała swoje zadania musi być dopasowana do aktualnie występujących wyzwań. Wymóg ten nabiera szczególnego znaczenia w dzisiejszej rzeczywistości. Konieczność korekty działań strategicznych może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych, bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Zaleca się aktualizację SRPS nie rzadziej niż raz na rok (w przypadku w/w zmian) chyba, że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne (np. możliwość pozyskania środków zewnętrznych) wskazują na konieczność zmiany celów strategicznych i/lub strategicznych kierunków – wówczas przyjmuje się tryb aktualizacji ad hoc (w miarę potrzeb).

Główną przyczyną, która powoduje konieczność wprowadzenia zmian i aktualizacji Strategii są uwarunkowania i zmiany prawne. Poza tym strategia może podlegać aktualizacji w następujących obszarach:

- diagnostycznym – w przypadku, gdy pojawią się nowe, nie istniejące problemy społeczne, lub w trakcie prac pominięto istniejące i ważne problemy,
- planistycznym - w trakcie planowania działań strategicznych pominięto istotne istniejące czynniki, mające wpływ na realizację celów i działań, lub zaistniała potrzeba zweryfikowania już zaplanowanych działań,
- wdrożeniowym – jeśli w trakcie działań zmieniłyby się podmioty odpowiedzialne za wykonywane działania, zaplanowane działania nie byłyby adekwatne do potrzeb mieszkańców lub zmianie uległy podstawy prawne lub finansowe realizowanych działań,
- ewaluacyjnym – jeśli w trakcie wdrażania Strategii zajdą istotne okoliczności mające wpływ na ocenę skuteczności zaplanowanych działań.

Inicjatorem aktualizacji strategii mogą być:

- władze gminy,
- podmioty uczestniczące w realizacji zadań, w tym ośrodek pomocy społecznej jako koordynator działań strategicznych,
- inny podmiot- w uzasadnionych przypadkach.

Aktualizacja Strategii odbywa się w trybie przewidzianym do jej uchwalenia i wymaga uchwały Rady Miejskiej.

Dane monitoringowe są wstępem do realizacji ewaluacji, która posiada szerszy zakres (dzięki ewaluacji możemy wyjaśnić, dlaczego wartości wskaźników nie zostały zrealizowane,

jakie są przyczyny wystąpienia problemów oraz jak je rozwiązać). Celem ewaluacji, w odróżnieniu od monitoringu jest usprawnienie procesów zapisanych w dokumencie SRPS. Monitoring jest procesem ciągłym, prowadzonym w czasie obowiązywania SRPS i dostarcza danych wykorzystywane również w ewaluacji. Ewaluacja może być prowadzona na początku, w trakcie i po zakończeniu (ewaluacje *ex-ante*, *mid-term*, *ex-post*) lub w sposób ciągły – w trakcie obowiązywania dokumentu Strategii (ewaluacja *on-going*). Ewaluacja w trybie ciągłym *on-going* realizowana jest w czasie trwania strategii, na bieżąco ocenia przebieg interwencji, ocenia aktualne oczekiwania osób lub instytucji objętych interwencją oraz określa elementy, które wymagają modyfikacji lub usprawnienia.

Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności inwestycyjnej, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i wsparcia planowania działań podejmowanych przez władze lokalne.

W zarządzaniu procesem wdrażania SRPS ewaluacja będzie dokonywana przy uwzględnieniu następujących kryteriów⁸:

- trafności (ang. *relevance*) - kryterium ocenia adekwatność planowanych celów strategii i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie,
- skuteczności (ang. *effectiveness*)- kryterium ocenia stopień realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty,
- efektywności (ang. *efficiency*)- kryterium ocenia relację między nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi), a osiągniętymi efektami interwencji, - użyteczności (ang. *utility*)- kryterium ocenia łącznie wszystkie rzeczywiste efekty interwencji (zarówno te planowane, jak i nieplanowane, tzw. uboczne), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od trafności, użyteczność jest oceniana po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania.
- trwałości (ang. *sustainability*)- kryterium ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu wdrażania SRPS).

Proces wdrażania zapisów strategii będzie poddawany monitoringowi i ewaluacji podczas corocznych spotkań- ewaluacja płynna, w trybie ciągłym (*on-going*), wraz z monitorowaniem (raport z monitoringu i ewaluacji) i w ostatnim roku wdrażania (ewaluacja *ex-post*). W ten sposób będzie realizowana tzw. ewaluacja śródkresowa, pozwalająca na systematyczne zbieranie materiałów do ewaluacji końcowej, która zostanie przeprowadzona w ostatnim roku obowiązywania strategii, będąc jednocześnie punktem wyjścia do procesu opracowania kolejnego dokumentu strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Na poziomie merytorycznym ważną rolę przypisuje się Radzie Miejskiej w Dobrej, która będzie wsparciem merytorycznym dla Zespołu i Ośrodka Pomocy Społecznej. Do jej zadań należy w szczególności podejmowanie uchwał w zakresie przedstawionych Raportów z monitoringu i ewaluacji SRPS oraz aktualizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra, w tym celów strategicznych i strategicznych kierunków działań.

PODSUMOWANIE

⁸ Por.: STRATEGOR, Podręcznik metodyczny Strategie rozwiązywania problemów społecznych- część praktyczna, Projekt MRiPS, FPAN, Warszawa 2020-2023.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dobra jest dokumentem długookresowym, wskazującym na konkretne działania w ramach przyjętych obszarów priorytetowych. Strategia jest drogowskazem i instrumentem działania władz samorządowych, która wyraża misję gminy w obszarze zintegrowanej polityki społecznej, jaką jest „wzmocnienie potencjału mieszkańców oraz stworzeniu im warunków do rozwoju, a także zwiększenie zasobów oraz efektywne funkcjonowanie instytucji i organizacji dla osiągnięcia poprawy jakości życia oraz integracji społeczności lokalnej”. Realizacja misji pozwoli stworzyć silną i zintegrowaną społeczność lokalną w gminie Dobra, która dąży do możliwości rozwoju osobistego i zawodowego oraz przeciwdziałania dysfunkcjom i problemom społecznym.

Strategia jest materiałem wyjściowym do opracowania bieżących i perspektywicznych szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej w tym m.in. Programu Wspierania Rodziny, Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Założeniem SRPS jest zapewnienie mieszkańcom Gminy Dobra dogodnych warunków do rozwoju, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji, zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, przeciwdziałanie bezrobociu, zapewnieniu dostępu do usług społecznych osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, wzmocnienie roli i funkcji rodziny, zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków do rozwoju i wychowania, przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz uzależnieniom, a także ogólnej poprawy jakości życia mieszkańców w tym zwiększenia dostępu do opieki zdrowotnej czy poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców gminy. SRPS ma posłużyć lepszej, bardziej skutecznej i efektywniejszej realizacji działań na rzecz społeczności lokalnej w gminie Dobra.

Opracowanie niniejszej Strategii wpisuje się w kierunki określone w dokumentach wyższej rangi, a sama Strategia jest dokumentem, do którego powinno się odwoływać planując wydatkowanie środków finansowych na cele społeczne, a także stanowi podstawę skutecznego pozyskania zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów strefy społecznej.

Wdrażana Strategia została opracowana na lata 2024- 2030, zapewniając ciągłość planowania strategicznego w obszarze polityki społecznej. W celu osiągnięcia zakładanych efektów i celów, podlegać będzie stałemu monitoringowi, a ponieważ Strategia ma charakter otwarty, podlegać będzie zmianom i modyfikacjom na skutek zmieniającej się sytuacji w gminie.

O sukcesie i efektywności wdrażanych rozwiązań stanowi zaangażowanie władz samorządowych, ośrodka pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, instytucji działających w szerszym obszarze polityki społecznej, jak: oświata, służba zdrowia, organy porządkowe oraz przede wszystkim społeczności lokalnej. Tylko szeroka współpraca oraz zintegrowane działania dają bowiem gwarancję wdrożenia i realizacji strategii w takim wymiarze, aby uzyskane efekty były satysfakcjonujące.

Opracowanie Strategii to część teoretyczna procesu, który należy uzupełnić praktyką i działaniem. Niezmiernie istotna jest tutaj współpraca nas wszystkich, nie ma bowiem możliwości minimalizowania i rozwiązywania problemów społecznych bez udziału gminnych zasobów instytucjonalnych, aktywności lokalnej społeczności, w tym osób objętych oddziaływaniem instytucji pomocowych udzielających wsparcia, lokalnych polityków, działaczy czy przedstawicieli organizacji pozarządowych. Równocześnie niemożliwa jest jej realizacja i skuteczność bez skoordynowanej współpracy, woli i determinacji w pozyskiwaniu środków finansowych.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Model zintegrowanej polityki społecznej	10
Rysunek 2. Przyjęty model planowania strategicznego	11
Rysunek 3. Rodzina jako centrum działań społecznych	16
Rysunek 4. Położenie Gminy Dobra w powiecie łobeskim na tle województwa zachodniopomorskiego	24
Rysunek 5. Liczba Ludności w podziale na grupy wiekowe w Gminie Dobra	28
Rysunek 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w gminie Dobra w latach 2012-2022	31
Rysunek 7. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Dobra w latach 2017-2022 w podziale na płeć.....	31
Rysunek 8. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w gminie Dobra w latach 2017-2022 .	32
Rysunek 9. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w gminie Dobra w latach 2017-2022 .	32
Rysunek 10. Liczba dzieci w placówkach edukacyjnych w gminie Dobra w latach 2017-2022.....	34
Rysunek 11. Podmioty ekonomii solidarnej w ramach ekonomii społecznej	37
Rysunek 12. Wskaźnik deprivacji lokalnej w latach 2019-2023	43
Rysunek 13. Liczba osób w powiecie łobeskim którym przyznano świadczenie w latach 2020-2023	45
Rysunek 14. Liczba rodzin w powiecie łobeskim którym przyznano świadczenie w latach 2020-2023...	45
Rysunek 15. Wydatki na cele społeczne gminy Dobra w latach 2019-2023 (zł)	46
Rysunek 16. Wydatki na zasiłki stałe w latach 2020-2023	48
Rysunek 17. Wydatki na zasiłki okresowe w latach 2020-2023	48
Rysunek 18. Główne powody udzielania pomocy społecznej (% korzystających rodzin) rok 2019/2023	50
Rysunek 19. Liczba wniosków o przeprowadzenie rozmów profilaktyczno- motywujących osób objętych działaniami GKRPA w Dobrej w latach 2019-2023	54
Rysunek 20. Osoby biorące udział w badaniu ankietowym wśród mieszkańców gminy Dobra w podziale na płeć	61
Rysunek 21. Wiek osób biorących udział w badaniu.....	62
Rysunek 22. Związek z gminą Dobra osób biorących udział w badaniu	62
Rysunek 23. Wykształcenie osób biorących udział w badaniu	62
Rysunek 24. Sytuacja zawodowa osób biorących udział w badaniu	63
Rysunek 25. Miejscowość zamieszkania osób biorących udział w badaniu	63
Rysunek 26. Ocena zmiany warunków życia w gminie Dobra w ostatnich latach	64
Rysunek 27. Ocena poszczególnych dziedzin życia w gminie Dobra	64
Rysunek 28. Problemy społeczne występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi	65
Rysunek 29. Problemy społeczne dzieci i młodzieży, występujące na terenie Gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi	65
Rysunek 30. Problemy społeczne osób z niepełnosprawnościami, występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi	66
Rysunek 31. Problemy społeczne osób starszych, występujące na terenie gminy Dobra wymagające szczególnej uwagi	66
Rysunek 32. Poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Dobra w miejscu zamieszkania	68
Rysunek 33. Przyczyny braku bezpieczeństwa według mieszkańców Gminy Dobra	69
Rysunek 34. Schemat analizy SWOT.....	77
Rysunek 35. Zbiorcze wyniki analizy SWOT.....	79
Rysunek 36. Pozycja strategiczna gminy Dobra w zależności od otoczenia i własnych zasobów	80
Rysunek 37. Pajęczyna problemów społecznych	84
Rysunek 38. Drzewo problemów społecznych dla problemu „spadek liczby mieszkańców”	85
Rysunek 39. Elementy procesu planowania strategicznego	89

Rysunek 40. Główne obszary polityki społecznej w Gminie Dobra do 2030 roku	91
Rysunek 41. Plan strategiczny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030- obszary priorytetowe, cele strategiczne i strategiczne kierunki działań	92
Rysunek 42. Udział wydatków na cele społeczne w wydatkach Gminy ogółem i zmiany w ich strukturze według działów budżetu w latach 2019-2023 (zł).....	109
Rysunek 43. Matryca ryzyk SRPS dla gminy Dobra	113

SPIS TABEL

Tabela 1. Prognozowana wysokość wydatków Gminy Dobra w latach 2024-2030	8
Tabela 2. Główne etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	12
Tabela 3. Obszary objęte analizą na potrzeby opracowania SRPS Gminy Dobra.....	14
Tabela 4. Akty prawne regulujące treść Strategii i wpływające na jej realizację według obszarów	15
Tabela 5. Spójność strategii z założeniami dokumentów strategicznych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym	18
Tabela 6. Wybrane polityki publiczne (społeczne) i programy realizowane na poziomie ogólnopolskim i regionalnym (województwo zachodniopomorskie).....	20
Tabela 7. Poziom krajowy- wybrane programy wsparcia grup, osób i rodzin w obszarze polityki społecznej.....	22
Tabela 8. Wybrane wskaźniki społeczno- gospodarcze dla gminy Dobra na tle powiatu łobeskiego	25
Tabela 9. Liczba mieszkańców Gminy Dobra w latach 2018-2022 w podziale na płeć, miasto i obszary wiejskie.....	27
Tabela 10. Liczba zgonów i urodzeń w Gminie Dobra w latach 2018-2022	27
Tabela 11. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Łobzie z gminy Dobra w roku 2023	32
Tabela 12. Liczba mieszkań komunalnych w gminie Dobra w latach 2019-2023	34
Tabela 13. Organizacje pozarządowe w gminie Dobra	38
Tabela 14. Dane dotyczące przestępczości w gminie Dobra w latach 2021-2023	41
Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni 2019-2023 roku.....	43
Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć, na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2019-2023	44
Tabela 17. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2023	45
Tabela 18. Wydatki Ośrodka Pomocy Społecznej według form pomocy (zł)	47
Tabela 19. Powody korzystania z pomocy społecznej [liczba rodzin]	49
Tabela 20. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2019-2021 oraz wysokość partycypacji Gminy w kosztach	51
Tabela 21. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w Gminie Dobra w latach 2019-2023.....	53
Tabela 22. Liczba rodzin otrzymujących świadczenia pomocy społecznej, w których występuje alkoholizm lub narkomania	55
Tabela 23. Liczba sporządzonych niebieskich kart w Dobra w latach 2019-2023.....	56
Tabela 24. Liczba mieszkańców gminy przebywających w DPS w latach 2019-2023 oraz koszty DPS ponoszone przez gminę.....	57
Tabela 25. DPS-y i liczba mieszkańców gminy w nich przebywających na koniec 2023 roku.....	58
Tabela 26. Inne istotne problemy społeczne nieujęte w ankiecie wymagające priorytetowego potraktowania według mieszkańców Gminy Dobra	67
Tabela 27. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Rodzina- najlepszym środowiskiem rozwoju ...	68

Tabela 28 Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Bezpieczne społeczeństwo.....	69
Tabela 29. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Wysokiej aktywności zawodowej.....	70
Tabela 30. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Troska o kondycję zdrowotną	71
Tabela 31. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Przyjazna polityka mieszkaniowa i przeciwdziałanie bezdomności.....	71
Tabela 32. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Wysokiego poziomu świadomości i aktywności społecznej mieszkańców w każdym wieku.....	72
Tabela 33. Najważniejsze elementy realizacji obszaru: Skutecznego systemu społecznego wsparcia oraz integracji środowiska lokalnego	73
Tabela 34. Ocena poziomu występowania problemów na terenie Gminy Dobra	75
Tabela 35. Ocena najważniejszych potrzeb, czyli w co należy inwestować na terenie Gminy Dobra	75
Tabela 36. Końcowe wyniki analizy SWOT w zakresie polityki społecznej dla gminy Dobra w podziale na silne i słabe strony, szanse i zagrożenia	78
Tabela 37. Baza korelacji między problemami i strefami społecznymi dla gminy Dobra	86
Tabela 38. Główne kierunki rozwoju Gminy Dobra na lata 2017-2026	93
Tabela 39. Wydatki gminy Dobra w latach 2019-2023	109
Tabela 40. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030	110
Tabela 42. Harmonogram wdrażania SRPS	115

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1. Ankieta konsultacyjna „PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO”
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dobra na lata 2024-2030

Załącznik nr 2. Wyniki ankiety konsultacyjnej „PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO”